

Isi

Nangkafohun.....	2
Matatu Isarae Supu.....	28
Tanefa Lewi.....	46
Pangarekeng.....	47
Ulangan.....	50
Yosua.....	52
Katua Katua.....	53
1 Samue.....	55
2 Samue.....	61
1 Raja.....	62
2 Raja.....	64
1 Tawarikh.....	65
2 Tawarikh.....	65
Masamuru.....	66
Yesaya.....	66
Mika.....	67
Yunusi.....	68
Matusi.....	70
Marakusi.....	91
Lukasi.....	97

Nangkafohun
Nangkafohun 1
Dunia Sai Nun Nangkafohun

1 Dunia sai nun nangkafohun po You gasoba petak bali alang, bali ndalangan mei, ndalangan haya. **2** Di tempu sa mo ge dunia mai mutung mbalamuyu' tu kalau, walu' mpaha' bei sa sia ma mai hino dang. Ndalangan haya mo, dutu-dutuk pede di basakodo. Ndalangan mo ma ogo dang. Bali ti Hama' You ma dayo hete ndalangan mo nfafon.

3 Di tempu sa mo You ndio, baya, "Naha'", lama mote naha' badadi ngka mo.

4 Dadi You do naha' mo bia sado sanang di. Mo gafa', mohon You bage di naha' bali basakodo. **5** Dadi ndeha' naha' mo ge You gangan 'dina'. Ndeha' basakodo mo ge gangan, 'modong'.

6-7 Dina so pasa, mohon You gasoba ti wayo ne wayo mo kafa di. Gasoba mo po ndio baya, "Kafa." Dadi You dahu kafa hino wayo mo mbakatanga ne wayo ofo pede ti ofo, wayo hete pede ti hete. You baya bego ngka ge mai ndeling mo pede dadi lama mote po besa You ndio ngan baya dang mo. **8** Dadi ndeha kafa hino wayo mo mbakatanga mo, You gangan, alang. Dina sa mo ha' dina botu howo po dina so. **9** Dina so pasa, dali dina botu tolu, Matahaya ndio paling, baya, "Wayo ofo lomu mpou sia ne sado mai bakating ma hino di." You baya bego ngka ge mai ndeling mo pede dadi lama mote po besa You ndio ngan baya dang mo. **10** Matahaya gangan ndeha' dang bakating mo ngan, petak. Wayo dang lomu hemung mo ge gangan po ngan 'gehe' bali 'wayo'. Dadi You do Matahaya mai walu' kahila mo pede bia.

11 Mo pasa, You ndio paling. You ndio mo po baya, "Fulung kayu badadi dafa' hino dunia sai. Fulung ka paha' lakahila ka nfuana nafu tofo, paha' po besa fulung mo. Kayu ka paha' lakahila ka nfuana nafu tofo, paha' po besa kayu mo." You baya bego ngka ge fulung kayu dadi lama mote paling po besa You ndio ngan baya dang mo. **12-13** Dadi dunia badadi bali fulung kayu paha' lakahila i. You do dunia badadi bali fulung kayu mo, You do ge do bia. Di mo, dali dina botu tolu po dina so.

14 Dina so pasa, dali dina sa samuhi ko, You ndio paling. You ndio mo po baya, "Mai bali naha' badadi dafa' hino alang ne bage di dina bali modong, ne dina pede ti, modong pede ti. Dina bali modong mantai, ne sado matatu ma souk gananou di tempu tempu talo. Di mai dang naha' mo po dang sado matatu rekeng di dina bali modong sado ha' di hino taun ma rekeng talo. **15** Mai naha-naha' mo, ne dage hino dunia mai ne dunia mai naha' di."

16 Dadi You gasoba mai bali naha' lakahila mo, howo gusu naha' haya ti. Mai naha' haya mo ge sia haya po parenta naha', ngan dina mbeleng. Sia mei po parenta modong, ngan bombon. Bali tempu sa mo You gasoba bali fuho hila i. **17** Dina mbeleng bali bombon mo ge You dahu hete alang, ne tuga didage hino dunia mai ne dunia mai naha' di. **18** Matahaya sado dahu

bego ne dina mbeleng po mata parenta dina, bombon po mata parenta modong. Bali ti Matahaya sado dahu bego ne tuga di naha' pede ti, basakodo pede ti. Dadi You do Matahaya mai walu' kahila mo pede bia sado sanang di. **19** Di mo mohon dali dina sa botu ngha' po dina so.

20 Dina so pasa, dali paling huko ge You gaising ti gehe bali wayo di mai paha' lakahila dang badadi hino gehe bali wayo mo. Bali ti You ma gasoba di mai kahila dang doban hete alang mo. You gasoba mai waha mo po ndio baya, "Badadi dafa'." **21** Dadi You gasoba mai waha mo sou-souk po bego. Mai ngkanangi haya haya dang badadi lau hino gehe, mai paha' kahila dang badadi lau hino wayo, mai paha' kahila dang doban hino alang mo ge You gasoba gasou-souk. You dahu ne You mai gasoba kahila mo bakaanak ne mpaha' paling po hemung besa You mai gasoba kahila mena mo. Dadi You do mai waha mo pede bia souk sado ndian yanak sanang di. **22** You bei gabia po mamai gasoba waha mo. Bei gabia ko po ndio, baya, "Badadi bia bia bali badadi sumpa-sumpak dafa'." Matahaya sado baya bebego po di nun bene gehe bali wayo souk bonu gabia-bia di mai waha dang mohon walu' mo, bali ti bene souk ma manuk paha' kahila dang doban hino alang mo ma dogo nuli dogo. Mo po dang sado You ndio baya, 'Badadi bia bia dafa' ko.' Dadi You do mamai gasoba kahila mo pede bia sado ndian yanak sanang di.

23 Di mo, dali dina sa botu lima po dina so. **24** Dina sa botu lima mo pasa, dali paling dina sa samuhi ko, You ndio baya, "Dunia nikan bali daging paha' kalakahila. Hino ndeha' mahu, ndeha' pakalila, baya mei haya, nikan kaba hino souk." You baya bego ngka ge, lama mote daging paha' kalakahila mai pede hino souk, po besa You ndio ngan baya dang mo. **25** Dadi You walu' daging paha' kalakahila ne mpaha' pede pede ti. Daging ndeha' pakalila, You dahu ne mpaha' pede pede ti, ndeha' mahu ma mpaha' mo pede pede ti. Baya mai lakahila dang dadi lau hino dunia mai mpaha' mo hemung dang ka mpaha' pede pede ti. You walu' mo souk, You do mamai walu' kahila mo pede bia.

26 Dadi You baya, "Di mai ge, Kito walu' ti matatu ne hemung po besa Kito. Ngan matatu mai ne io po parenta kenak, manuk, daging ndeha' mahu, ndeha' pakalila, baya mai lakahila dang dadi lau hino dunia mai ge matatu mai po parenta mai kahila mo sou-souk."

27 Dadi You walu' matatu, walu' matatu mo hemung po besa Matahaya. You walu' matatu ne besa Matahaya mo po walu' mene bali fine.

28 You bei gabia po matatu. Bei gabia ko po ndio, baya, "Kemo ne badadi bia bia. Bakaanak sumpa-sumpak hino dunia mai ne ngan kemo matatu duo' nyohi mote mpo-mpou hino dunia mai ne kemo po mata parenta dunia mai. Mai hila dang dadi ka lau hino dunia sai sou-souk duo' hino kemo ndoik ndian. Baya mai kahila dang hino gehe bali wayo ndian sado dali hino mai kahila dang doban hete alang notun sou-souk ge kemo po mata yaga sou-souk.

29 Mo souk, You notun paling, baya, "Mai ngan tananong, bali kayu ndeha' bali nfuana napa' A kanaten ban kemo ne kemo gan. **30** Madi daging paha' lakahila i, baya mai doban hete, mai lau ofo petak, A kanaten po fulung bali mai ndon ne sio gan." Dadi mai ndeling mo badadi lama mote po besa You ndio ngan dang baya mo.

31 Mo pasa, You dutu' ka do nyohi mamai walu' kahila mai, You do pede bia tu. Di mo ge dali dina botu nong po dina so.

Nangkafohun 2

You Walu' Adang Sio Howo Hawa

1 You mai nfamei sa walu' di petak bali alang hopok manising sou-souk mo ge mohon souk po dina sa botu nong mo. **2** Dina so pasa, dali ti dina botu hitu, You karaya paling dang ngka, di You mai waha bei ne ge souk ngka. **3** Dadi You dahu naha' so mano pede ti. Di naha' botu hitu mo, mo ge You mai walu' waha mo ma souk ngka, You ngkaraya ma togu ngka.

4-5 Di tempu sa Matahaya walu' mai waha mo, tananong sia ma mai hino dang noson, mai ntalan hino petak mo bene sia ne bafung ma mai dang noson, di matatu batananong mai hino dang noson, bali Matahaya ma yati uyan dang noson. **6** Di tempu sa uyan hino dang noson mo, wayo yanak hino petak ndian mo bofo ne petak mo mete di. **7** Dadi tempu sa mo ge You yala petak ka walu'. Walu' mo ge walu' mene sa. Walu' souk, bu hino mango, lama mote nama' hino ngka. Mo mohon matatu mo dadi di.

8 Walu' mene mo souk, mohon Matahaya danong di lodong ndeha' sia. Danong lodong mo po hino Mun yanak i bete mpou sa ngan Edeng. Danong mo souk, gusu mohon gatuo' di mene so hino. **9** Hino lodong mo, You Yawe gadadi kayu paha' kalakahila ne dadi hino. Kayu dang paha' kalakahila mo ge ndeha' nasan do bia ma hino bali ti ndeha' nfuang gan bia ma hino. Hino lodong mo mbakatanga kayu howo dadi hino, sia ge ngan po kayu baraasan. Sia paling ge ngan po kayu gananou. Ngan kayu gananou mo po di nun besa matatu ka gan nfuang, mo ge mai bia gananou ti bia, mai etan gananou ti etan.

10 Hino Lodong Edeng ndian mo, wayo sa hino. Wayo hino ne tuga di lodong mo nggomon di. Wayo mo supu hino lodong mo ntakolo, wayo mo banga nima ngha'.

15 Dadi You yala ka gatuo' mene so hino Lodong Edeng ndian mo ne tuga di mene mo po mata yaga lodong mo. **16-17** You yago mata so, baya, "Kayu nfua-nfuang hino lodong mai ge kou gan bia souk. Duga po kayu gananou mo nfuang ge gan talo dang. Di dina sa kou gan kayu nfuang mo ge kou nate po dina so."

18 Dadi mo souk, Matahaya fiking baya, "Bebegai ge bia dang di mene mai ge pede. A fene walu' ban io nsawohi sa ne tuga di rio io. Sawohi mai souk hemung sa io."

19 Dadi daging bali manuk paha' lakahila dang You Yawe walu' di petak ne, Matahaya galau sou-souk sagado ha' hino mene so, bene mine di mene so gangan nyohi nyohi, gangan bebesa. You dahu mai ndeling so po dang sado You mai walu' daging paha' lakahila i pede bali ngan sou-souk. **20** Dadi mene so gangan daging kahila mo sou-souk, madi do sia ne hemung bali io ne io bene bei nsawohi ge mai hino dang. **21-22** Dadi You gasoba mata mo ne mata mo luku'. Mata mo luku' ka dasadon tu, dintak mata mo nusuk nsabak sa. Yala nusuk nsabak so pasa, gamago' paling. Gamago' pasa, usuk nsabak sa You yala mo, walu' fine sa. Walu' souk, gabali hino mene so nsohing.

23 Mata mo do fine so, baya, "Mo! Mo gusu dufu! Mai ge a talan po dadi io ntalan, a ising po dadi io nising. Dadi a kangan io, ngan fine*, di a talan po io, a ising po io." **24** Po dang

ngan ka di mene nikan supu galinga hino manina-nama nde ha' ne hemu-hemung bali nsanudong mo, ne sio howo hemu-hemung sado dadi sia.

25 Dadi mene bali fine mo, mai howo mo nohe ma mahi dang.

*-Hino lio Ibarani ge lio ngan sa fine bali lio ngan sa mene ge lio tagapi po dang Adang gangan nsanudong bei bego.

Nangkafohun 3

You Mai Walu' Matatu Nafu Hino Dosa Ndian

1 Hino daging hila dang You walu' mo, nde ha' pande tu po habai. Dadi dali tempu kasia, fine mo duo-duo', habai sa ha' hino io baya, "A mine You po notun lodong mai nfuang gan nyohi talo dang. Mo ge tu?"

2-3 Fine so mine bego, sango di mai bisa so, baya, "Kayu nfuang hino lodong mai faya ka gan bia souk, duga po kayu hino mbakatanga mo ge You notun gan nfuang talo dang. Kayu nfuang mo ge gan ma talo dang, yako ma talo dang." Baya, "Kami fefego ge souk kami mate."

4-5 Habai mine bego, notun baya, "Mo ge mai dang. Kemo gan ma nate dang." Baya, "A. You gananou. Besa kemo ka gan mai nfuang mo ge kemo po hemung sa You, sado kemo ndian gaufa'di. Besa kemo ne gan mo ge, mai etan, gananou ti etan, mai bia, gananou ti bia."

6 Dadi fine mo do kayu nfuang mo ma mpaha' bia, bali do kayu nfuang mo ma dali bali io ndian, ka io fiking, baya, "Mai so a to mpaha' bia, kira ngkangan ma bia. "Baya, "A kan kayu nfuang mo ge a lian ma gaufa' ngka mo." Dadi fine mo fiking bebego, yala kayu nfuang mo ka gan. lo gan mpou sa, mohon yati bali nsanudong mo no. Nsanudong mo do go, yala ka gan. **7** Gan kayu so nfuang souk, lama mote do gatong sio howo ngkanangi mo ma nohe. Sio ndian gananou di sio nohe, mohon mai howo mo yala kayu sa ngan Ara ndon ka gau', bei sio howo mai pake.

8 Dali palamaung tofo mai howo mo mine You ngkadutu hino lodong ndian mo ka mai howo mo balahi. Balahi mo, dapik hino mai roto' ndian. Sio howo balahi dapik hino mai roto' ndian mo, po balahi You. **9** Dadi You yuang mene so, baya, "Kou hino mbi?"

10 Mene so sango baya, "A mine Ke ngkadutu ko ka a balahi Ke. A balahi Ke ko po di a ntaku', di a nohe ngka, po dang a balahi sapik di Ke."

11 You baya, "Woi sa po notun kou nohe? O. A napa' kananou katong kou napa' gan kayu nfuang dang A sasi di kou ne ngka."

12 Souk, mata mo baya, "Manun fine sa Ke yati a mai po yati kayu nfuang so ka sado a kan ko."

13 Nikak mene pasa, nikak ti fine, baya, "Besa po sado kou napa' bei begai ngka i?" Baya, "Manun habai ka bei lelong aku sagado a kan di kayu nfuang mo."

14 You do go, notun habai so, baya, "Di kou napa' bei begai noka ka kou ge A tahu pangahukung hino." Baya, "Daging paha' kalakahila i sou-souk madi A tahu pangahukung togu togu po hino kou. Di mai sado dali dina basamuhi ko ge kou mpangalaun ma po sara

lenggo hino petak. Kou lau ge, ma po balule di petak." **15** Baya, "Di mai sado dali dina basamuhi ge, kou bali fine sai ge sia musu sia, sado kou nuhu nanak bali fine sai nuhu nanak ma sia musu sia. Dali dina sia dang ka sia fine so nuhu nanak souk kou do barusa-rusa' kou nulu ntalan, bali ti kou ma souk dafu' fine so nuhu nanak ndoik ntunok.

16 You dahu mai ndeling hino habai mo pasa, dahu ti mai ndeling hino fine, baya, 'Di mai sado ha' di kou nuhu nanak basamuhi ko ma a tahu ne kou ntuka ma oli, dabe ma hu'. Ma masing bebesa ma kou ge do bia noson po kou nsanudong. Bali kou nsanudong gusu parenta kou."

17 Dahu mai ndeling hino fine mo pasa, You wai, notun hino ndeha' mene mo, baya, "Di mai ge tahu ti susa hino petak. Manun sado A tahu fego po di kou ndosa ko. Di mai sado dali dina basamuhi ko ge ngan ka di dulok ka kangan hino petak nikan karaya sado oli. Maiko po di mai ndeling sa kou iko kou nsanudong mo ka kou gan paling kayu nfuan dang A sasi di kou ne, po dang sado A tahu susa hino petak dang mai. A ago mbai ne po ago, faya, 'Dele ka gan paling kayu so nfuan.' Madi souk kou bei iko A lio ne dang ka bei iko ti kou nsanudong mo ndio. Dadi nun kou gan kayu so nfuan, po dang sado A tahu di susa dang mai. **18** Di mai sado dali di dina basamuhi ko ma matatu bene batananong hino petak mo ge sina' ma hino, fulung ma hino. Kemo bakamun po kemo ngkangan gan nun hino petak. **19** Batananong hino petak mo, nikan karaya sado sasong dadi polo' mo, mohon kemo dalo gan di kangan nising hino petak mo, sado kemo ma baling paling hino petak. Di kemo nun hino petak, souk nikan kemo ma baling paling hino petak."

20 Dadi mene so ngan po Adang. Adang gangan nsanudong mo, ngan Hawa.* Gangan mo po di matatu sou-souk manina po Hawa.

21 Dadi You bei ban mai howo mo mai pake. Bei mo ge Matahaya bei di daging ngkulik. You bei mo souk, gataman di mai howo mo. **22** Mo souk, You ndio baya, "Di mai ge mai ngan matatu napa' besa Kito ngka, di ndian napa' gaufa' ngka, sado mai bia, gananou ti bia, mai etan gananou ti etan. Hiti la dele ka sio yala ti Kayu Baraasan mo nfuan ka gan ka baraasan paling di."

23 Dadi mo souk, You gataga sio howo mo sado supu hino Lodong Edeng ndian mo ntakolo. Gataga mo po bene sio howo batananong hino petak dang You walu' sio hino ne. **24** Gataga souk, You gatuo' bidadari sa hino lodong mo Mun yanak. Souk, You dahu paling samarang uton sa hino. Samarang uton mo yaga di Lodong Edeng mo. Yaga mo po gahukan di tofo, gahukan di tete, talowo, toyo bene yaga dang matatu diak paling hino Lodong Edeng mo ka yala paling Kayu Baraasan mo nfuan.

* Hino lio Ibarani ge lio ngan sa hawa mangale po pangadadi nun.

Nangkafohun 4

Kan Sio Howo Habe

1 Adang sio howo Hawa duo' lau lau dang hino mbo, sado Hawa ntuka. Ntuka sa mo dabe, anamei mene sa. Dadi dabe mo, Hawa notun baya, "You po rio aku sado a bali anak mene sai." Dadi gangan anamei mene so, ngan po Kan. **2** Dadi Adang bali Hawa duo' lau lau dang paling hino mbo sado Hawa ntuka paling. Ntuka paling mo, dabe paling anamei mene sa paling, namei mene so ngan po Habe. Dadi namei howo mo sado haya, sia ngkaka ge matatu batananong, sia nulik makan parauna.

3 Duo-duo' dali tempu ka sia, Kan yodi mantananong nising hino ginang mo nseing ka daho di You. **4** Madi Manulik Habe ge gamate ka mandomba nanak mantuan sa ka daho di You. Habe daho mo, daho di nsanaman ndeha' bia bia. Habe nsanaho mo, You gaduo', sado ha' di Habe ngkanangi mo ma You gaduo'. **5** Madi sanaho dang Kan yodi ko ge, You busu. Dadi Kan do go, do You busu mansanaho mo, Kan ndian darusok sado mbeleng ndian bakating.

6 Dadi You do go, baya, "Besa po Kou mangkanao bego? A to kou mbeleng ndian sa mata gan limu. **7** Besa kou bei ko ne dufu mo ge A ala kou. Madi kou ne bei galia', mo ge dosa sasahati parenta paling kou ndian. Dele ka dosa parenta gasorok paling kou ne kou pasa ti hino dosa mai nfafon."

8 Dadi mo souk, Kan dule manulik, baya, "Uli, mae ne kito howo lau ha' ginang." Dadi mai howo mo lau ha' ginang mo, Kan bei manulik mo ka sado Habe mo nate.

9 Gamate souk bei man mou, You yuang Kan, baya, "Kou nulik ko hino mbi?" Baya, "Doho! Aku mata yaga io dang." **10** You mine bego, baya, "Besa po kou napa' bebegai ngka i? A to kou nulik mpolo' basaribik hino petak ngka mo. Polo' mo ge souk woi duman? **11** Dadi di mai ge A sasi kou dang kou batananong hino petak, di petak ge mulu di kou nulik mpolo' mo ngka, di kou gamate ko. **12** Di mai ge bese kou ka batananong hino petak ma tananong mo ge nising dang, bali kou duo' ma bene duo' soho hino mpou sia ma dang. Kou ntanu' duo' di mai ge sara duo' tubu tubu. Mai ko po di nun kou ndosa dang gamate kou nulik mo.

13-14 Dadi Kain mine bego, baya, "Ke mpangahukung dahu hino a ge nfaha' dalo. Begai ge a tabi talo dang. A batananong hino petak ma talo dang. A fene tuo' soho hino mpou sia ma talo dang. Dadi mai ge a susa di Ke yala a dang ngka. Bali ti matatu ka do aku ge gamate aku ngka mo." **15** You mine bego, notun baya, "Bego dang. Besa mata sa ka gamate kou mo ge nikan mata mo dalo pangahukung po hemung sa mata hitu mpangahukung ka dali hemung mata sia." You baya bego souk, You dahu tanda sa hino Kan ne matatu ka riki Kan ma gamate mata mo dang.

16 Mo souk, Kan supu hino You ka lau duo' ti hino mpou sa hino Edeng ngking hete ngan Nodo.

Nangkafohun 5:3-5

3-5 Dadi Adang mo dadi taun ratu' bali lakatolu, bakaanak namei mene sa. Ganan namei mene so, ngan po Sete. Namei so paha' mote po manama. Bakaanak Sete mo pasa, bakaanak paling mene fine galia'. Dadi bakaanak nanak Sete mo gafa', lau lau sado taun ratu' walu, mohon gafoleng. Adang mo gafoleng mo, numun sou-souk po taun ratu' tasia bali lakatolu.

Nangkafohun 5:21-32

21-24 Dadi Henok mo dadi taun lakanong tueng lima, bakaanak Metusala. Bakaanak Metusala mo pasa, Henok bakaanak paling mene fine galia' sado numun sou-souk taun ratu' tolu bali lakanong tueng lima gusu po You yala mata mo ka mata mo hira. You sado yala mata mo po di mata mo ndian dufu tu hino You.

25 Dadi Henok nanak Metusala mo dadi taun ratu' bali lakawalu tueng lima lima, mata mo bakaanak Lamek. **26-27** Bakaanak Lamek mo gafa', bakaanak paling mene fine galia' sado mata mo numun sou-souk po taun ratu' tasia bali lakanong tueng tasia, mohon gafoleng.

28-29 Dadi Metusala nanak Lamek mo dadi taun ratu' bali lakawalu tueng howo bakaanak namei mene sa. Lamek gangan namei mene so, ngan po Nu. Dadi Lamek notun di manank Nu mo baya, "Kito sado dalo nsolang mamile hino kangela sa karaya di lima mai podi nun namei sai. Kito sado dalo paling mamile hino karaya di lima hino petak dang You hukung di kito mai po di nun namei sai." **30** Dadi Lamek mo bakaanak Nu pasa, lau lau sado mata mo numun sou-souk taun ratu' lima bali lakatasia tueng lima, mohon gafoleng. **31** Lamek mo gafoleng mo, numun sou-souk po taun karatu' hitu bali lakahitu tueng hitu. **32** Dadi Nu sado numun taun ratu' lima, mohon bakaanak Seme, Hama, Yafek.

Nangkafohun 6:5-22

Awan Yanak

5 Dadi You dutu' ka do, do hino dunia mai mpou mei, mpou haya pede sou-souk ka matatu nfamei etan. Matatu nfamiking bia sa hino dang ka pede ka matatu nfamei etan. **6-7** You do go, taduba di mamai walu' ka sala bali ndian. You ndian nanang susa di mamai walu' ka bei galia'. Dadi You baya, "A fene sapu kasouk A matatu walu' hino dunia mai sou-souk. Bali daging ndeha' lau di ndoik bali ndeha' dohan hete ge A fene sapu kasou-souk di mai A walu' ka sala bali A lian ka A fene sapu kasou-souk, di A taduba di A mai walu' ka bei galia' A lian."

8-9 Duga po mata sa ngan Nu ge dali bali You ndian di Nu ge matatu dufu laun sia. Mata mo bei mai waha pede dufu bali You ndian. Dadi sarita di Nu po begai.

10 Soan Nu ge nanak mene tolu. Nanak tolu mo ngan Seme, Hama, Yafek.

11 Dadi Nu ge matatu ndian hemung sia bali You, ma ngan di matatu galia' ge, nfamei etan gasou-souk. Baya hino mbi, pede la matatu etan, pede ka matatu kakatotok. **12** Dadi You dutu' ka do lau dali dina dage togu, do pede la matatu nfamei etan. You do bego, baya, "Mai ngan di matatu sou-souk pede nfamei etan tu kalau." **13** Mo souk, mohon You baya hino Nu, notun baya, "Mai ngan matatu ge A fei togu po mai, di A to dufu di sio ngkalakuan etan tu kalau." Baya, "Masing besa ma mpo naha' sai ge A fene fei kasouk tiba." Baya, "Matatu te petak ma nikan A sapu kasouk tiba." **14** Mo souk, mohon You yago ti Nu ne bei lage sa. Bei lage mo, manarang pede ka kayu kawahu (kayu ngkoyong sa). Hino lage mo ndian

nikan bali nobong, bali You yago Nu ne bei di teri hino lage mo ngkananging. Hino ndian, lowo ntakolo ma bei gasou-souk di teri mo. **15** Dadi You notun hino Nu, baya, "Kou bei lage mo ge mandeling po begai. Lage mai nikan ngkanahun ha lakahitu tueng nong, ngkahelek ge ha hulu tueng tolu, bali io ntateru yanak tete, ha walu. **16** Lage mai nikan bali nato. Io nobong kafa bali nato mo nikan ha' siku. Lage mai nfalahon nikan lape tolu. Hino nsohing nikan bali laloang sa." **17** Souk You notun hino Nu, baya, "Yaga mine. Aku fene kahanak awan haya hino dunia mai ne awan sapu dunia mai ne mai bali nama-nama' hino dunia mai nate souk. Mai dadi ka hino dunia mai ge nate souk. **18** Kou ge nikan diak hino lage mai. Kou bali kou nsanudong nanak bali kou mehek ge diak gasouk hino lage mai, di kemo ge A yaga dang nate, ne souk ma A tahu pangayanji sa hino kemo." **19-20** Souk You notun paling, baya, "Mai ngan ka di daging paha' lakahila ge nikan yala fine sia, mene sia. Daging ndeha' lau di ndoik ka paha' lakahila, ndeha' doban hete ka paha' lakahila mo ge nikan gasiak ndeha' fine sia, ndeha' mene sia hino lage mai ne ngan ka di daging lakahila mai ma dadi gasou-souk. **21** Ngan di kangan ka paha' lakahila i nikan yala nseing ne ganaten ne tuga di kemo ngkangan gan hino, daging mo ngkangan gan ma hino."

22 Dadi You mpangaago kahila mo ge pede ka Nu bei mote souk.

Nangkafohun 7:1,4-9,11b,16-17,21-24

1 Dadi You yago Nu, notun baya, "Siak hino lage mo ndian. Kou, hopok kou nse-nseing siak kasouk hino lage mo ndian, di hino dunia ndoa' mai togu togu po kou mata ndian dufu bali Aku.

4 "Noson botu hitu ge A kahanak awan haya ko. Awan mai lau butu-butu' dang sado lau botu lakangha' mohon denteng. Mai ka dadi hino dunia mai ge, A sapu kasouk. Mai dang A walu' mai ge, A sapu kasouk. **5** You ndio mo souk, You mpangaago kahila mo ge pede ka Nu bei mote souk. **6-7** Lama mote Nu bali nsanudong nanak bali mamehek kaba ngamok ka diak hino lage mo ndian di sio gananou awan mo bene yanak. Tempu sa sio diak mo, Nu manumun mohon taun ratu' nong. **8-9** Bali ti tempu sa mo, daging ndeha' sasi, ndeha' sasi dang ka paha' kalakahila i ge kaba ha' hino Nu fine sia, mene sia. Daging paha' kalakahila i ge, baya ndeha' doban hete, ndeha' lau ofo petak kaba diak gasou-souk hino lage mo. Fine sia, mene sia kaba diak gasou-souk.

11b Sio diak hino lage mo souk, wayo hete alang i ma nafu dutuk dunia mai bali ti wayo mbeleng sou-souk hino dunia mai kaba bafung.

16 Ngan di mai bali nama' ge ndeha' fine sia, ndeha' mene sia diak gasou-souk hino lage mo ndian po hemung sa You yago di Nu mo. Diak souk, You bobong ban sio nlaloang mo. **17** Bobong souk, mohon awan mo yanak manintuk sado lau botu laka ngha' sado lage mo yanak linga linga pasa kayu nubu nfafon.

21-23 Dadi mai dadi ka paha' laka hila dang lau hino mpo naha' sai ne nate souk, baya daging ndeha' mahu, ndeha' pakalila, manuk, bali matatu ge nate gasou-souk. Mai bali nama-nama' nate gasou-souk. Baya mai ngan ka di matatu, baya daging, manuk, mo ge You sapu gasou-souk. Mai bali nama ge nate ndasi sia dang. Duga po Nu sio mata hino lage ndian mo ge dadi gasou-souk.

24 Wayo mo ganouk ka dang po lau sado bombon lima.

Nangkafohun 8:1-3

1 Dadi You Yawe fiking di Nu sio bali fiking di dagi-daging hino lage mo sou-souk sado Matahaya galau wohe. You galau wohe hino dunia mai gusu mohon wayo mo gasoda. **2** Bali You yahak awan mo sado denteng. Uyan dang yanak mo, You yahak, mohon uyan mo togu di. Bali ti wayo mbele-mbeleng dang bafung ne ma You yahak sado bakating. **3** Wayo ganouk sado bombon lima mohon wayo mo bakating.

Nangkafohun 8:15-22

15-16 You yago Nu baya, "Supu hino lage. Kou bali kou nsanudong nanak, bali kou mehek supu kasou-souk hino lage mo." **17** Bali yago Nu, baya, "Kasupu kasouk daging paha' lakahila i. Baya ndeha' lau di ndo', ndeha' doban hete ma kasupu kasou-souk. Mai ndeha' dadi dadi hino lage mo, mo ge kasupu kasou-souk ne sio badadi bia bia, badadi dogo dogo ne sado duo' nyohi paling mote mpo-mpou hino dunia mai."

18 Nu sio mine bego, sio supu. Nu hopok nsanudong nanak, bali mamehek supu gasouk. **19** Daging paha' lakahila ne ma supu sou-souk. Baya daging ndeha' lau di ndo', ndeha' doban hete sou-souk, supu.

20 Dadi souk, Nu gahangun sanaho ndeha' sa. Gahangun souk, daging bali manuk ndeha' sasi dang, Nu dunu ka dahu di You Yawe. **21** Dadi sanaho ntafolung yanak sado yapa hino You, You yayok, yayok nfoun fafou. Dadi Matahaya fiking denge ndian, baya, "A fei paling awan hino dunia mai ge dang ngka. Ngan di matatu ndian ge etan po di sio mei noson. Masing bego ma ngan awan ge A fei togu po kasia mai."

22 Souk, You notun baya, "Dunia ndoa' sa mai sado lau ha' dali nsanubun mo ge ne nikan tempu batananong ma hino, bali tempu yala tananong mo nising ma hino, tempu bara' ma hino, tempu timu ma hino, tempu mutung ma hino, tempu bakahayong ma hino, nikan modong ma hino, bali naha' ma hino, sado lau sumpa-sumpak sado ha' dunia mai nsanubun, Aku tahu po bego."

Nangkafohun 9:1,2,12-15 ***You Dahu Pangayanji Bali Nu***

1 You bei gabia Nu sio. You bei gabia Nu sio mo po baya, "A ati kemo ne kemo nuhu nanak waha nuli waha, dogo nuli dogo sado dunia mai dutu-dutuk di kemo nuhu nanak. **2** Bali You notun, baya, "Daging kahila i, baya ndeha' lau di ndoik bali ndeha' doban hete, baya kenak ka do kemo ge pede taka, kemo ge parenta sio. Sio ge hino kemo nima ndian."

12-13 "A fene tahu tandaho hino alang. Tandaho soko ge tatoho pangayanji hino Aku bali kou hopok mai kahila dang dadi lau hino dunia mai. A pangayanji mai lau sumpa-sumpak ma pangayanji mai ge sou-souk dang. A pangayanji mai ntatoho po tandaho dang A tahu mai.

14-15 Besa Aku tuman alang di wana sagado tandaho dadi hino, mo ge Aku fiking noson po pangayanji hino Aku bali kou hopok mai dadi lau kahila hino dunia mai sou-souk, ne A souk fei paling dunia mai di awan ge dang ngka. Tandaho ka dadi hino alang ka A to, mo ge A fiking noson po A pangayanji bali ngan ka di mai dadi lau hino dunia mai, sado A kahanak paling awan hino dunia sai dang ngka."

Nangkafohun 10:1-9,21-24,32
Gatuo' Nun Di Soa-soan Kahila Mai

1 Mai ge sarita di soan nun Seme, Hama, Yafek ka mananak paling po sarita mai. Dadi Nu nanak sio tolu mo bakaanak paling po di tempu sa awan mo gafa'. Dadi susun soan nun tolu mo po begai. **2** Yafek manuhu nanak paling po mansoan ngan po, Gome, Magogo, Madai, Yawan, Tubali, Mesek, Tirasi po Yafek mo ka manuhu nanak paling. **3** Souk, Gome manuhu nanak paling po ngan po begai, Asak Kenasi, Rifak, Togama po Gome mo ka manuhu nanak paling. **4** Dadi Yawan manuhu nanak paling ge mansoan ngan po begai, Elisa, Tasisi, Kiting, Dodaning po Yawan mo ka manuhu nanak paling. **5** Not translated. **6** Hama manuhu nanak paling po mansoan ngan po begai, Kusu Masiri, Libia, Kanang po Hama mo ka manuhu nanak paling. **7** Kusu manuhu nanak paling po mansoan ngan po begai, Seba, Hawila, Sata, Raema, Sateka. Kusu nanak Raema ka manuhu nanak paling po mansoan ngan po begai, Saheba, Dedang po kusu mo ka manuhu nanak paling. **8-9** Bali Kusu mo ma bakaanak nanak sia ngan Nimoro. Nimoro mo, mata fani ka hino dunia mai nangkafohun po Nimoro mo. Io ma fani gangayak di mangailak hino You mbeleng ndian sado matatu notun paling di matatu ndeha' fani waha samuhi baya, "Mata soko ge fani gangayak hino You mbeleng ndian po hemung paling sa Nimoro di mena o."

21 Yafek mo manulik po Seme. Soan samuhi sa Ebe mai ka manusi kobi po Seme mo. Dadi soan matatu Ibarani nun po Seme. **22-24** Seme manuhu nanak paling po mansoan ngan po begai, Elang, Asura, Apasadi, Lusi, Arang po Seme mo ka manuhu nanak paling. Arang manuhu nanak paling po mansoan ngan po begai, Usu, Hulu, Gete, Masi po Arang mo ka manuhu nanak paling.

32 Dadi mata hila dang ngan kito mine ko ge sou-souk mansoan nun po hino Nu nanak tolu mo. Soan nun Nu nanak tolu mo po dang sado petak mei haya bonu paling di matatu. Maiko po di manun hino Nu nanak tolu mo ka bakaanak lau sumpa-sumpak paling. Soan nun kahila mai sado duo' nyohi hino petak mei haya hino dunia mai ka nun nangkafohun po hino Nu nanak tolu mai ka bakaanak paling di awan mo gafa' ne.

Nangkafohun 11:1-9
Matatu Dahake Gahangun Leha' Nising
Nahu Ha' You Ndipu

1 Di mena o ge matatu hino dunia mai sou-souk ndio pake lio sia la, matatu sou-souk pake lio ngan hemung sia. **2** Matatu di mena o ge duo' nangkafohun po hino mun yanak. Dadi sio duo' hino mun yanak souk, sio dintak sio ndeha' tenda mohon lau tete. Lau tete mo, ha' hino ndeha' gaaba mpou sa ngan Babi-lonia ka sio kaba duo' di hino.

3 Dadi nseing baya ban nseing, baya, "Mae, ne kito fei leha' manarang pede petak pulu'." Baya, "Kito tunu ge tunu kabia-bia ne tuga di ngkoyong." Sio bei leha' manarang mo sado souk, sio yala mai sa ne gamago' di leha' manarang dang sio mohon bei mo ne tuga di bulu' hemung ne ngkoyong. **4** Souk, sio batondo hemung paling, baya, " Mae ne kito fei hemung kota sia bali leha' nising nahu sa, ne leha' nising nahu so mambubung dumpak ha' You ndipu. Kito fei fegai ne souk ma kito ngan yanak di. Dele ka sado kito yatu-yatu mote mpo-mpou hino dunia mai.

5 Sio gahangun noson leha' mo, You Yawe nouk ka do. Do di kota bali leha' nising nahu sa dang sio bei-bei mo. **6** You do bego, baya, "Ye. Matatu ne soan sia la bali ndio hemung sia begai ge mai sa sia ka sio sone bei mo ge pede badadi la se. To mai po sio mohon gatu' nun gadadi sio ngkira-kira po mai.

7 Mae ne kito nouk bage dafa' sio ndio ne tuga di sia gananou sia ndio dang." **8** Dadi You Yawe nouk bage sio ndio mo gafa', Matahaya buhak nyohi sio mote petak mpou kahila i ka sado sio duo' pakapuhak nyohi mote mpo-mpou hino dunia mai. Nsanubun tofo sio ngkota gahangun mo ge buhung bei.

9 Kota mo sado ngan Babele mo po di You Yawe bage ka lio kahila mai nun nangkafohun po hino kota so. Bali ti hino mbi, You romba di matatu ka sado matatu duo' pakapuhak hino dunia mai nyohi mote mpo-mpou.

Nangkafohun 11:27-32

27 Soan Tera po begai. Nanak mene tolu. Nanak mene tolu mo ngan po Abarang, Naho, bali Arang. Arang ge nanak ngan po Loik. Arang mo gafoleng hino petak mpou sa ngan Uru hino petak Babi-lonia. Petak mpou so po Arang dabe hino ne po petak mpou sa ngan Uru mo. Gafoleng mo ma manama Tera dadi noson. **29** Abarang sio howo manulik Naho ma

basanudong. Abarang nsanudong ge ngan Sara. Manulik Naho nsanudong ge ngan Milika. Milika mo ge Arang nanak fine. **30** Abarang nsanudong Sara mo matatu bakaanak dang. **31** Dadi Tera bali nanak Abarang bali mamehek Sara bali manuhu Loik, sio sou-souk supu hino Uru, lau ha' petak Kanang. Sio ha' hino petak Kanang dang noson, sio ha' duo' mena po hino petak mpou sa ngan Arang. **32** Sio duo-duo' hino Arang mo sado Tera mo gafoleng. Tera mo gafoleng di numun taun ratu' howo bali lima.

Nangkafohun 12:1-5
You Yawe Yuang Abarang

1 Dadi You Yawe yago Abarang, baya, "Supu kalinga hino kou mpetak duo' bali kou nse-nseing bali supu kalinga hino kou nama ndeha' duo' ne kou ha' petak sa dang A fene notun di kou mai.

2 A fene kasadang soan nun sia po kou, ne kou nuhu nanak lau sumpa-sumpak sagado soan sa kou waha nuli waha, dogo nuli dogo. Aku fene fei kabia po kou, ne souk ma kou ngan yanak, ne lipu mei lipu haya hino dunia mai sado dalo bia po di nun kou. **3** Bali begai, mata woi sa ne danek hino Aku ne sado Aku fei kabia kou, mo ge souk Aku fei kabia ti matatu mo. Ma besa mata sa ne danek kou ne dalo etan, mo ge souk Aku fei kaetan ti matatu mo." Souk You notun paling Abarang, baya, "Lipu mei lipu haya hino dunia mai sou-souk sado dalo bia po di nun kou."

4 Dadi Abarang mine bego, Abarang mo ma lau. Abarang lau mo po bei iko You mpangaago mo. Tempu sa mata mo lau, manumun taun lakahitu tueng lima. Loik ma lau hemung bali mansusu Abarang mo. **5** Abarang bene supu lau hino Arang mo, mata mo yala nsanudong Sara bali yala manulik nanak Loik ka lau hemung bali Abarang. Abarang sio howo Loik lau mo, mai mai kalakahila ge sio howo yodi gasou-souk. Sio howo nima ndoik dang yala hino Arang mo ma lau hemung po bali sio howo. Sio hila lau lau sado ha' hino petak Kanang.

Nangkafohun 13:5-17

5 Loik, io ma mai mai waha tu. Io matatu ma waha, io mparauna ma waha. **6** Io mparauna lau bali mansobung, sagado Abarang sio howo Loik duo' hemung hino petak mpo sia talo dang. Petak mo duo' dang. **7** Mata dang yaga Abarang mparauna bali mata yaga Loik mparauna bakataro hemung ka sio duo' hemung talo dang. (Hino mbi, di mo, matatu Kanang bali matatu Perasi ma duo' hino petak mo.)

8 Dadi Abarang do go, notun Loik, baya, "Kito howo ge bia bakataro hemung. Parauna mo ka pangayaga mo ma bia bakataro hemung di kito mai susu bali anak. **9** Kemo do diti di petak sa haya nahu gai, bia sa kito lau mantai. Kemo ka lau tete, mo ge aku lau tofo. Kemo lau tofo, mo ge a lau tete."

10 Dadi Loik mine bego ngka ge, io danata nulu do galau di tofo do galau di tete, talowo toyo sado ndeha' gaaba, petak sa ngan Yoradang. Do petak soko, do sado ha' Soar, dali mata mo ndian. Do bia. Petak Yoradang moko nggomon besa petak Edeng, nggomon besa petak Masiri. (Di mo, You bei Sodong bali Gamora dang noson.) **11** Dadi Loik bili mo, dalo petak Yoradang ka io lau di tete. Dadi sio howo baai di leling. **12** Abarang duo' noson po hino petak Kanang. Loik duo' ti hino ndeha' gaaba Yoradang mo, dayak leha' tenda dosun kota Sodong. **13** Sodong mo, io matatu ge matatu etan tu, sio mata baradosa gangayak hino You mbeleng ndian. **14** Dadi Loik mo lau pasa, You ndio bali Abarang, yago Abarang, baya, "Kou wai ne to nana' di tofo tete. Wai ne to talowo toyo." Abarang do nana' mo souk, You ndio paling, baya, "Petak hila dang kou mbeleng dali ko ge, A ati kasou-souk kou. Kou nuhu nanak lau sumpa-sumpak mo ma duo' po hino mbo. **16** A ati kou nuhu nanak waha sa una'. Kou nuhu nanak A ati mai ge rekeng ha' dang, besa una' ntalan hila i. **17** Lau ne to diti petak mo, to di petak mo manayan, manahun di A fene ati kou."

Nangkafohun 15:1-6
You Dahu Pangayanji Hino Abarang

1 Mo souk, dali naha' kasia Abarang mine You ndio, baya, "Bia ntaku'. Di hino mai ndeling musu ge kou nwori po Aku. Aku po mata koho ban di kou. Bali ti kou ge A fei kabia tu po kou." **2-3** Abarang mine go, baya, "Ke You Yawe ge a Tuhang. Ke notun ko ge bei gabia aku, maiko di a mai anak dang noson. Mata dang souk yako dumpak a parenta po Eliese, a lima loik sa hino kota Damasik, di Ke yati a anak dang po dang a lima loik so yako paling a parenta ko." **4** Abarang baya bego souk, You ndio paling, notun baya, "Mata so po yako dumpak paling Kou mparenta ko ge dang. Nikan kou nanak diti gusu po mohon yako dumpak parenta mo." **5** Mo souk, You yodi Abarang supu galinga hino ntakolo, mohon ndio bali, baya, "Kou tangaha tete ne to alang. Kou dahake rekeng pariama hete alang ko ne to dang talo te talo dang." You baya bego gafa' bei man mo, baya paling, "Kou nuhu nanak souk waha sa pariama mo." **6** Dadi Abarang mine You baya bego, Abarang fiking baya, "Mai ge a fei ngangano nun po You." Dadi You do Abarang ndian dang mo, You gaduo' Abarang po di nun Abarang ge bei ngangano nun tu po You.

Nangkafohun 16:1-3
Sarita Di Hagara Sio Howo Isamae

1 Dadi Abarang nsanudong Sara bali manima ndoik sa ngan Hagara. Hagara mo ge matatu Masiri. Dadi Sara mo fiking, baya, "Aku ge ngan di bakaanak talo dang." **2** Dadi Sara mo ha' hino Abarang, baya, "Yaga to. You ntanahu po sado a bakaanak talo dang begai. Sanek hino ke ge ke tuo' dafa' bali a lima loik ne to dang dalo a anak sa te." Abarang mine bego, bei mote Sara ndio mo. **3** Dadi Sara yala Hagara mo, yati hino Abarang ne Abarang bei nsanudong

Hagara mo. Dadi tempu sa Abarang yala Hagara mo, Abarang duo' hino petak Kanang napa' taun kahulu ngka. Mohon Abarang yala Hagara mo.

Nangkafohun 17:1-11, 15-19

You Dahu Mai Ndeling Duna' Hino Soan Isarae

1 Di Abarang numun taun lakatasia, You ha' mata mo, You ndio baya, "Aku Mata Kua' lau togu tu po Aku." Mohon You defa Abarang, baya, "Fei mote A lian." Bali yago baya, "Fei ne dufu bali A lian suka." **2** Mo souk, You notun Abarang, baya, "Pangayanji sa dang A yanji hino kou bali Aku ne ge gaha'. Pangayanji sa ne ndeling po begai, A tahu ne kou nuhu nanak lau sumpa-sumpak waha dogo waha."

3 Abarang mine You ndio bego, lama mote mata mo dampak ofo petak ka tabe You. **4-5** Souk, You ndio paling, baya, "Soan waha hino dunia mai bei paling mansoan nun po hino kou. Po dang A tayadi kou ngan. Di mai, kou ngan Abarang dang ka Abarahang. **6** A ati ne kou nuhu nanak waha, sado lipu petak waha hino dunia mai mansoan nun po kou, sado kou nuhu nanak mo nseing ma dadi paling raja. **7** Bali ti pangayanji sa dang A tahu hino kou bali Aku, ne sado kou nuhu nanak lau sumpa-sumpak basamuhi ko ma pangayanji mai ge lau butu-butu' dang. Di mai ge Aku po dadi kou nYou sado ha' di kou nuhu nanak basamuhi mai ma manYou po Aku. **8** Hino mbi, petak sa dang kou ha' ka duo' teba hino mo ge, A kasorok pede ti ban kou no ne dadi kou mpetak parenta po petak so. Kou sado ha' di kou nuhu nanak basamuhi ko ma sio mpetak duo' po petak Kanang mo. Petak Kanang mai ge A ati ne sio parenta lau butu-butu' dang. Hino mbi, Aku po mata sa dadi sio nYou po Aku."

9 Dadi You ndio paling hino Abarahang, notun baya, "Kou sado ha' di kou nuhu nanak basamuhi ko ge nikan yako roto' po hino pangayanji sa dang A fene notun di kou mai. **10-11** Pangayanji mo po begai, nyohi kou nuhu nanak ka ndeha' mene ge nikan duna' gasou-souk. Duna' mo po nikan bopo' mai mahi ngkulik. Mai nfamei dang souk ka kemo hila bei mai ge tatoho di pangayanji hino kemo hila bali Aku."

15 You notun Abarahang baya, "Mai ge kou bia yuang kou nsanudong Sara' uang ti Sara. **16** A fene fei kabia Sara. A fene ati kou namei mene sa hino kou nsanudong, ne souk ma dahu paling soan nun po hino namei so. A fei kabia dang mai ne souk ma io nuhu nanak nseing ma dadi paling raja." **17** Abarahang mine bego, tabe You. Abarahang tabe You ko po dutu' sado nulu dali ofo petak ka dange-ngei, fiking di denge ndian, baya, "Besa ka mene numun taun karatu' ka bali nanak talo? Hino mbi, Sara napa' numun taun lakatasia ka bakaanak. Mo ge bakaanak sara besa e." **18** Souk, Abarahang notun You, baya, "Bia ge mai ndeling Ke dahu mai ge nafu dafa' hino soan Isamae." **19** Dadi You baya, "Dang. Kou nsanudong Sara souk dabe anamei mene sa. Dabe gafa', kou gangan namei so, gangan Isak. A tahu soho mai ndeling pangayanji mai po hino namei so ne pangayanji dang mo ma lau sumpa-sumpak po hino Isak sado ha' di manuhu nanak basamuhi ko."

Nangkafohun 18:20-21

20-21 Dadi You Yawe baya, "Matatu bei la ndio ngan di mai nfamei bei dosa hino Sodong bali Gamora ge ngan di labe tu noka. A fene nouk to diti di dang sio nfamei bei mai ge sala te dang po sado matatu bei ndio ngan po mpaha' mai."

Nangkafohun 19:1-17, 23-26

You Ruba Sodong Bali Gamora

1-2 Dali naha' so ka mpalamaung tofo, bidadari howo mo ha' Sodong. Ha' mo, Loik duo' hino tapak hino kota mo nfofan. Mata mo do sio ha' mo, Loik goho nyalo sio howo, sado ha' hino sio howo beleng ndian. Mata mo dutu' ka tabe sio howo, notun baya, "Keho sipang dafa' hino a leha' ne luku' bali kami, bali hano' kemo ndoik hino kami leha'. Naki huko kapa gusu po mohon gadadi paling keho mpangalaun."

Sio howo mine bego baya, "Mai dang, modong mai ge kaho luku dafa' mote tapak haya."

3 Masing sio howo baya ti bego madi mata mo gota gota mai howo mo sado mai howo mo talo dang ka dipang diak hino mata mo ndeha'. Diak souk, bei ban sio howo ngkangan. Dunu ban sio howo nroti. Mai howo mo gan. **4-5** Dadi mai howo mo luku' ka dang noson, mene mene hino Sodong kaba ha'. Ha', goho galolik hino Loik ndeha' mo. Baya ngangare sado ha' hino matatu ntika' noka ma sio kaba ha' hino mbo sou-souk. Dadi sio yuang Loik, baya, "Loik, mene howo dang ha' hino kemo ko ge mbi? Kasupu sio ne kami fei mai ngkira-kira hino sio."

6-7 Dadi Loik mine sio ndio bego, Loik ma supu hino manlaloang ka ha' hino sio. Supu pasa, bobong laloang goho di hino ntakolo, baya, "Dele. Bia kemo bei mai nfamei etan bego. **8** Kemo hila to la hino a anak fine howo mai ma bali mene dang noson." Danek hino sio, baya, "Naki ne a kasupu dafa' a anak ne kemo baya bei bei besa sa, naki hino kemo." Baya, "Madi besa sio howo mai ge, bia walu' rupa rupa hino, di napa' hino a leha' ndian noka ge, mo ge a matatu."

9 Mene mene mo mine bego, yuang gakoyong baya, "Kalinga di da. Kou matatu teba po bene notun kami di mai ndeling sala, mai ndeling dufu? Dadi mai ge mai howo mo ge kami fei bali ti kemo ge kami fei labe noka po kemo." Mohon sio waha dinggang tadenge sado rampa' hino Loik, bene riwa' laloang bali bei Loik mo.

10-11 Dadi mai howo mo do go, dabak nima ka yako darik di Loik sai bali bobong di laloang bali ti galafu di sio waha mo mbeleng ka sio waha mo dulok laloang ma dalo dang, sado oli ma dalo laloang mo dang.

12-13 Yako darik mata mo pasa, mai howo mo nikak, baya, "Kou mo ka manse-nseing mata woi hino mbai ge besa kou nanak te kou mehek te kou nseing galia' paling hino. Mo ge kou ala ne supu kalia' hino kota mai, di kaho fene ruba kota mai ne kota mai mutok gananou ka dang. Matatu bei la ndio ngan sado You Yawe mine po Matahaya galau di kami howo mai ne kami ruba kota mai sado kota mai mutok."

14 Dadi Loik mine go, supu hino mandeha' ka lau ha' mamehek. Ha' mamehek mai mo yago sio baya, "Supu kalinga hino kota mai." Baya, "Di You Yawe souk ruba kota mai ka mutok." Madi mamehek mai mo, mine matahaya ndio mo, fiking bese matatu nafan mangkalekok ka mamehek mai mo lau dang.

15 Dali huko nafang basolang, bidadari howo mo gasun Loik sio, baya, "Hangun. Kou nsanudong bali kou nanak howo mo ge hangun ne kemo lau, dang ge souk pangahukung mai sado hangkik bali kemo." **16** Madi Loik mo hambik lau dang, ka mai howo mo ronta' Loik sio mo nima ka doto. Doto sio mo po di You ndian sa nafan bakaosu Loik sio po dang sado mai howo mo doto di Loik sio mo. Yala doto sio sado ha' hino kota mo nsokon, gatuo' sio hino. **17** Gatuo' mo souk, mohon bidadari mo sia yago baya, "Lahi hambik ne sidak pasa. Lahi hama' sia hino ndeha' gaaba mai sado ha' hino mbapeng. Kemo lahi ge dele wai do kemo ntakolo nun."

23 Loik sio lau lau sado ha' hino mpou sa ngan Soara. Sio ha' hino mboko napa' dina yanak ngka. **24-25** Mohon You Yawe ganouk di uton hino kota howo mo. You ganafu uton mo, nouk nfara-nfaran, dolo kota Sodong bali kota Gamora mo. Kota howo mo mutok gananou ka dang di You ganouk uton ne ruba tiba kota howo mo, ka kota howo mo, baya ngan ka di matatu hino kota mo te mai dadi hino petak mo ma, do nsewang ma dang. **26** Dadi Loik sio lahi mo, Loik nsanudong dang bopa Loik mo wai do mote ntakolo nun, lama mote bulehaya dadi gehe mago'.

Nangkafohun 21:1-3

Isak Dabe

1 Dadi You bei gabia Sara po hemung sa Matahaya yanji ne.

2 Bei gabia ko po masing Abarahang napa' ntika' ti mo ma nsanudong Sara mo ntuka. Ntuka mo dabe talowo, namei mene sa. Dabe mo po duo-duo' ka di You ntanohon dang dohon hino Abarahang mo. **3** Namei sa dabe mo, Abarahang gangan namei so, gangan Isak.

You Yago Abarahang Ne Daho Di Isak

Nangkafohun 22:1-19

1 Abarahang duo duo' hino mbo, dali tempu kasia, You bene do di Abarahang ndian ngaku Matahaya te ngaku dang. Dadi yuang Abarahang baya, "Abarahang!" Souk, Abarahang sango baya, "E, a mbai."

2 Abarahang baya bego pasa, You baya, "Kou nanak mene sia dufu dang dalian mo, ala ne kemo howo lau ha' petak Moria. Ha' hino petak Moria ne A notun di mbapeng mpou sa ne kemo ha' hino mbapeng so ne kou daho kou nanak so di aku. Sanaho dang daho di Aku ko ge sanaho dunu."

3 You baya bego souk, dali naha', Abarahang yangun, deka kayu dabun dang souk ka basanaho di ko. Deka kayu dabun mo souk, bantan kayu mo ka dabek hino ngkaladai. Dabek souk, yala nanak Isak mo bali yala nima ndoik mata howo ka sio ngha' lau. Sio lau mo, bene lau ha' hino petak sa dang You notun di Abarahang mo.

4 Lau mo sado botu tolu, mohon sio do petak so, madi do petak mo yawo noson. **5** Souk, matahaya wai ka baya ban hino manima ndoik howo mo, baya, "Keho naki hino mbai hopok kaladai so." Baya, "Kami howo namei sai fene lau mbaruku You. Kaho mbaruku souk, kaho paling paling ha' hino mbai."

6 Baya bego souk, mata mo yala kayu dabun hino kaladai mo ka gahongo' di Isak. Kayu dang bene basanaho di mo, Isak po mata yodi. Abarahang ge yodi pisok sa bali kateme ndik sia. Mo mohon sio howo lau. **7** Sio howo ndoik lau lau noson, Isak yuang manama, baya, "Baba." Matahaya baya, "Nsa?" Souk, Isak baya, "Mai ge kateme ndik ma hino, kayu dabun ma hino, domba dang souk ka daho di ko hino mbi?" **8** Abarahang mine bego, baya, "Mo ge pede You po ganaten ban mai mo."

9 Nikak mo souk ngka ge, sio howo lau paling. Lau paling mo gusu po mohon ha' hino petak sa dang You notun di mo. Ha' hino mbo, Abarahang dumbung nggaha'. Dumbung nggaha' mo po gahangun sanaho ndeha' sa. Gahangun souk, mohon dalenga di kayu dabun mo hete sanaho ndeha' mo nfafon. Dalenga souk, madung mananak mo. Madung mo souk, danata ka bape hete kayu dalenga mo nfafon. **10-11** Mo souk, mata mo darik pisok ka bene gamate di nanak mo. Lama mote mine You mbidadari yelek, baya, "Abarahang, Abarahang!" Abarahang baya, "E, a mbai." **12** Baya, "Dele gamate namei so. Di mai ge A napa' kananou katong di kou ndian. Kou ge matatu mbaruku tu Aku po kou, sado kou nanak mene sia dufu mo ma gota di Aku dang."

13 Abarahang mine bego souk, mata mo wai ka do domba mene sa. Domba mene so ntaduk balu hino mai roto'. Mata mo do go, lau tadenge ka yala domba mene so ka gamate. Gamate souk, daho di You. Dadi Abarahang daho mo, daho mananak di You dang ka yala domba mo ka daho ti di You.

14 Dadi Abarahang do go, gangan mpou so ngan, Mbapeng You Ganaten Ban. Sado noson mai ma matatu notun noson di mbapeng mpou so, notun baya, "Hino You mbapeng so po You bene ganaten ban mai sa hino."

15-16 Mo souk, You mbidadari hino You ndipu yuang paling Abarahang kasia. You mbidadari mo notun ban di You ndio baya, "Mata sa kou ge A fene fei kabia tu po kou, di kou nanak mene sia dufu mo ma kou gota di Aku dang. Di kou bei begai noka ge A ma fene fei kabia di kou. Masing bebesa ma mai ndeling dang A fene fei kabia di kou nikan badadi po hino kou. Maiko po di Aku ngan You Yawe po mata dang yanji mai ndeling sa souk ka badadi hino kou mai.

17 Di mai A yanji kou po begai: Souk, kou nuhu nanak waha sa pariama hete alang mai. Kou nuhu nanak ko ge waha sa una' ntalan hino una' nun. Bali ti begai, musu ka ha' bene bei kou nuhu nanak, mo ge musu mo pede kala gasou souk.

18 "Soan hino dunia mai ge sou souk danek A fei kabia sio, di do A fei kabia kou nuhu nanak ko ka sio danek A fei kabia bali sio. Nun kou nuhu nanak po dang sado soan kahila hino dunia mai sou souk dalo bia. Maiko po di kou bei mote A lio mai."

19 Dadi You ndio mo souk, mohon Abarahang sio howo baling ha' hino nima ndoik howo mo. Souk, sio ngha' lau hemu hemung sado ha' Birasiba. Abarahang sio duo' soho po hino Birasiba mo.

Yako Sio Howo Esau
Nangkafohun 25:19-34

19 Mai mohon sarita paling di hino Abarahang nanak Isak po mai.

20 Dadi Isak mo numun taun laka ngha' po mohon yala nsanudong Ribaka mo. Ribaka mo nama po Betue, mangkaka po Labang. Sio ge matatu Arameang ka duo' hino mpou sa ngan Padang Arang. **21** Ribaka mo ge matatu bakaanak dang.

Dadi Isak do bakaanak dang mo, mata mo babeto hino You. Babeto mo po babeto ban di Ribaka di do nsanudong mo bakaanak talo dang. Dadi You mine go, samote Isak ndio mo, sado Ribaka mo ntuka. **22** Dadi Ribaka ntuka sa mo, namei penda howo. Dadi namei penda howo mo bahoso hino manina ntuka ndian mo sagado Ribaka nanang talo dang, baya, "Besa po sado begai i." Mohon Ribaka mo babeto hino You ne dulok di mandufu.

23 Dadi You notun gatong di mai ndeling sa hino namei penda howo mo, baya, "Namei penda howo dang hino kou ntuka ndian mo, souk ma badadi soan nun howo. Madi hino sio howo nuhu nanak lau sumpa sumpak mo ge duo' hemung talo dang. Soan nun sa nulik gusu po ngkoyong ti, sado parenta paling soan nun sa ngkaka mo."

24 Dadi ntuka mo dali ntanohon, dabe talowo, namei mene penda howo. **25** Sia ngkaka dabe, ngkanangi bagasak bali ngkanangi nfulun haya. Dadi do go, gangan ngan Esau. **26** Sia ngkaka dabe pasa, sia nulik dabe paling. Manulik dabe mo, nima yako kota mangkaka ndoik ntunok. Do go, gangan namei so, ngan Yako. Tempu sa namei howo mo dabe dang mo, Isak mohon numun taun lakanong.

27 Dadi namei howo mo sado haya, sia ngkaka dulok nsanampun sa mata dahu dele, io fasek di dulok kangan hino kalian, sia nulik ge duo' lau lau dang hino manina nama ndeha'.

28 Dadi Isak dalian tu po Esau. Dalian ko po di nsanampun Esau pake yala mo, Isak gan bia, madi Ribaka ge dalian po sia nulik.

29-30 Duo duo', dali naha' kasia, Yako duo' nonong kaheuk. Mangkamese mesek, sia ngkaka mo lau mangailak ka mohon baling. Baling mo, baling nima ndoik howo. Ha', gila gila mansaruduk baya ban nulik mo baya, "A mai da mbaluhan bei dulok togu kalau. Ati dafa' mai mamido mo sai." Esau ndio mo po dang matatu nseing yuang paling Esau, ngan Edong* **31** Sia nulik mine bego, baya, "Kangan mai ge a ati ke bia, hiti lahi ke mparenta mantuan mo ge nikan yati hino aku." **32** Sia ngkaka mine bego, baya, "Ala dafa' la se. A mai da mbaluhan bei dulok togu. A parenta mantuan mai souk bei gabia a ge mai hino dang ko da."

33 Sia nulik baya paling, baya, "Hiti la ke mparenta mantuan ko ge nikan yati tu tu po hino aku." Mangkaka mo mine bego, baya, "Ihi, mo ge tu, di mai ge kou po mata dang parenta gasou souk parenta mantuan mai."

34 Dadi Yako mine bego, yati kaheuk mo bali yati roti hino mangkaka mo. Mangkaka mo yala gan, yinung wayo, goho hete ka lau. Maiko po di Esau dahu ka ndian hino io mparenta mantuan mo dang.

** Hino lio Yahudi ge lio ngan sa Edong mangale po bagasak te mamido.*

Yako Dadopon
Nangkafohun 28:10-21

10 Naha' ka sia, Yako lau hino Birasiba. Lau mo, gatun hino Arang. **11** Io ha' ka Arang dang noson, tarusu mpou sa. Ha' hino petak mpou so, modong ma dalo mata mo hino. Do go, mata mo duo' hino mbo. Mata mo luku' tofo, yala nggaha' hino mbo sia ka baking di nulu. **12** Luku' mo sado dasadon, mohon mata mo dadopon. Dadopon mo po do peheng sa. Peheng sa mo, nun gasadang hino dunia sai, ndik sado ha' hino You ndipu. Mata mo do di hino peheng sa mo po do di You mbidadari waha nouk bali yanak hino peheng sa mo. **13** Mata mo do galau hino peheng sa mo sado dali peheng nakan nangkatogu hete nfafon, do You Yawe goho hino. Dadi mata mo mine di You ndio batondo bali mata mo, baya, "Aku ge Yawe. Abarahang nYou po Aku, Isak nYou po Aku." Baya, "Petak sa dang kou luku' hino mo ge A fene ati po kou, sado dali di kou nuhu nanak basamuhi ko ma sio mpetak duo' po petak so.

14 Hino mbi, A tahu ne sado kou nuhu nanak waha sa una' ntalan. Kou nuhu nanak ko ma sado duo' nyohi mote mpou mei haya. Ulun hila ka hino dunia mai sou souk dalo bia po di soan nun sa kou. **15** Yaga mine. Kou goho, Aku ma koho katuha bali kou. Souk, kou duo', Aku ma tuo' katuha bali kou. Kou bene lau la lahi hi ma A hemu hemung bali kou. Kou ngkalolung po Aku. Mai ge A fene kadele paling kou ge mai dang ngka. Nikan A sadadi kasouk ka mai ndeling hila dang A yanji di kou mai, sado A kabali paling kou hino petak sai."

16 You ndio bali Yako mo souk, mohon mata mo yangun. Yangun tete, baya, "E. Hino mbai ma You Yawe hino. You po hino ndeha' mpou sa mai, ka di a mamongo noson."

17 Dadi Yako ngkanangi nanang nfaha' sado baya, "Hino mpou sa mai ge a labe taka, di mai ma You ndeha'. Bali ti leling ha' You ndipu mamfofan po hino mpou sa mai." Souk, mata mo luku' paling tofo.

18 Dali nafang basolang mohon mata mo yangun tu. Mata mo yangun pasa, yala nggaha' sa dang io baking di nulu mo ka gakoho. Gakoho mo po di bei tatoho di hino mpou sa mo. Bali ti bauk minak hete nggaha' tatoho so nfafon. Bei bego ne dahu tatoho di mpou so gusu You no pede. **19** Hino mpou so, Yako gangan Bete. Mpou sa Bete mo, ngan mena po ngan Lusi.

20-21 Souk, Yako yanji tu tu hino You, baya, "Besa Ke ka hemu hemung bali aku bali Ke yaga gabia aku hino a pangalaun mai, bali Ke yati a kangan bali Ke yati a mai pake sado a salama' sado a paling ha' a baba ndeha' moko, mo ge Yawe, Ke ge a fei a You."

Yosek Dadopon **Nangkafohun 37:1-36**

1-2 Mai ge sarita di soan Yako ka mananak po mai.

Tempu sa mo, Yako duo' po hino petak Kanang dang manama duo' teba hino ne.

Dadi mananak mo sia ngan Yosek. Yosek mo, manumun mohon taun hulu tueng hitu. Dadi Yosek di ngangare mo, io bali ngkaka hila mo, sia kaba yaga hemung manama mparauna. Parauna mo, domba bali kabi. Yosek mangkaka hila mo, manina ge mata galia'. Mangkaka mo, nina po Bila bali Sifa, (ma di Yosek mo nina po Rase). Dadi Yosek mo, tempu tempu mine matatu baya mangkaka mai mo, io baling notun di manama.

3 Dadi hino Yako nanak hila mo ge matahaya dalian tu tu po Yosek, di matahaya sado ntika' mohon dalo ti nanak Yosek mo. Dadi Yako do go, bei ban Yosek mo ngkalambi sa. Kalambi so, mpule nahu. Hino mbi, mampaha' ma bia tu.

4 Dadi Mangkaka mai mo do Manama gapake Yosek bego, baya, “Mai ma Baba ge dalian tu tu la po Yosek mai.” Dadi sio mahara di Yosek. Ndio bali Yosek ma etan, bali ti do Yosek mo ma etan.

5 Duo-duo’, bali tempu kasia, Yosek dadopon. Dadopon mo, notun di mangkaka hila mo. Mangkaka hila mo mine go, mahara dogo paling io. Di dadopon mo, begai.

6 Yosek notun sio baya, Kemo hila yaga mine kabia a dadopon sai. **7** A to kito hino ginang sa ndian, banta bantan tarigu nfatang. Dadi a tarigu nfatang bantan so, goho tete. Tarigu nfatang ndeha’ kemo no bantan ge lomu goho galolik sia a no. **8** Mangkaka mai mo mine bego, baya, “Kou po bene parenta gasorok paling kami te? Sio mine go, sio tamba mahara dogo paling io. Di hino io ndadopon bali hino mai ndeli ndeling dang io gasupu hino manse nseing mo po dang mangkaka mai mo mahara nate nate paling di Yosek mo.

9 Souk, mata mo dadopon paling kasia, yuang paling mankaka mai mo, notun di ndadopon mo, baya, “Yaga mine. Aku dadopon paling kasia. A dadopon mo, a to naha’ mbeleng, bombon, pariama hulu tueng sia dutu’ ka tabe paling a.”

10 Io notun bali mangkaka mai mo gafa’, notun paling hino mambaba. Dadi Manama ma mine bego, baya io, baya, “Bene aku bali kou nina bali kou ngkaka hila mai souk ma tutu’ ne tabe paling kou?” **11** Dadi mangkaka hila mo ndian haya dang di Yosek mo. Madi hino mai ndeling hila dang Yosek notun di manama mo, mo ge manama fiking gasou souk.

Yosek Mangkaka Mai Mo Masak Paling Yosek

12 Dadi duo-duo’, Yosek mangkaka mo lau duo’ hino mpou sa ngan Sekeng, ne yaga manama mparauna hino mbo.

13-14 Duo-duo’ dali naha’ kasia, Yako yuang mananak Yosek mo, baya, “A uang kou ko di fene ago lau ha’ Sekeng ne do di dang kou ngkaka sio mata yaga parauna ko ge besa. Kou lau ne ha’ kou ngkaka sio ne to dang sio dalo mai ndeling susa te sio ge mai sia sia d dang. Hino mbi, to dang parauna mo ma bia bia te dang. Ha’ mboko ne to SOuk ge, paling sai ne notun paling di a.” Yosek mine bego, baya, “Mo ge bia.” Manama notun mo souk, galau Yosek hino ndefak mpou sa ngan Hebarong mo.

15 Dadi Yosek lau lau sado ha’ hino Sekeng mo ntakolo, mata mo lau yatu yatu. Lau yatu yatu mo sado tarusu mata sa. Yosek tarusu mata so, mata so nikak Yosek, baya, “Dulo-dulok mansa?” **16** Baya, “A tulok a kaka mai. Ke do a kaka dang yaga mparauna ne ge hino mbi?” Dadi mata mo mine go, baya, “O mo ge sio lau ngka. **17** A mine sio notun bene lau ha’Dotang.”

Dadi Yosek mine mata so notun bego, mohon mata mo lulu paling mangkaka mai mo. Mata mo lau mo, gatun hino Dotang. **18** Mata mo yawo yawo noson, napa’ mangkaka mai mo do gamenan io ngka. Do io ha’ ka mbo dang noson, napa’ mangkaka mai mo batondo hemung ngka. Batondo hemung mo po dahu di ngkira kira bene souk ma bei kabaifu ne gamate di Yosek mo. **19** Sio batondo hemung mo po baya, “Mo, to di tukang dadopon po lau sai ngka mo. **20** Mai ge kito kamate tiba io. Kito kamate io souk, kanafu io hino sumu ndian. Gusu mohon kito notun matatu, notun daging fani sa gamate io. Mo mohon to di io ndadopon ne po mbo.”

21 Mangkaka mo sia ngan Rubeng. Dadi Rubeng mo bene pahala manulik mo. Dadi io baya, “Bia bei io. **22** Bia gamate io ne kanafu kadedi dafa’ io hino sumu ndian mai.” Sumu sa mo hino una’ tangan. Dadi Rubeng ngkira-kira bene pahala manulik mo hino manulik waha mo nima ndian. Mene souk ma gapaling paling Yosek mo ne ha hino manama.

23 Dadi Yosek ha’ mangkaka mai mo, gila gila sio mo nima dali Yosek ngkalambi sa daman mo ka rafik biduk hino io ngkanangi. **24** Rafik mo souk, yala mata mo, ganafu hino

sumu ndian. Ganafu hino sumu bakating sa ndian. **25** Souk, sio duo' gan di kangan. Ga-gan kangan mo, ka do matatu dagang lau bapopa mote leling. Sio mata lau mo ge matatu Isamae. Matatu Isamae mo lau hino Gilea bene lau ha' Masiri ne mangamasak hino Masiri. Sio lau mo po yodi rampa rampa bali obi. Rampa rampa bali obi mo galean hino unta, bene souk ma masak hino Masiri. **26** Mangkaka mo sia ngan Yuda do go, notun baya, "Kito kamate kito ulik mo ge kito rugi. Kito kamate kalikung ti io ma kito rugi." **27** Baya "Bia ge ki to masak dafa' hino matatu Isamae mo, bego ge kito kamate io dang. Maiko di kito ising bali polo po io." Dadi sio mine bego, sio kaba samote Yuda mo ndio.

28 Mo gafa', do sio matatu dagang hino Midiang lau mote sio nsohing. Mangkaka mai do go, sio darik di Yosek hino sumu ndian mo. Darik pasa, sio masak io hino matatu Isamae mo. Masak Yosek mo yala di perak ntalan lakahowo. Sio mata Isamae yati pipi mo souk, sio yala di Yosek mo ka yodi. Bene yodi Yosek mo ne ha hino Masiri.

29 Mo souk, mangkaka Rubeng baling ka ha' paling sumu so. Baling dalik sumu mo, do Yosek hino dang ngka. Mata mo do go, dangik bali rafik diti ngkalambi hino ngkanangi, bei tanda susa. **30** Souk, Rubeng baling ha' manulik, baya, "Sau mboko dang ngka. Seyara tiba, mai ge a sara fesa ti."

31 Dadi manulik mai mo do go, gamate kabi sa, dagong mpolo' ka dobu di Yosek ngkalambi so hino. **32** Dadi sio yodi kalambi mo ha' di hino manama, baya, "Ke to mai da. Kami po dalo kalambi sai. Ke to dang ke nanak ngkalambi te." **33-34** Manama do, do dufu, baya, "Kalambi so ge a anak ngkalambi. Faka mai ge daging fani sa po barafik di io ngkanangi po sado paha' begai. Mai ge tu. Daging fani sa po sado gan gasouk io."

Yako do bego ko, ratik diti di ngkalambi hino ngkanangi di bakaosu mananak Yosek so. Bali ti baka' di sinang baredek. Mata mo mangkasuka di sado lau man tu. **35** Mananak ndeha' fine mene ha' sone mene galomok matahaya mo ndian madi matahaya mote dang, di bakaosu noson mananak so. Mata mo baya, "A nouk hino mate ndian ma a bakaosu noson a anak so." Masing sio sone galomok manama ndian, madi matahaya susa noson di mananak Yosek mo ge lau ndeha' sia.

36 Tempu sa manama mangkasuka noson di Yosek mo, matatu Midiang mo masak paling Yosek hino mata sa ngan Potifara. Matatu yaga kadato hino Masiri po Potifara mo. Mata So, raja Masiri nima ndoik sia po mata so.

Nangkafohun 39:1-20

Potifara Nsanudong Buju Paling Yosek Ndian

1-4 Dadi You hemu-hemung po bali Yosek mo, po dang mai sa sia ka Yosek bene bei pede talo bali pede bia po di nun You hemu-hemung bali Yosek mo. Dadi Yosek mo duo' bali mata sa yala io mo, matatu Masiri mo. Dadi mata sa yala Yosek mo, do dufu di You riwo Yosek mo, do dufu mo po di Yosek bene bei mai sa sia pede talo, po dang mata so ma do bia di Yosek mo. Mata mo yala di Yosek, bei nima ndoik diti. Bei nima ndoik bali ganafu parenta hino Yosek. Matahaya mai mai, bali leha' ge Yosek po mata parenta. **5** Tempu sa dang mata Masiri mo ganafu parenta hino Yosek mo, You do go, You bei gabia paling po matatu Masiri ulun so. Bei gabia sio mo po di nun Yosek duo' bali sio. Mai mai lakahila dang hino sio ndeha' ndian mo pede bia bali hino sio nginang ma sou-souk pede bia po di You bei gabia Yosek bali bei gabia sio mata dang Yosek duo' bali mo. **6** Dadi mata mo ganafu parenta hino Yosek ne Yosek parenta mai waha mo sou-souk. Mata mo pusing di mai waha mo dang ngka. Ma po kangan gusu matahaya yaga diti.

Dadi Yosek mo ge ntanga mei, nggegen haya bali ti Yosek mo ma matatu mpaha bia. **7** Duo-duo' dali tempu kasia, leha' ntaminen mo nsanudong labe diba diba mbeleng niku hino Yosek mo. Souk yuang baya, "Mae ne kou luku' bali aku." **8-9** Yosek mine bego, busu, baya, "Hare. Aku ge fei paling fego ge talo dang. Yaga mine. Mai hino leha' ndian mai, leha' ntaminen ganafu soho po hino aku, bali ti ganafu soho po hino a lima ndian. A parenta leha' mai, bali mai mai hino leha' ndian mai ge a parenta sou-souk sagado aku ma hemung paling po sa leha' ntaminen. Ngan ka di mai mai hino leha' ndian mai sou-souk ge matahaya gota di aku dang. Togu togu po ke ge a talo dang di ke matahaya nsanudong. A fene fei paling mai nfamei bego mo ge aku ge talo dang. A fei fego ge a fei dosa. A fei dosa hino You mbeleng ndian. " **10** Nyohi naha bulehaya mo yudi yudi Yosek mo madi Yosek mo mote bulehaya mo dang. Bulehaya lau gadoson ma Yosek mote dang.

11 Dali dina kasia, Yosek diak hino leha' ndian mo ne karya. Matatu tu dang karya hino mbo dina sa mo, hino dang souk . **12** Bulehaya do mene mene hino dang mo, bulehaya do go yako kota Yosek ngkalambi mo, baya, "Luku' bali aku da!" Yosek do go, lahi supu hino leha' ntakolo. Yosek ngkalambi mo gaha-gaha' noson hino bulehaya nima. **13-15** Bulehaya do Yosek ngkalambi hino nima bali do Yosek lahi supu hino ntakolo, bulehaya do go, baroa', yuang manima ndoik fine, baya, "To! Mata Ibarani sa a sanudong yodi mai ge bene walu' paling ngkira kira hino kito." Baya, "Io ha' bene luku' bali aku, bali aku ma paroa' dang mai. Io mine a alu, io gadele io ngkalambi bali balahi supu hino ntakolo." **16-18** Bulehaya dahu Yosek ngkalambi hino bulehaya nsohing sado bulehaya mo nsanudong baling. Matahaya baling, bulehaya notun di begai baya "Kemo nima ndoik matatu Ibarani mo ha' aku, bene bei ngkira kira hino aku. A to bego, paroa', a pahanging. Io mine bego, io balahi, gadele io ngkalambi lahi gila gila supu hino ntakolo." **19** Leha' ntaminen mo mine nsanudong notun bego, notun di manima ndoik Yosek mo bei bego, mata mo ndian sa matatu darunga' di uton. **20** Matahaya parenta matatu ne yako Yosek, gasiak hino bui . Matatu sala hino raja gasiak po hino bui mo. Dadi Yosek duo' po hino bui mo, duo bali matatu hukung waha mo.

Yosek Notun Gatong Di Raja Masiri Ndadopon Ka Mangale
Nangkafohun 41:1-8, 14-16, 25-49

1 Mo gafa', Yosek duo' hino bui ndian mo sado lau taun kahowo lasi. Lau taun kahowo lasi mo, mohon dali modong kasia, raja Masiri dadopon. Dadopon mo, po do io ngkanangi diti. Do goho hino Wayo Nili mo noshing. **2-3** Souk, fulung hino waho mo nsohing. Sapi hitu mo modu tu, mutung basalodok. Do hitu mo yanak pasa, do paling sapi hitu yanak bopa paling hino wayo mo. Sapi hitu ndeha' dang yanak samuhi mo ge, basinte tu sado nusuk ntalan tafaranggan. **4** Sapi hitu basinte dang yanak basamuhi mo ge gan gasouk sapi modu hitu dang yanak mena mo. Dadi dadopon mo souk, raja Masiri mo yangun.

5 Yangun pasa, raja luku' paling tofo, dasadon paling, mohon dadopon paling kasia. Dadopon mo po do padi gandung nfatang sia, mpono hitu. Padi gandung mo nfuang nising bia bali muak. **6** Do mo pasa, do paling padi gandung nfatang sia paling. Padi gandung sa nfatang sa do samuhi mo po nfuang pede kaba nising dang. Maiko po di wohe lau dina hanak i beta ngkoyong po dang padi gandung mo nising dang dang mo. **7** Dadi padi gandung ndeha' nising dang dang mo dolon paling ndeha' bali nising mo sado souk. Mo mohon raja Masiri mo yangun tu di. Yangun, fiking di baya, "Moko ma a dadopon."

8 Dali huko, mata mo ndian pusing di dadopon mo sado yuang gasouk matatu pande bali matatu pake balik mata hino Masiri mo sou souk. Madi sio matatu pande mata sia ne notun gatong ka di dadopon mo nfaramai sia ma hino dang.

14 (Mo mohon.) Raja galau matatu ne yala Yosek hino bui mo. Sio yala Yosek mo, yala fudu fudu. Dadi Yosek mo gik nsung nfulung bali ganti io mamai pake, mohon io lau ka ha' raja mo.

15 Ha', raja notun hino io, baya, "Aku uang kemo ko po di a dadopon mai ndeling sa. A dadopon mai, matatu gananou ka mangale dang. A mine kemo po matatu gananou dadopon mangale-ngale." **16** Yosek mine go, baya, "Aku ge mai dang. Naki You gusu po Mata notun ban di dadopon mai mangale hino ke ne ke ndian mo ma tomo di."

25 Mo sou, Yosek notun hino raja, baya, "Ke ndadopon howo mai, mangale sia. You bene yati mai ndeling sa hino ke po dang sado ganotun di dadopon mai hino ke.

26 Dadopon mo mangale po bagai. Sapi hitu dang modu mo ge mangale hemung besa taun kahitu. Padi gandung mpono hitu mo po sa go paling. Io mangale po taun kahitu. Dadi dadopon howo mai ge mangale sia. **27** Sapi dang basinte hitu ko bali padi gandung mpongo hitu dang nising dang ke do ko ge mangale po begai. Mo ge hino mbai galak sado lau taun kahitu mandian. **28** Mai ge hemung sa a notun ke ko. Ke ndadopon ko ge ganotun di You ntanahu dang souk ka badadi hino petak mai. **29** Dadi taun kahitu nangkafahun ge, kangan gan sado bali lasi. Hino petak Masiri mai lau lolik, kangan gan sado lasi. **30** Mo souk, taun kahitu samuhi paling ko ge tempu galak, sado matatu mantalingun di tempu bia sa mena ko, di tempu galak ko bei matatu hino petak mai sado susa tu. **31** Dadi tempu bia sa mena ne, tempu kangan gan sado bali ndasi, matatu kaba mantalingun sou souk, di tempu lara' samuhi mai ge nfaha' tu. **32** Ke dadopon pede kasia dang ka dadopon sado kahowo mo po di mangale ma hino. Ke sado dadopon kahowo mo mangale po begai. Mai ndeling mai souk nikan badadi. Maiko po di You Yawe dahu diti po dang sado mai ndeling mai ka badadi bego. Hino mbi, man tu dang ge You napa' sadadi mai ndeling sa mai." **33** Baya, "Di mai ge nikan ke bili matatu pande sa, matatu nfamiking nahu sa ne parenta hino petak Masiri mai sou souk. Ke nikan gahako mata soko ne dadi parenta, ne parenta hino petak Masiri mai sou souk. **34** Bali ke nikan gahako bali parenta mei mei. Dadi di tempu sa kangan mura mo, parenta mei mo bage lima tananong nising hino petak mai sou souk. Ngan ka di kangan paha' kahila i, bage lima lima, ne dahu dele sia, ntaminen yala ngha' ne gan. **35** Ke yago sio ne lomu kangan di tempu sa kangan mura mo. Lomu dele mo po lomu nyohi kota. Ke gahako sio ne sio po mata lomu dele di kangan mo, bali sio po mata yaga kangan mo. **36** Kangan dang dahu ganaten mai po di taun kahitu dang galak mo, po dang bakaiha di kangan mai. Dahu begai ge matatu nate di galak dang.

37 Dadi raja bali io mparenta mei mei mine Yosek notun bego, sio sou souk kaba gaduo' paling po Yosek mpanganotun dang ganotun di hino sio mo. **38** Souk, raja mo notun hino manima ndoik, baya, "Kami fene dalo paling matatu bia tu besa Yosek mai ge mai hino dang, di You po mata hemu hemung bali io."

39 Dadi raja notun hino Yosek, baya, "Mo ge You po notun kemo di mai ndeling waha mai. Kemo mpande bali kemo nfamiking ge pasa hino matatu galia' waha mai nfamiking." **40** A kahako kemo ne kemo po mata dang parenta ban a mai waha hino a kadato ndian mai. Bali ti A matatu sou souk bei mote po kemo mpangaago kahila i. Hino mbai sou souk, kemo po mata parenta hino mbai, duga po aku gusu parenta paling kemo sou souk."

Raja Gahako Yosek Ne Yosek Po Mata Parenta Petak Masiri

41 Dadi raja mo notun Yosek, baya, "Di mai ge, A kahako kemo ne kemo dadi paling parenta, ne kemo parenta hino petak Masiri mai lau dali dali nsohing." **42** Dadi raja mo baya bego souk, bosuk nsasolu' raja ka gataman di Yosek mo, bali gataman di kalambi kaeng mpaha' bia tu sa di Yosek mo, bali gataman di rante masi hino Yosek ntakafuhi. **43** Bali yati io ne io yanak hino gubenur ngkareta mo ne lau di. Io lau di kareta raja mo, matatu ndeha' dang lau hemu hemung bali Yosek mo, yago baya, "Lau kalinga, lau kalinga, parenta haya po lau sai mo." Dadi raja gahako Yosek mo ne Yosek parenta Masiri mo lau dali dali nsohing. **44** Raja mo notun hino Yosek, baya, "Faya ka aku ngan raja madi hino kemo mata dang yako parenta mai, mo ge matatu ka bene bei mai sa sia mo nikan mine mena po hino kemo."

46 Tempu sa Yosek yako parenta hino raja mo, io numun mohon taun lakatolu. **47** Dadi hino taun kahitu nangkafohun mo ge, kangan waha. Tananong nising ma waha, bali tananong nising pede haya. **48** Yosek lomu kangan mo sou souk di tempu sa kangan mura mo. Yosek lomu kangan mo, lau taun kahitu mandian po bakaiha dele di kangan mo sou souk. Bali kangan dang bakaiha dele mo ge dahu nyohi mote kota hino Masiri mo sou souk. Nyohi kangan hino ginang mote kota mo ntakolo ge, Yosek nima ndoik lomu ka bakaiha dele di. **49** Kangan waha mo Yosek ma rekeng ha' dang, di kangan mo waha sa una' ntalan. Padi gandung dang Yosek lomu mo ge ntumbu ntumbung.

Nangkafohun 42:1-4, 9b

1 Yako mine kangan hino Masiri ge hino. Dadi Yako do mananak mai mo kaba famiking butu' di sio ngkangan gan doho dang. Matahaya do bego ka gasun mananak mai mo baya, "Ye. Kemo nseing mbeleng gaha' la hino nseing." **2** Baya, "A mine hino Masiri ge kangan hino. Lau dafa' ha' Masiri ne tuka kito kangan hino mboko, dang ge kito souk mate di mbaluhan." **3** Dadi Yosek mangkaka mai mo mine go, sio lau. Sio lau mo, sio mata hulu. Sio lau duka kangan hino Masiri. **4** Ma po Yosek nulik Benyaming ge lau dang, di manama Yako yati galau bali mangkaka mai mo dang. Matahaya ntaku' dang mai ndeling etan badadi paling hino Benyaming mo, po dang matahaya galau dang ko.

9b Yosek do sio, baya, "Kemo ha' hino mbai, bene do gamenan di kemo ngkira kira, do ka kami ngkoyong te mbalomo ne kemo do dufu di kami ka mbalomo, ne souk ma kemo ha' akan paling di kami matatu hino mbai.

Nangkafohun 43:1-5, 11-17

1 Dadi tempu lara' kasia mo ge susa tu, **2** sado sio gan sio ngkangan duka hino Masiri mo souk. **3** Madi Yuda notun manama di Yosek mpangaago dang yago di sio ne, baya, "Mata ne defa hino kami baya, 'Kemo ha' paling hino mbai dele besa kemo ge yodi bali kemo nulik.' Matahaya ndio hino kami ne po bebego. Dadi kami ne hodi kami ulik mo dang mo ge kami ha' hino mata mo mbeleng ndian ma talo dang. **4** Bese ke ka galau kami ulik mo ne lau hemung bali kami, mo ge kami lau tuka paling kito kangan mai talo. **5** Ma besa ke yati io lau dang ne kami lau pede mo ge kami ha' hino mboko talo dang, di mata mo mpanganotun ne po begai, baya, 'Kemo ha' dele besa kemo nulik lau hemu hemung bali kemo.'"

11 Dadi manama Isarae mine go, baya, "Besa mata mo dahu bebego, nikan kito fei mote paling po mata mo ntanahu mo." Baya bego souk, baya, "Kemo nikan bei bei begai. Nikan kemo yodi ban mai nfua nfuan bia tu hino mbai, yodi ban mata moko. Bali ti kemo nikan yodi mai ne nafan yati mata moko. Mai mo po besa kayu nwayo nfoun bia, mandayo nwayo, rampa rampa, kayu ngkulik nfoun bia, talise tutu bali talise ne yodi nafan yati mata moko." (**12** *Ganafu hino lio Taliabu dang noson*). **13** "Hodi dafa' bali kemo nulik mo ne sasahati kemo ha' hino mata mo." **14** Baya, "Sane sanek hino You Yawe Mata kua' mai ne mata mo souk yala gabia kemo ne gapaling paling Simeong hopok manulik Benyaming mo. Famiking sa aku mai ge besa a ne susa noka, mo ge kadele go ne susa.

15 Dadi sio yala ka yodi hadia mo bali sio yodi galasi pipi bali yala Benyaming mo ka sio lau. Yodi galasi pipi mo ne tuga di fangu di kangan kasia mena ne bali fangu di kangan samuhi dang sio mohon bene yala paling mo. Mo souk ngka ge sio lau sado ha' Masiri. Ha' Masiri mo, sio lau ganotun di ngkanangi hino Yosek mo. **16** Dadi Yosek do go, do sio yodi bali Benyaming, Yosek yago manima ndoik sa baya, "Lau ne kabali sio hino a leha'. Souk ge kamate daging sa ne wege ne kamesek sio ngkangan. Matatu mai ge souk gan hemung kangan bali aku di dina goho mai."

17 Dadi manima ndoik mo bei besa Yosek baya ko, ka gabali sio hino Yosek ndeha'.

Nangkafohun 45:1b-11, 25-28

1 Dadi Yosek yago matatu sou souk supu galinga hino io, sado hino mbo matatu hino dang souk. Maiko di Yosek yipik di ndian sa yanak bakaosu mangkaka mai mo talo dang. Dadi di tempu sa Yosek bene notun mangkaka mai mo di io ngan dang mo, ge matatu hino dang souk. **2** Dadi matatu waha mo supu souk, Yosek dangik gahaya. Dangik mo, sado matatu Masiri hino raja ndeha' mo ma mine souk.

3 Mohon Yosek notun hino mangkaka mai mo, baya, "Aku ge Yosek." Baya bego pasa nikak, baya, "A baba ge dadi noson?" Mangkaka mai mo sou souk mine go, sio walu' ndio ndik sia ma dang, di sio mo ma ntaku' paling Yosek.

4 Dadi Yosek yuang mangkaka mai mo, baya, "Singgang kadosun dafa' sai ne ha' aku." Sio mine go lau tadenge sado dinggang gadosun hino Yosek mo. Yosek notun paling kasia baya, "Aku mai ge Yosek. Aku ge kemo nulik dang masak hino Masiri ne po aku mai. **5** Dele ka kemo ndian susa paling, bali dele ka kemo mangkanao diti paling kemo ngkanangi. Bia pusing di kemo masak aku hino Masiri mai ne, di manun You po dang dahu mai ndeling mai, bene souk ma matatu hino mbai sou souk kaba dadi po di nun aku ha' hino Masiri mai. **6** Tempu galak mai ge napa' lau taun kahowo ngka mai. Noson taun kalima ge ngan ka di

batananong ma talo dang, yala tananong nising ko ma hino dang. **7** Dadi You yati a supu hino kemo ne a pahala kemo hino tempu sa galak mai, ne tuga di ngan ka di kemo nuhu nanak hino dunia mai nsoan butu' dang. Kemo ndeling supu hino galak mai po You ntanahu dang dahu hino aku mai. **8** Mo ge bukala kemo po galau aku mai ge dang, ka You po Mata sa dang galau aku mai. Nun You po dang sado a lio ma raja mine gabia. Bali You gahako paling aku sagado aku ma dadi parenta hino raja ndeha', bali hino Masiri mai aku po parenta lau dali dali nsohing." **9** Baya bego souk, baya paling, baya, "Hombik ne lau ha' a baba. Ha' baba, notun fegai, faya, 'Ke nanak Yosek ndio begai, baya, "You po yati aku sado parenta Masiri lau dali dali nsohing." Notun baba begai, "Hombi hambik ne ha' aku hino mbai. **10** Ke ha' mai ge ke duo' po hino Goseng ne ke duo' dosun bali aku. Ke, ke nanak hopok ke nuhu ge lau gasou souk sai. Bali ke mparauna bali ke mai mai yodi gasou souk ne kemo sou souk kaba duo' gadosun hino aku. **11** Duo' gadosun mo, di a fene makan kemo di galak noson taun kalima mai. A ntaku' dele ka kemo susa. A ntaku' kemo ulun hila mo susa.' Kemo souk notun paling hino a baba ko po notun fego."

25 Sio supu hino Masiri, lau lau sado ha' hino petak Kanang dang manama Yako duo' hino mo. **26** Ha', notun manama baya, "Yosek ge dadi noson. Io parenta petak Masiri lau dali dali nsohing." Matahaya mine go ka kage, madi ngaku sio ndio mo dang. **27** Dadi sio notun di Yosek ndio ngan dang notun di sio mo. Mata mine lio mo bali Yako do kareta dang Yosek galau ne yala di io. Mata mo do bego, nanang ndian kabarising paling. **28** Dadi Matahaya notun, baya, "Mai ge a ngaku, mai ge tu. A anak Yosek ne ge dadi noson. Mai ge a fene lau to io di a mate dang noson mai."

Nangkafohun 46:5-7

5-7 Dadi Yako sio supu hino Birasiba mo. Isarae mo ka manuhu nanak yodi matahaya mo, bali namei mei bali fine fine po gahanak sio hino kareta kareta dang raja yati bene yala di sio mo. Dadi mai mai ka hino petak Kanang mo sou souk, sio yodi ha' hino Masiri. Sio mparauna mo ma yodi gasou souk ha' hino Masiri. Baya mananak mene, mananak fine, manuhu mo sou souk, Yako manuhu nanak mo sou souk ha' Masiri.

Matatu Isarae Supu

Sio Mata Masiri Bei Ntamangan

Matatu Isarae Supu 1:8-22

Sio Mata Soan Ibarani

8 Duo-duo' dali tempu ka sia, petak Masiri mo mohon dalo paling raja fohu sa. Raja fohu mo gananou gatong ka Yosek sio mo dang. **9** Dadi dali tempu kasia raja mo notun manuhu nanak, baya, "To, matatu Isarae mai ge waha dalo, ngkoyong dalo. Kito ge mai dang."

10 Mae ne kito tahu kira-kira sa hino sio, dang ge sio dogo waha paling ngka ge, besa kito musu ne ha', mo ge souk kito susa. Susa ko po di besa sio Isarae ma ne ngking bali musu ko ge nsanubun tofo sio dalo ndeling supu hino kito lima ndian. Sio Isarae mai ngking bali musu dang bene bei kito mo ge dali nsanubun tofo sio Isarae dalo di ndeling supu hino kito petak mai." **11** Po dang raja mo dahu ne parenta goho yaga ne dekeng sio ne tuga di sio karaya mai nfaha-nfaha' ne sado sio mpangadadi mo ma susa. Pangadekeng mo po raja mo yago sio ne bei ban mangkota howo ne souk ma raja mo bei mai waha ndeha' dahu. Kota howo mo ngan po Pitong

bali Ramasesi. **12-14** Masing sio Masiri sone ne yipik ti sio mo ma sio waha dogo dogo sado petak mo bonu di sio, sado matatu Masiri mo ma ntaku' paling sio. Sio Masiri sone dekeng la sio sado sio bakamun la karaya nfaha' mo sado sio pangadadi mo ma kangela tu. Hino bei mai waha besa bei ban ndeha' batu tela, bei ban sio ngginang ma pede susa. Sio ngkaraya mo ge pede karaya susa.

15 Duo-duo' dali tempu ka sia raja mo dahu paling kira-kira sia paling. Kira-kira mo po yuang fine Ibarani mata howo. Fine howo mo ngan po Sifara bali Pua. Sio howo mo, hino mata Ibarani nanak dabe, mo ge sio howo po mata dagong. **16** Mai howo mo ha', Raja yago sio baya, "Tempu sa kemo duo' mantamuan sio mata Ibarani mo ne do dabe pasa ka mene, mo ge kamate, ma do besa fine ge kadele go ne dadi." **17** Madi mai howo mo bei mote raja mpangaago mo dang. Sio gadele namei mene mo ka dadi gasou-souk. Mai howo mo bei mote raja mpangaago mo dang di taka You.

18 Dadi Raja Masiri sado do dufu di do sio gamate mene mo dang, yuang paling mai howo mo sai, baya, "Besa po kemo gadele namei mene ka dadi bego?"

19 Mai howo mo mine raja ndio mo, sango, baya, "E, ke do fine Ibarani mo besa fine Masiri mai dang. Kami ha' dang noson, napa' anamei mo dabe ngka, di fine Ibarani mo ngkoyong po dang man dang dabe."

20-21 Dadi You do sio mata dagong anamei taka You bego, You ma bei gabia di sio howo. Bei gabia sio ko po yati mai howo mo nuhu nanak waha. Hino mbi, sio mata soan Ibarani mo ma waha dogo dogo sado sio soan Ibarani mo dogo waha di.

22 Mo mohon raja Masiri dahu paling ngkira-kira fohu sa paling. Kira-kira fohu sa mo po yago manuhu nanak Masiri mo sou-souk, baya, "Kemo ne do sio mata Ibarani nanak dabe ka ndeha' mene ge tatiba hino wayo. Namei mene ge tiba yoyok kasou-souk hino wayo Nili. Fine ge kadele go ne dadi." Raja Masiri mpangaago ne po bebegu.

Matatu Isarae Supu 2:1-10

Musa Dabe

1 Dadi tempu sa mo paling, Yako nuhu nanak sa hino soan Lewi mo yala paling fine hino soan sa sio mahemung mo. Sio bakaala hemung. **2** Dadi sio basanudong gafa', ndeha' fine mo ntuka. Ntuka mo dabe namei mene sa. Dadi fine sa mo do io nanak mo mpaha' bia. Do go, galikung gabia mananak so sado lau bombon tolu. **3** Sado galikung talo-talo dang, bei tibi ndik sa. Bei tibi ndik sa mo souk, yuhi tibi ndik so lowo ntakolo di obi sugan, tuga di wayo diak dang. Souk, yala namei so bali yodi di tibi ndik so, ha' tafagilo ndian. Tafagilo mo hino wayo Nili mo nsohing. Ha', dahu galikung tibi ndik so bali gatuo' di namei so hino. **4** Namei mo ka nfoto goho gayawo ka do di manulik mo dang besa.

5 Dadi dali naha' kasia raja Masiri nanak fine nouk ha' wayo ka bene yusuk. Ha' mo, hopok manima ndoik. Manima ndoik mo lau ka bopik hino wayo mo nsohing ne yaga di. Dadi raja nanak do tibi ndik sa hino tafagilo ndian mo ka kage. Do go, galau manima ndoik sa ne yala ban. **6** Yala souk, yodi ha' raja nanak fine mo mbeleng ndian, mata mo yufa'. Yufa', do namei sa hino. Namei so ma dangik. Do go, bakaosu, baya, "Kona, mai ge sio matatu Ibarani nanak sa po mai."

7 Dadi anamei so mamfoto ha' nikak mata mo, baya, "Besa? A ago dafa matatu Ibarani sa ne gatete ban namei so?" **8** Mata mo baya, "Ihi. Lau ne ala." Namei so mamfoto mo mine go, lau yala io nina diti. **9** Namei mo manina ha', raja nanak fine mo baya, "Ala namei mai ne katete ban. Gatete ban ge a fangu hino kemo." Dadi finehaya mo mine bego, yala namei mo ka yodi ka gatete.

10 Duo-duo' sado namei mo haya, mohon yodi gabali paling hino raja nanak fine mo. Dadi mata mo yala yuna paling namei so. Bali gangan namei so, ngan Musa, di mata mo gahanak namei so hino wayo.

Matatu Isarae Supu 2:11-15

Musa Balahi Sado Ha' Midiang

11 Duo-duo' sado Musa mo haya, dali tempu kasia Musa supu ka lau do io nulik kaka sio matatu Ibarani mo ge bebesa. Do mansoan diti mo, do pede sio susa tu, di sio bakamun di sio Masiri mpangadekeng, sado dali tempu kasia, Musa do matatu Masiri sa bei matatu Ibarani sa, bei matatu hino mansoan diti mo.

12 Dadi Musa do go, wai do tofo, do di tete, do talowo toyo, do matatu do io dang, mata mo gamate mata Masiri so. Gamate souk, lofu galikung mambangke hino una' ndian. **13** Dali paling huko, Musa supu lau paling. Lau mo, batarusu bali matatu Ibarani howo batotok hemung. Musa do go, baya ndeha' sala, baya, "Besa po kemo batotok hemung paling bego?"

14 Mata mo mine bego, baya, "Ye. Kemo bene dadi mantika', ne kemo notun paling kami sia bi sala, sia bi dufu? Te kira kemo bene gamate paling aku hemung sa kemo gamate matatu Masiri sa ne?" Musa mine go, pakataku' notun nate, fiking, baya, "Mai ndeling sa ne ma sio

napa' gananou ngka."

15 Dadi raja sado mine di mai ndeling mo ngka ge raja sone mene gamate Musa mo. Musa mine bego, mata mo balahi sado ha' petak Midiang ne sado duo' hino mboko. Mata mo ha' hino mbo, duo' hino sumu sa nsohing.

Matatu Isarae Supu 3:1-15

1 Naha' kasia, Musa yaga-yaga mantamong mparauna, mata rame sa hino Midiang mo. Musa galau Yero mparauna mo, langon hino una' tangan sado ha' mbapeng You. **2** Ha' hino mbo, kage-kage do You mbidadari hino kayu sa nubu ndian. You Mbidadari mo, mpaha' po bese uton laduk. Musa do go, kage ngkoyong tu di do uton duman kayu nubu so madi do kayu nubu mo batera' dang. **3** Mata mo fiking baya, "Mo ge mansa e po kayu nubu so uton dumpik hino madi batera' dang bego. A fene lau ka dosun ne to kabia di." **4** Dadi You do Musa lau gadosun sai, You yuang hino kayu nubu mo ndian baya, "Musa. Musa." Musa mine go, baya, "E, a mbai." **5** You baya, "Kou dele ha' gadosun mbai." Baya, "Hoi kou nsandali mo di kou goho hino A petak tahu pede.

6 Kou nusi kobi nYou po Aku mai. Abarahang nYou, Isak nYou, Yako nYou po Aku." Musa mine go, io yopok mbeleng ndian di ntaku' do You. **7** You baya, "A to dufu matatu Masiri bei ntamangan po A matatu, sado sio ntanangik yanak, danaung Aku. A kananou katong di sio mpangadadi susa hino Masiri mo. **8** Po dang A nouk dang mai. Nouk mai fene pahala sio. A fene ala sio hino matatu Masiri mo nima ndian. A fene kasupu sio hino Masiri, hodi ha' hino petak haya nahu sa ne sio duo' ti hino. Petak mo, petak bia, petak nggomon. Soan sa noson hino mboko po matatu Kanang, matatu Amori, matatu Ha', matatu Ferisi, Matatu Hewi, Matatu Yebusi po duo' noson hino mboko di mai. A fene kasupu sio Isarae hino Masiri ne hodi sio ha' hino petak haya nahu sa A notun ko. **9** Sio ntanangik yanak sado Aku mine ngka. A to dufu po sio matatu Masiri bei ntamangan sio." **10** Dadi You notun hino Musa baya, "A fene kalau kou ne kou souk ha' hino raja Masiri ne kou po mata gasupu ban A matatu duo' hino petak Masiri moko."

11 Dadi Musa mine go, mata mo sango baya, "Ye, Aku ngan sa po sado lau ha' raja. Bali kasupu sio mata Isarae hino Masiri mo. Aku ge talo dang." **12** You do go, baya, "Kou lau ge, Aku hemu-hemung bali kou. Kou gasupu sio hino Masiri mo souk, mo ge kemo hila lau sado ha' hino mbapeng mai ne kemo hila mbaruku Aku hino mbai."

13 Musa mine go, baya, "Besa a ha' hino sio mata Isarae mo, notun sio baya, "E, kemo nusi kobi nYou po galau aku, yago aku ha' hino kemo hino mbai," besa souk sio nikak aku, baya, "You mo ge ngan sa?", mo ge souk a notun sio fesa?" **14** You mine go, baya, "Aku hino po di Aku. Notun dafa' sio Isarae fegai: "Aku Hino" po dang kalau kou sado ha' hino sio. **15** Notun sio matatu Isarae begai, 'You Yawe po galau aku sado ha' kemo.' Notun sio, 'Kemo nusi kobi Nyou po galau aku, Abarahang nYou, Isak nYou, Yako nYou po galau aku ha' kemo.' A ngan gaha' po besa a faya ko. Di mai ge soan hila ka hino dunia mai lau sumpa-sumpak baya A ngan po bebego."

Matatu Isarae Supu 4:1-19,27-31

1 Musa mine mo souk, baya, "Besa sio ne ngaku aku ma dang, mine aku ma dang, bali bese sio notun hino Aku, baya, 'You ha' ka hino kemo dang', mo ge souk sara besa?" **2** Dadi You mine bego, nikak io baya, "Mansa po hino kou nima mo?" Baya, "Katokon." **3** Dadi You yago baya, "Tiba dafa' ofo petak." Dadi io diba katokon mo hino petak, lama mote dadi habai sa. Musa do go, balahi. **4** Souk, You do go, yago baya, "Tabak dafa' kou nima ne hako di habai so niku." Dadi io dabak manima, yako habai mo niku, lama mote dadi paling katokon. **5** Dadi You notun Musa, baya, "A fei fegai ne sio ngaku di. You napa' ha' kemo ngka, ne sio ngaku sio nusi kobi nYou ha' kemo. Abarahang nYou, Isak nYou, Yako nYou po dang ha' kemo mai." **6** Souk, You yago paling Musa, baya, "Suru dafa' kou nima hino kou ngkalambi ndian mo." Mata mo bei bego souk, io darik paling io nima. Darik paling io nima mo, do io nima mo kabafufuk sa ufu nsanintak. Pangahu' sa bei sado manima mo kabafufuk po bego. **7** Souk, You yago baya, "Suru paling kou nima hino kou ngkalambi ndian paling." Dadi mata mo suru manima hino kalambi ndian mo, souk io darik paling. Do io nima mo bayasa paling sa mena. **8** Dadi You notun Musa, baya, "Besa sio ka ngaku kemo dang, te sio dahu ka ndian hino tanda sa nangkafohun ko dang, mo ge sio ngaku po tanda sia samuhi mai. **9** Ma bese sio ka ngaku tanda howo ko dang bali sio dahu ka ndian hino kou ndio ko dang, mo ge kemo yala wayo hino Wayo Nili ne luba hino ndeha' kating. Dadi kou luba wayo mo hino ndeha' kating ngka ge wayo mo dadi polo'."

10 Dadi Musa mine go, baya hino You baya, "Aku matatu pande hino lio batondo mai dang. Di mena sado ha' hino Ke batondo bali aku mai, aku ge pande di lio batondo mai dang. A batondo maling di a man ngkoyong." **11** You mine go baya, "Woi sa po walu' di matatu nsung? Woi po yati matatu sado man ngkoyong? Mata woi sa po yati matatu sado ntalinga fongo? Woi po dahu matatu mbelen, ndeha' do mai bia, bali ndeha' do mai etan? Mo ge ma po Aku. **12** Mai ge kou lau dafa'. Aku souk tulung kou ndio. Mo ge Aku po mata kanotun kou ne kou baya lio ngan talo." **13** Madi Musa baya, "A sanek dele galau aku, ne Ke galau matatu galia' sa." **14** You mine bego, mangkanao di Musa. Souk nikak, baya, "Kou ngkaka ngan Harung, hedi? Mo. Io lau sai ngka mai. Tempu sa io tarusu bali kou noka ge io ndian sanang bali kou. **15** Batondo bali io. A lio batondo ko nikan kou notun gasou-souk di hino io. Aku souk riwo kemo howo. Mai sa ka kemo howo baya, mai sa ka kemo howo bei, Aku po kanotun kemo howo. **16** Io po batondo ban di kou ndio hino matatu mo. Io po notun ban di kou mpanganotun hila i. Harung mai souk fiking kou po besa You. **17** Yodi katokon mo da. Katokon mo po sado bei tanda herang hila dang sio sou-souk kage ko po di katokon so."

18 Dadi mou souk, Musa baling ka ha' paling hino mantamong Yero hino Midiang mo. Musa ha', danek hino mantamong mo baya, "Ke yati aku ne a paling hino Masiri gusu. A fene to di dang a ulik kaka ka nate te, dadi noson te?" Matahaya do go, baya, "Lau kabia." **19** Di tempu sa Musa supu hino Midiang dang noson, You galomok di mata mo ndian baya, "Kou paling dafa' hino Masiri. Matatu bene gamate kou ne ge nate souk ngka."

Matatu Isarae Supu 4:27-31

27 Dadi You ndio hino Harung, baya, "Kou lau ha' una' tangan ne kou batarusu bali Musa." Dadi Harung mo lau sado ha' hino mbapeng You, tarusu di Musa mo hino. Tarusu lama mote, mata mo yapa' Musa mo ka bou. **28** Sio batarusu mo pasa, Musa mo notun ban di You ndio dang notun di hino io ne. You ndio dang notun di Musa ne ge Musa notun gasou-souk hino mangkaka Harung mo. Bali tanda-tanda dang You yago Musa bei mo ge Musa ganotun gasou-souk di Harung mo. **29** Souk, sio howo lau hemu-hemung ha' hino sio Isarae mo. Ha', lomu mantika-ntika' hino Isarae mo. **30** Lomu galia', Harung notun di You ndio ngan dang notun di Musa mo, mohon Harung bei ti tanda-tanda herang You ganotun di Musa ne. **31** Dadi sio Isarae mine go, sio ngaku Harung sio howo Musa ndio. Bali sio mine di You napa' ha' sio ka do sio susa bebegu, lama mote sio dutu' ka tabe You bali mbaruku Matahaya.

Matatu Isarae Supu 5:1-2

Musa Lau Ha' Raja

1 Mo souk, Musa sio howo Harung lau ha' raja Masiri. Ha' mbo souk, notun hino raja mo, faya, "Yawe notun po begai, Mata Isarae nYou notun po begai, faya, "Ati ne A matatu Isarae mai lau ha una' tangan. Ati ne sio lau ha' una' tangan ne sio bei di ngale ne souk ma mbaruku di Aku hino mboko." **2** Raja mine go, baya, "Woi sa po Yawe ko? A tahu ti lian ne fei di nsa sa di? Yawe ge woi sa po yago a kasupu di matatu Isarae ko di? Aku kananou ka You Yawe ko dang. Hino mbi, sio Isarae mai ge a ati lau dang."

Matatu Isarae Supu 6:1-5

1 You mine Musa baya begu, ndio hino Musa baya, "Di mai ge gusu mohon kemo do di a fei mai ndeling sa sia hino raja sio mai, ne sado raja mai yati sio ne lau, sado raja mai ma gasun sio ne sio lau galinga hino mampetak mai. Mo nun po hino A kua' mai." **2** Baya, "Aku ngan po Yawe. **3** Aku napa' ha' hino Abarahang, ha' hino Isak, bali ti ha' hino Yako. Madi ha' sio ne ge Aku ngan notun di sio po Mata Kua'. Aku ngan Yawe ge notun di sio dang. **4** A tahu A pangayanji hino sio ne notun fene ati sio petak Kanang. Petak dang sio duo' besa matatu teba ne po dang A fene ati sio dang mai. **5** Hino mbi, a mine sio mata Isarae ntanangik yanak po di sio Masiri bei ntamangan sio. Dadi A pangayanji ne ge A fiki-fiking noson mai.

Matatu Isarae Supu 7:4-5

4-5 "Raja mo bene mine kemo ge dang, po dang A fene tahu pangadoto hila sa hino sio matatu Masiri mo. A kua' dang hino A lima mai po fene kalau ne dali hino matatu Masiri mo. Nsanubun tofo, sado sio Masiri mo gananou gatong di Aku You Yawe lima ngkua' mai po dali sio, bali ti A lima ngkua' mai po dang sado doto kalinga paling a matatu sio Isarae hino sio mpetak mo ntakolo. Mo gusu mohon sio gananou gatong di Aku ge You Yawe po mbo."

Matatu Isarae Supu 7:20-21

20-21 Dadi Musa bali Harung bei mote You mpangaago dang yago di sio howo ne. Musa yago Harung gahangun katokon ka bung di Wayo Nili. Harung mine go, gahangun katokon ka bung di Wayo Nili mo. Bung mo, bei gangayak hino Raja mo mbeleng ndian bali hino raja mo manima ndoik mbeleng ndian. Kena-kenak hino Wayo Nili mo ma nate souk, sagado Wayo Nili mo ma foun. Matatu Masiri mo ma yinung Wayo Nili mo talo dang. Talo dang ko po di Wayo Nili mo foun furuk. Dadi petak Masiri mo gapodok pede di polo'.

Matatu Isarae Supu 8:5-6, 16-17, 24

You Mpangadoto Kahulu

5-6 You ndio hino Musa, baya, "Notun Harung ne yako katokon mo ne gahelek ti hino wayo nfafon bali wayo ntifong nfafon mo ne gasupu tumpak hino wayo kahila mo ne sado petak Masiri mo bonu di tumpak." Dadi Harung mine go, gahelek katokon hete wayo nfafon mo sado tumpak mo supu, souk supu, supu souk supu, sado petak Masiri mo dutu-dutuk di tumpak.

16-17 Mo souk, You ndio paling hino Musa, baya, "Notun Harung mo ne yako paling katokon mo ne bung ti di petak ne tuga di petak ntafolung yanak ma dadi takinok una' ne sado takinok una' mo duman petak di Masiri lau dali-dali nsohing." You ndio mo souk, sio howo bei mote. Harung yako paling di katokon mo ka bung di petak. Petak ntafolung mo yanak ngka ge, badadi takinok una' sado pakayana mote matatu-tu bali pakayana mote dagi-daging. Hino Masiri mo lau dali-dali nsohing petak ntafolung dang dadi takinok una' mo duman petak Masiri gasou-souk.

24 Mangong mo la sa tafolung hino petak Masiri sado diak hino raja ndeha' bali diak hino manima ndoik ndeha' sado bungu petak Masiri mo sou-souk. Petak Masiri mo sado etan paling po di nun mangong waha dang bungu hino mo.

Matatu Isarae Supu 9:2-4, 6-7, 10, 22-26

Pangahukung Ndeling Kahulu

2-3 Musa notun ban di You ndio hino raja, baya, "Kemo ka gasupu matatu Isarae dang ne yako kota sio, mo ge You Yawe bene galau medeng hino kemo mparauna. Galau medeng mo ne dali kemo mparauna hila hino mbai sou-souk. Baya sapi, kuda, kaladai, unta te baya parauna galia' ma medeng mo dali gasou-souk. **4** Madi medeng dang lau mai ge bali nsipa'. Matatu Isarae mparauna ge baya sia ne medeng mai dali sado nate ge dang. Aku You Yawe po tahu diti di medeng mai ne dali soho la matatu Masiri mparauna. Sio matatu Isarae no ge A tanahu ge pede ti. Medeng mai ge dali sio no dang."

6 Dali huko, You sadadi ka ndio baya mo sado matatu Masiri mparauna kahila mo ge nate gasou-souk. Madi matatu Isarae mparauna mo baya sia ne nate ge mai hino dang, ka dadi gasou-souk. **7** Dadi raja mo galau matatu ne do nana' di matatu Isarae mo mparauna ka do nate sia ma dang. Masing ti bego ma raja mo ndian mangkoyong lau ndeha' sia, sado yati di sio Isarae mo lau dang.

10 Dadi Musa sio howo Harung yala sihan hino uton nun. Yala souk, sio howo lau ha' raja Masiri. Ha' mbo, sio howo goho gauan hino raja mo mbeleng ndian, mohon widening gahanak di sihan mo. Sihan dang sio howo diba mo dadi pisun sado supu hino matatu sou-souk. Baya matatu, baya daging ge pisun badok gasou-souk.

22 Dadi You ndio paling hino Musa, baya, "Hako katokon mo ne katuyuk di alang, ne nggaha' es nafu hino Masiri mo sou-souk." **23-25** Dadi Musa yako katokon ko ka gatuyuk alang. Gatuyuk souk, You yati nggaha' es nafu hino petak Masiri. Nggaha' es nafu mo ge rapak nising nouk nfara-nfara lama mote bali. Sagila' ma batik lau butu-butu' dang. Uyan bali nggaha' es dang nafu mo, sio matatu petak Masiri mo mohon do po kasia mo. Mai ka hino leha' ntakolo ge uyan bali nggaha' es mo dolo gasou-souk, baya matatu, baya daging dolo gasou-souk. Bali dolo tananong ka tananong mai mo mutok souk. Bali kayu sou-souk gapula di nggaha' es dang nafu ka dolo mo. **26** Ma po hino Goseng mo ge uyan bali nggaha' es nafu hino dang. Hino sio matatu Isarae mo ndeha' duo' ko da, mo ge uyan bali nggaha' es mo nafu hino dang.

Matatu Isarae Supu 10:13-15, 21-23, 28-29

Pangahukung Ndeling Kahulu

13-15 Dadi Musa gahelek ngkatokon, gatuyuk di petak Masiri. You do go, You galau wohe lau dina hanak i bete sai sagado wohe mo lau dina mago' sia bali modong mago' sia. Dali huko, wohe lau dina hanak bete sai mo, yodi fako. Fako mo, lau mote petak Masiri mo mpou mei haya, sado dungkak nyohi nyohi gasou-souk. Fako sado lau batafolung begane mohon do po ka sia ne sado lau sumpa-sumpak ma, do paling begane dang ngka. Di fako mo duman petak mo sou-souk sado petak mo bakamalung. Fako mo gan gasouk tananong hino petak mo, bali

kayu nfua-fuan dang uyan es mo dolo ka ndasi, mo ma fako mo gan gasou-souk tiba, sado ngan ka di mai mamula hino petak mo ge hino dang souk. Baya fulung kayu, baya tananong ge hino petak Masiri mo lau dali dali nsohing, baya mandon sia ma hino dang.

21-23 Dadi You ndio paling hino Musa, baya, "Kahangun paling kou ngkatokon ne katuyuk hete alang ko ne petak Masiri lau dali-dali nsohing basakodo gasouk. Basakodo mo ge mutung gananou ka hoyo lowo dang." Dadi Musa mine go, gahangun mangkatokon mo ka gatuyuk di alang. Mo ngka ge hino petak Masiri mo lau dali dali nsohing basakodo gasouk. Basakodo mo sado lau botu tolu. Hino botu tolu mo mandian ge nseing do nseing dang bali ti sio Masiri mo ne mata sia yangun hete ma mai hino dang. Pede gabuling ofo souk. Madi hino sio mata Isarae mo ndeha' duo' ge naha'.

28 Mo souk, raja ndio hino Musa, baya, "Supu kalia' hino aku." Baya, "Yaga, e. Kou ge yaga ka do paling a beleng ndian. A beleng gapatik to paling kou, dina sa mo ge kou numun po dina so." **29** Musa mine go, baya, "Mo ge naki hino ke. Mai ge, faka a beleng ndian ge ke do togu po mai ngka i."

Matatu Isarae Supu 12:1-8, 12-14, 21-24, 28-36, 51

Domba Pasa

1-2 You mpanganotun hino Musa sio howo Harung hino Masiri ne po begai, baya, "Kemo matatu Isarae ge nikan rekeng hino bombon nangkafohon po bombon sa mai. Rekeng dumpak paling hino bombon sai sado ha' di bombon hulu tueng howo, mohon kemo matatu Isarae rekeng taun kasia. Taun kasia mpangarekeng po bego." **3** Bali You ndio, baya, "Kou mo souk notun ban di A pangaago sa hino matatu Isarae mo sou-souk. A pangaago mo po begai: bombon sai sado ha' tanggal hulu ge mene hino mbai sou-souk nikan yala nyohi domba nanak bei sia, bei sia, ne sado nyohi ulun mo ma bali domba nanak sa hino. **4** Ma bese ulun sia ne matatu waha dang ka gan domba sia souk dang, mo ge nikan yala bali matatu hino leha' duo' mo nsohing ne gan riwo domba nanak sa mo sado souk. Iko mata hila ka gan domba mo talo mo ge bopo' domba waha iko paling po sa go." **5** Baya, "Yala daging mo, domba te kabi ma bia, madi nikan numun taun kasia. Bali ti daging mo nikan daging mene ndeha' molong. **6** Dadi ndeha' kemo bili ka dalo noka ko ge nikan kemo dahu dele gusu. Dahu dele mo sado tanggal hulu tueng nga' mpalamaung mohon pangalomu haya hino Isarae mai sou-souk kaba mohon gamate di domba hila mo. Sio kaba gamate domba mo po di naha' sa tanggal hulu tueng nga' mo dali mpalamaung. **7-8** Dadi gamate souk, nikan dagong domba mo mampolo'. Dagong mampolo' mo souk ge nikan yala mpolo' mo ne sosi di yarung howo hino laloang ngking bali ngking, bali sosi hino palati notun. Sio bei mai ndeling mo po bei hino ndeha' dang souk ka sio gan di domba hino mo. Dali modong sa sio gamate domba mo ge nikan sio gamesek gasou-souk domba mo nising. Gamesek mo po sara dunu. Bali domba dang souk ka gan mo ge nikan gan di rampa mbara', bali gan di roti ndeha' bei di ragi dang." A tanahu dang dahu hino kemo hila ko po bego."

12-13 "Di modong sa mo ge A fene lau nyohi hino petak Masiri mo ne kamate matatu nanak mantuan hino Masiri mo sou-souk. Bali ti daging ka nanak mantuan mo ma A kamate kasou-souk. Baya you-you kahila hino Masiri mo ma A hukung kasou-souk sio di modong sa mo, di Aku gusu po ngan Yawe. Madi Aku ne to tatoho polo' dang A notun di hino kemo mai, ne kemo bei mote ne A to ngka ge Aku lau kadufu hino kemo. A pangahukung mai ge dali hangkik bali kemo dang. Aku fei kasouk sio mata Masiri mo, madi pangamate mo ge dali hangkik bali kemo dang.

14 Dadi dina sai ge A katuo' nun dina haya mbaruku You Yawe Aku mai po dina sai, sado ha' di kemo nuhu nanak basamuhi ko ma sio bei ngale iko paling po dina sa mai. Nyohi taun ka ha' di dina sa mai lau sumpa-sumpak ge kemo matatu Isarae bei paling po bego."

21 Mo souk, Musa lomu gasouk mantika-ntika' hino Isarae mo. Lomu souk, yago hino sio, baya, "Kemo mo sou-souk nyohi ulun ge nikan yala domba pasa mai. Ulun sia gamate sia, ulun sia gamate sia sado nyohi kemo ulun hila mai ge gamate nyohi domba pasa mai bei sia, bei sia. **22** Gamate domba pasa mai ge, lomu mampolo' hino loyang sa. Souk, yala fangaho nubu ne dobu hino domba mpolo' mo ne dosi di yarong hino laloang ngking bali ngking bali dosi hino palati notun, sado dali huko ge kemo mata sia ne supu hino laloang mo ge talo dang." **23** Baya, "You bene lau nyohi hino petak Masiri mai ne gamate matatu Masiri nanak mantuan sado souk. Ma bese You ka do polo' hino kemo nyarong mo ngking bali ngking bali do polo' hino palati notun, mo ngka ge, You lau gadufu hino. Bali ti You Mambidadari Galau Pangamate mo ma You yelek dang gamate kemo mo. **24** Bali Musa notun sio, baya, "Mai nfaramai mai, sado ha' di kemo nuhu nanak lau sumpa-sumpak, nikan bei iko po mai nfaramai dang mai."

28 Dadi sio mata hila hino Isarae mine go, sio kaba lau ka bei mote ka mai ndeling mo. Mai ndeling hila dang You yago hino Musa sio howo Harung mo ge sio Isarae bei mote gasou-souk.

29 Dali modong tofo, ka ha' hino modong sa mo mandian, namei mene mantuan hino petak Masiri mo, lau dali-dali nsohing ge You gamate gasou-souk. Baya hino raja mo mananak mantuan, sado ha' di hino matatu hukung hino bui ka nanak mantuan ma nate gasou-souk. Bali ti hino dagi-daging ka nanak mantuan ma nate gasou-souk. **30** Hino modong so, hino raja bali ti hino raja mo ka mparenta mei-mei bali ti hino matatu hino Masiri mo ka lau dali-dali nsohing, yangun gasou-souk. Sio yangun gasou-souk mo po di sio susa di sio nanak mantuan nate gasou-souk. Sio do go, sio dangik ka baroa' ganahu-nahu tete. Hino Masiri mo, lau dali-dali nsohing, modong sa mo ge yangun gasou-souk, di leha' kahila hino Masiri mo ne baya nate sia dang, ge mai hino dang. Nyohi leha' ka hino Masiri mo, ngan ka di nanak mantuan ge nate gasou-souk.

Sio Isarae Supu Galia' Hino Petak Masiri

31 Modong sa mo raja ma yuang di Musa sio howo Harung. Sio howo ha' raja mo,

mata mo deking, baya, "Lau. Kemo howo bali soan Isarae mo sou-souk ge lau dafa' tiba. Supu kalia' kemo hino kami petak mai. Kemo lau ne mbaruku dafa' You Yawe dang besa kemo danek hino aku ne. **32** Ala kemo daging sou-souk ne kemo hodi. Kemo mparauna hila mo ge hodi kasou-souk." Bali raja mo yago Musa danek hino You ne You bei gabia io.

33 Dadi matatu Masiri ma gasun matatu Isarae mo ne hambik supu hino sio mpetak mo, sado sio mata Masiri nseing notun sio, baya, "Kemo ne hambik lau hino mbai, dang ge kami ge mate sado souk." (**34** Ganafu hino lio Taliabu dang noson.) **35** Matatu Isarae mo bei iko Musa mpanganotun ne ka danek sio Masiri mo mai pake besa sinang, sio masi, sio mperak, mo ge sio danek gasou-souk. **36** Dadi You yati ne sio mata Masiri dalian sio Isarae sagado mai sa ka sio Isarae danek, mo ge sio Masiri galung tadenge la se, sagado sio Masiri mo ngharta sou-souk mo ge sio mata Isarae gawon ka yodi gasou-souk.

51 Dina sa mo ge You yodi matatu Isarae ka supu hino petak po dina so.

Matatu Isarae Supu 13:21-22

21-22 Naha' ge, You dahu wana nsungkang sa hino sio mbeleng ndian. Wana nsungkang so ge yanak bei nggohon. You po hino wana nsungkang so ndian po lau mena-mena hino sio mbeleng ndian ne ganotun sio di leling. You po lau mena-mena hino wana nsungkang so, sio lau basamuhi-muhi. Modong ge, You dahu ti uton nggohon haya sa hino sio mbeleng ndian. Uton mo yanak nsumbo-nsumbo'. You po hino uton nggohon haya sa mo ndian po lau mena-mena. Sio lau iko basamuhi-muhi, lau di uton mo naha'. Tuga di dina ma lau bia, modong ma lau bia. Nyohi naha' wana nsungkang so po hino sio mbeleng ndian. Nyohi modong ge uton nggohon haya sa mo po hino sio mbeleng ndian.

Matatu Isarae Supu 14:1-31

Matatu Isarae Diak Di Hino Talaga Bagasak Mbakatanga

1 Naha' kasia, You ndio hino Musa, baya, **2** "Yago sio mata Isarae ne sio gawai ne dayak sio ndeha' hino Pihahiro' ntatuong. Hino kota Migado bali Talaga Bagasak mbakatanga, dosun Balisefong." **3** Dadi You notun gamenan hino Musa di raja Masiri mo nfamiking, baya, "Raja Masiri mo souk fiking po begai, mata mo fiking, 'Sio mo ge lau loli-lolik noson hino petak Masiri mai. Una' tangan mo ge bei gahaling sio mpangalaun mo sado sio gananou ka ndeling lau dang.'" **4** Baya, "Aku fene kasun raja mo ndian ne ndian ngkoyong sagado io lulu kemo. A fei fefego ne nafu tofo a kakala di io hopok mantentara kahila mo. Bei bego ngka ge a ngan yanak di. Mo gusu matatu Masiri gananou gatong di Aku po ngan You Yawe po hino mbo." Sio Isarae mine Musa ndio bego ngka ge, sio bei mote ka kaba gawai. Gawai mo po ha' hino mpou sa dang You ganotun di hino sio mo.

5 Dadi tempu sa raja mine sio Isarae napa' balahi mo, mata mo bali mamparenta-renta

mei mo taduba paling. Taduba mo po baya, "Besa po kito fei fegai, sado kito ati sio Isarae lau bebego? Di mai ge kito tamangan mbaine ge mai hino dang ngka." **6** Mo souk, raja mo ganaten di io ngkareta parang bali yala io ntantara sou-souk ne lulu di sio. **7** Lau mo, yala kareta parang sou-souk. Kareta mo ge ndeha' bia tu. Bali ti manwahan sou-souk po ratu' nong. Tantara mparawira po yako kareta ndeha' bia mo. **8** Dadi You dahu ne raja Masiri mo ndian ngkoyong ne sado io lulu sio matatu Isarae dang supu lau gangayak hino sio Masiri mbeleng ndian mo. **9** Dadi tantara Masiri mo lulu-lulu sio. Sio Masiri mo hopok sio ngkuda bali sio ngkareta parang bali mata dang yako kareta mo, sio sou-souk kaba lulu sio Isarae sado tarusu sio hino Talaga Bagasak nsohing, dosun mpou sa ngan Pihahiro', mpou sa dang sio Isarae duo' hino mo ge gauan bali Balisefong.

10 Dadi sio Isarae do raja Masiri bali ntantara lau gatun hino sio sai mo, mo ge sio pakataku' ngkoyong tu. Sio do sio Masiri dosun ngka mo, sio sou-souk kababahanging hino You. **11** Mo souk, sio wai ka baya hino Musa, baya, "Hino Masiri moko ge gayo' kubu doho dang noka po yodi kami ha' hino mbai ne kami mate hino mbai? To! Yaga to la ke mai bei mai da. Ke yodi kami ha' una' tangan mai ne kami mate hino mbai. **12** Kami hino Masiri noson ne ge kami notun ke ngka, ntaku' basamuhi ka sado dadi begai. Kami dadi noson tamangan hino Masiri ne ge bia, madi begai ge souk kami mate hino una' tangan mai, po dang kami notun di hino ke, ne bia sa kami dadi noson tamangan hino Masiri ge bia." **13** Musa mine go, sango baya, "Dele ntaku'. Tabi dafa' lian. Dina sai ge kemo hila souk do, di You pahala kemo hila ge mpaha' besa. Bali kemo souk do matatu Masiri ge do togu po dina sai ngka. **14** Naki You gusu po diak ka bei ban sio. Kemo ge pede la duo' ogo-ogo."

15 Souk, You ndio hino Musa, baya, "Kou bia bahanging hino aku, ne ago dafa' sio hila ne lau tatu dafa'." **16** Souk You ndio paling baya, "Kahelek dafa' kou ngkatokon mo hino talaga mo nfafon. Bei bego ge, souk wayo mo kafa ne kemo matatu Isarae lau di hino, ne kemo lau di hino petak kating hino talaga mo mbakatanga. **17** Souk A ati sio Masiri ndian ngkoyong ne sio lulu gaha' kemo. Lulu kemo, bene souk ma A fei kala di sio. Bebego ngka ge A ngan yanak di. A ngan yanak po di A fei kala raja, hopok ntantara sou-souk, bali fei sio ngkareta parang, hopok mata dang yako kareta parang mo ge A fei kala kasou-souk. **18** A fei kala sio ne sio mata Masiri sou-souk gananou gatong, di Aku ngan mai po You Yawe. Do besa raja bali manima ndoik hila ne A fei kala mo ngka ge, A ngan yanak di."

19 Dadi You Mbidadari dang lau mena-mena hino sio mbeleng ndian mo, lau hino wana nsungkang mo, liko' ka goho ti hino sio ntakolo nun. Wana nsungkang mo ma liko' ka goho ti hino sio ntakolo nun. **20** Dadi wana nsungkang so goho hino sio matatu Isarae bali sio Masiri mbakatanga. Wana nsungkang so ngking mote sio mata Masiri ge basakodo, ma ngking mote sio mata Isarae ge naha'. Dadi modong so ge sio Masiri bali sio Isarae nseing lau gadoson nseing ge talo dang.

21-22 Dadi Musa gahelek ngkatokon mo hete talaga mo nfafon po hemung besa You notun ko. Gahelek pasa, You galau wohe lau dina hanak i bete sai. Wohe mo ge lau ngkoyong. Modong mago' kasia, wohe mo bu wayo mo sado wayo mo yanak ntuda mago' ngking bali ngking. Wayo mo butu' bebego, sado sio matatu Isarae lau di hino petak bakating dang hino talaga mo mbakatanga. Sio lau mo ge wayo dang hino sio ngking bali ngking mo ge yanak

hemung sa nipik haya.

23 Mo souk, sio matatu Masiri lulu di sio sado diak hino talaga mo mbakatanga. Sio sou-souk, baya sio ngkuda, sio ngkareta parang, matatu dang yako kareta mo ma diak hino talaga mo sou-souk. **24** Dadi dali manuk ndio, You hino uton laduk mo ndian bali wana nsungkang mo ndian, ka Matahaya dutu ka do. Do di sio tantara Masiri mo. Dadi You do go, You gasoba sio ne sio ndian gapopong. **25** Bei sio ndian gapopong mo po You gasoba sio ngkareta parang ka manroda galefak hino petak dang sio lau hino mo, sagado sio ngkareta mo lau ma galau dang. Lau oli. Dadi sio Masiri do go, baya, "Ye, mai ma You ngking bali sio mata Isarae, po dang bei kami mpaha' mai. Mae ne kito balahi dafa'."

26 Dadi You do go, yago Musa, baya, "Kou kahangun paling kou ngkatokon mo hete talaga mo nfafon. Bei bego ge wayo mo souk baling ka dutuk sio Masiri mo sou-souk. Baya sio ngkareta parang, baya mata dang yako kareta mo ma wayo mo dutuk gasou-souk." **27** Dadi Musa mine bego, Musa mo gahangun ka gahelek ngkatokon mo hete talaga mo nfafon. Dali manuk ndio, wayo mo baling ka mago' paling sa mena ne. Sio Masiri mo sone bene balahi madi You boti sio ka sio nafu paling hino talaga mo ndian.

29 Madi sio Isarae dang lau hino petak kating hino wayo dang dorok ngking bali ngking mbakatanga mo ge mai sia sia dang. **30** Dadi dina so, You pahala matatu Isarae hino mata Masiri nima ndian sado sio Isarae do sio Masiri nate sado pakarereng hino talaga mo nsohing. **31** Dina so ge sio mata Isarae do dufu tu di You ngkua' mo. Sio do dufu di You bei kala sio Masiri mo ngka ge, sio taka di You bali ngaku tu-tu You. Bali ti hino mbi, sio ngaku You nima ndoik sa Musa mo.

Matatu Isarae Supu 19:1-25

Matatu Isarae Hino Mbapeng Sinai

1-2 Dadi matatu Isarae lau hino Repiding. Sio lau-lau sado bombon howo bali ndik, mohon sio ha' hino una' tangan Sinai. Sio ha' hino una' tangan Sinai mo, sio kaba dayak leha' tenda hino mpou sa ndoik nun. Sio sou-souk kaba dayak leha' tenda po hino mbapeng You ndoik nun mo.

3-4 Dayak souk, Musa yanak hino mbapeng so ne batarusu bali You. Musa yana-yanak noson, You hino mbapeng nfafon mo ndio bali Musa, baya, "Kou nikan notun hino sio matatu Isarae, notun hino Yako nuhu nanak sio mo po begai, faya, "Kemo hila sou-souk napa' do diti di mbeleng ngka. Kemo napa' do di mai ndeling dang Aku fei di sio Masiri ne. Bali kemo hila sou-souk napa' gananou di Aku po Mata dadi kemo hila ndeha' mangkahela po Aku mai. Bali ti Aku po Mata sa dang doto kemo hila sagado ha' hino Aku mbai.

5-6 Dadi begai, besa kemo hila ne bei mote A lio, bali kemo hila ne bei mote A lio ngan pangayanji dang souk notun di hino kemo mai, mo ge A kahanak soan sa kemo ne dadi A matatu pamili diti po kemo hila. Faya ka dunia mai sou-souk, mo ge pede A no, madi kemo ka mangaku di lio ngan mai ge A kahanak kemo hila ne dadi soan sa A no pede po kemo hila. Hino soan kahila hino dunia mai sou-souk, soan sa kemo gusu dadi A mata rame. Soan sa

kemo gusu po A no pede po soan sa kemo." Souk, You yago Musa, baya, "A lio ngan ko ge kemo notun paling di hino sio mata Isarae sou-souk."

7 Dadi You ndio mo souk, Musa nouk hino mbapeng mo, ne ha' hino mantika' ne kaba lomu di sio mantika-ntika' hino mbo. Lomu souk, Musa notun paling di You mpangaago hila dang You mohon notun Musa ko. **8** Matatu sou-souk mine bego, kaba ndio baya, "You mpangaago hila ge kami fei mote kasou-souk." Sio sango bego souk, Musa yanak paling hino mbapeng mo ne notun di You.

9 Ha' hino mbo souk, You ndio hino Musa, baya, "A fene ha' hino kou mai ge hopok wana mbuling mongon sia, ne tuga di matatu sou-souk mine A batondo bali kou. Aku fei fego ne tuga di sio ngaku gaha' di kou." You ndio mo souk, mohon Musa notun paling di hino You di sio Isarae ndio dang mangaku di You mpanganotun ko. **10-11** Dadi You notun Musa, baya, "Lau ha' sio ne galono' ban sio ndian ne sio souk ma mbaruku di Aku ma talo. Dina sai bali huko ge nikan matatu galono' ganaten gamena-menan di sio ndian, ne dali naha' sia botu tolu ge sio ndian kaba manaten gamenan gasou-souk ngka. Di dina botu tolu Aku ngan Yawe nouk alang i bete, nouk hino mbapeng You. A nouk mai, A nouk kangayak hino matatu sou-souk mbeleng ndian." **12-13** Souk, You yago, baya, "Tahu lolik tatoho sa hino mbapeng mai ndoik nun. Tefa sio faya fegai, faya, "Ngan ka di behang po tatoho sa mai. Matatu ne lau sado pasa hino behang mo ge talo dang. Yaga tu tu ka matatu yanak hino mbapeng so. Yanak ma talo dang, baya betak ma talo dang. Mata sa ka lau sado pasa behang mai, mo ge hukung po sara gamate. Mata sa ne bei bego ge tawok dafa' di nggaha' sado nate, te yubi io sado nate, ma bene yako paling io di nima ge talo dang. Masing matatu te baya daging ka bei galia' panganotun mai, mo ge kamate la se. Matatu ka mine tarompek* ndio man noka, gusu mohon matatu ha' gadosun hino mbapeng ndoik nun mai talo. Dadi kou defa sio ge defa po bego."

14 You ndio mo souk, Musa nouk hino mbapeng mo ka ha' hino sio Isarae. Ha' galono' ganaten gamenan di sio ndian ne sio kaba naki di You. Galono' ganaten gamenan sio ne souk ma sio mbaruku di You talo. Dadi sio Isarae ma dapa' di sio mai pake sou-souk. **15** Musa notun hino sio, baya, "Dina botu howo, ge mai ndeli-ndeling mai ge nikan manaten gamenan souk ngka. Dina botu howo, ge mai dang A ago ko nikan pede manaten souk ngka. Di mai sado botu howo, sado ha' di tanohon sa You yati ko ge fine bali mene luku' hemung talo dang."

16 Dadi dali dina sa botu tolu, di huko kapa noson ge rapak etan bali sagila' yayak togu togu dang hino mbapeng mo. Bali hino mbapeng nfafon mo ge wana etan mbuling mongon sia dutuk hino mbapeng mo. Souk sio mine tarompek ndio. Tarompek ndio mo man bali lau sa kayu bagilo sagado sio sou-souk ngkanangi mai golo' souk. Mai ko po di sio pakataku' tu. **17** Dadi Musa yodi sio sou-souk hino sio nde ha' duo' lomu mo, ka sado ha' hino mbapeng so ndoik nun. Yodi mo, bene sio batarusu bali You hino mbapeng mo. **18** Hino mbapeng You ge pede ka uton ntafolung po duman mbapeng You mo. Maiko po di You nouk hopok uton laduk. Uton mo ntafolung mo yanak bese karana nsungkang baredek haya sa. Bali mbapeng mo ge lau sa mahuyu etan.

*Tarompek ndio po hemung sa tafuhi bu ka yuang di matatu. Madi tarompek mo ge bei di sapi ntaduk.

You Nouk Hino Mbapeng You

19 Dadi tarompek dang ndio lau sa kayu bagilo mo, ndio ngkoyong dogo ngkoyong. Souk, Musa ndio bali You, You sango bei sa rapak etan.

20 Dadi You nouk hino mbapeng You nfafon. Nouk souk, yuang Musa ne Musa yanak ha' hino mbapeng mo nfafon. Musa mine go, mata mo yanak. **21** Mata mo ha', You ndio hino Musa, baya, "Nouk paling ne notun kabia sio dang sio padu ka diak ka pasa hino behang mo ndian bene dahake do di Aku. Besa matatu ne beleng dali Aku mo ge souk matatu nate waha."

22 Baya, "Ngan ka di mantika' ndeha' basanaho bene lau gadosun paling hino Aku ge nikan galono' gamenan ndian, dang ge souk Aku lian bubu' sado hukung sio."

23 Dadi Musa notun You, baya, "Ke mpangaago ne ge notun matatu ge yanak hino mbapeng You ge talo dang, po dang sado kami tahu di behang hino mbapeng ndoik nun mo. Di mbapeng mai ge Ke notun di kami ne ge mbapeng mai ge Ke dahu pede ti." **24** You mine go, yago Musa, baya, "Nouk ne ala Harung ne ha' paling hino mbai. Yaga kabia dang matatu bali matatu ndeha' dang basanaho mo diak ka pasa hino behang mo. Diak ka pasa hino behang mo ge souk A hukung sio." **25** Musa mine bego, Musa nouk ka notun paling di matatu-tu di You ndio ngan dang mohon notun di hino io mo.

Matatu Isarae Supu 20:1-21 ***You Yati Tanefa Ndeling Kahulu Hino Musa***

1-2 Dadi You ndio ngan notun po begai, baya, "Aku Yawe mai ge, kemo nYou po aku. Aku po Mata hodi kemo dang sado supu hino Masiri ne. Aku po Mata pahala kemo hino sio matatu dang bei ntamangan kemo ka nima ndian ne.

3 Dele ka mbaruku you-you galia' ne mbaruku soho la po aku.

4 Dele kemo bei taladan ka souk mbaruku paling taladan so. Baya taladan bei iko mai hete alang i ka mampaha', te baya taladan bei iko ofo petak mai ka mampaha', te baya taladan bei iko mai hino wayo ka mampaha', mo ge dele kemo bei mai ndeling mo ka souk ka mbaruku paling di. Lefo gamba ne souk mbaruku paling ma talo dang.

5 Dele kemo dutu' ka mbaruku paling taladan sa sa paling, di Aku po ngan Yawe, kemo nYou togu togu po Aku mai. Bene bei mai sa ne hemung bali Aku ge A poha dang. Matatu ka mahara Aku ge A hukung. A hukung sio sado dali sio nuhu nanak lau sumpak tolu, sumpak ngha' ma A hukung ndeha' sia.

6 Madi A talian ndeha' sia po mata dang dalian Aku ka bei mote A pangaago kahila mai. Mata lakahila dang dalian Aku ka bei mote A pangaago kahila mai ge A talian gaha' po matatu ndeha' bego.

7 Dele baya rekeng dang A ngan, di Aku ngan Yawe, kemo nYou po Aku. Mata sa ka baya rekeng dang A ngan mo ge souk kakala po mata so.

8 Yaga ne talian di dina saba'. Dina saba' mo ge kemo nikan dahu pede ti.

9-10 Dina ka nong mandian mo ge kemo bei mai waha ge talo. Madi naha' sia kahitu mo ge A tahu pede ti A no. Dina so ge baya mata woi sa ma karaya talo dang. Baya kemo, te kemo nanak, te baya kemo nima ndoik, te baya kemo mparauna, te matatu teba dang duo' bali kemo mo ma karya paling mai sa sia di dina so ge talo dang.

11 Di dina ka nong mandian ge aku, You Yawe, walu' petak alang, ndalargon mei ndalargon haya, hopok mandian sou-souk. Madi ha' hino naha' sia kahitu mo ge A fei mai waha dang ngka. Po dang A sahete po dina so, bali dina so ge A tahu pede ti A no.

12 Nikan kemo sayang kemo nina bali kemo nama, ne kemo souk numun nahu. Kemo numun nahu hino petak dang A fene ati kemo mai.

13 Dele mangkamate.

14 Dele luku' bali matatu nsanudong.

15 Dele pakanako.

16 Dele kemo asi-asi, notun matatu sala dang ka notun sala.

17 Dele ka kemo ndian yanak nafisu paling matatu nde ha' , te nafisu paling di matatu galia' nsanudong, te nafisu paling matatu galia' nima ndoik, te sio mparauna ge dele. Baya ngan ka di matatu mai waha, dele kemo ndian yanak badaduk nafisu paling di."

Matatu Isarae Nising Golo' Di Do Tuhang Bene Ha' Hino Sio

18 Dadi sio matatu Isarae mine rapak haya mo, bali tarompek ndio mo, bali do mai nising nafu mo, bali do di tafolung duman mbapeng mo, sio ngkanangi ma baratinding souk, sado sio dorok ka gayao. **19** Sio waha mo notun di hino Musa, baya, "Ke ndio bali kami ge kami mine bia, madi dele ka You ndio bali kami ge souk kami mate." **20** Musa mine go, baya, "Dele ntaku'. You sado ha' lente begai po di bene do di dang kemo ndian mo ge souk bebesa, ne nsanubun tofo kemo ndian taka gaha' You ka bei dosa dang."

21 Dadi Musa ndio mo souk, Musa dinggang gadoson tadenge hino wana etan mbuling sa You duo' hino ndian mo. Madi matatu Isarae waha mo goho gayao noson. Musa gusu po rampa' tadenge hino.

Matatu Isarae Supu 24:12-18 Musa Ha' Hino Mbapeng Sinai

12 You yago Musa, baya, "Lau ha' Aku hino mbapeng mai. Ha' hino mbapeng mai ne naki Aku hino. Gusu A fene ati kou nggaha' bakalaba howo. A lefo A tanefa sou-souk po hino nggaha' bakalaba howo mo. A tanefa hila mai ge, A katepa di soan sio mo po di A tanefa hila dang A lefo hino nggaha' bakalaba howo mai." **13** You ndio mo souk, Musa hopok manima ndoik Yosua ganate-naten di Musa bene yanak mo. Ganaten souk, Musa yanak, yanak hino mbapeng

You. **14** Musa yanak hino mbapeng mo, napa' defa gamenan mantika-ntika' Isarae mo. Defa mo, baya, "Kemo hila naki hino pangalomu mai ne sado kami paling. Dadi kemo hila yaga ne fiking, Harung bali Huru ge hino kemo hila. Mata sa ka bali mai ndeling sa ge, mo ge mata so ha' po hino Harung sio howo Huru mo." **15** Dadi Musa yanak hino mbapeng so, lama mote wana mbuling sa domu' mbapeng so. **16-17** Yawe ngkanilan bia duman hete mbapeng Sinai mo nfafon. Matatu Isarae dang goho mbalalie mo do You ngkanilan bia mo hemung besa uton laduk haya. You ngkanilan bia hino wana mbuling so ndian po duman di mbapeng so. Wana mbuling so domu' mbapeng so lau botu nong mandian. Botu nong mo pasa dali naha' sia botu hitu, You yuang Musa hino wana mbuling so ndian.

18 Dadi Musa mine You yuang mo, mata mo diak hino wana mo ndian ka yanak sado ha' hino hino mbapeng so nfafon. Musa hino mbapeng mo mamam po botu lakangha'.

Matatu Isarae Supu 25:1-2, 8-9; 28:1

1-2 Dadi You ndio hino Musa, baya, "Ago matatu Isarae yodi sanaho sa ne daho di Aku mai. Matatu ka ndian gahubak ge nikan yodi di io nsanaho, yati hino kou."

8-9 "Ago sio ne sio bei ban a leha' tenda sa ne sio mbaruku di Aku hino. Sio bei leha' mo ngka ge souk a tuo' hemu-hemung bali sio hino sio mbakatanga. Mai sa sa ka A notun hino gahangun di Leha' Tenda Mbaruku mo, ge nikan sio bei mote po A mai notun mo. Hino mai nfamei sa gahangun sado ha' hino leha' ndian mo ka mampakaka', mo ge nikan bei mote po A mai notun mo."

Matatu Isarae Supu 28:1

1 "Uang kou ngkaka Harung bali mananak ne ha' hino mbai. Sio ha' ge kemo gahako ban sio ne sio dadi A mata rame. Mata rame mo po dadi A sagaro nun. Sio mata rame ge pede ti, sio mata Isarae bayasa ge pede ti. Harung bali mananak Nadafa, Abihu, Elea-sara, Itamara po mata dang dadi A nsagaro nun. Sio po dadi matatu Isarae mamata rame dang malayani di Aku mai.

Sarita di Sapi Masi – Matatu Isarae Supu 32

1 Matatu Isarae do Musa hambik nouk hino mbapeng mo dang, sio lomu (lomu hino) ka ha' Harung. Lomu hino Harung mo, sio notun hino Harung, baya, "Musa mai ge bei besa sa ma po sara kananou ka dang. Mata dang yodi kami hino Masiri mo, mata mo ge bai besa sa ma kami sara kananou ka dang." Baya, "Fei dafa' kami taladan you sa ne taladan you so po yako kami mai." (Dadi kami leling manulu) **2** Dadi Harung mine go, yago sio, baya, "Pika'

kemo nganti nganti masi hino kemo ntalinga mo. Kemo nsanudong nanak nganti nganti masi mo ge pika' ne hodi kasou-souk sai."

3 Sio sou-souk mine bego, sio kaba bika' gasou-souk nganti nganti hino sio ntalinga hila mo ka yodi gasou-souk hino Harung. **4** Dadi Harung mo yala. Dadi Harung mo yala souk, yuhi paling nganti nganti masi mo. Yuhi mo souk, gatotik hino io mpastakang ka walu' mpaha' besa sapi. Sio soan Isarae do go, kaba gahanak ndio tete, baya, "A, mai ge kito Isarae you po mai. Kito you dang gasupu kito hino Masiri po mai da." **5** Mo souk, Harung gahangun sanaho ndeha' sa hino sapi masi mo mbelengndian. Bei mo souk, Harung lomu ka notun di hino sio sou-souk, baya, "Huko ge kito fei ngale sa ne tabea di You." **6** Dali huko dina basolang, sio Isarae kaba yangun. Yangun souk, yodi sio mparauna sapi mo nseing ne sio basanaho di sanaho batera' bali basanaho di sanaho aman. Souk, sio bei ngale ka duo' ka kaba ga-gan. Mo souk sio rame sana-sanang.

7 Dadi You do go, notun hino Musa, baya, "Nouk hambik ne ha' sio mata dang kou yodi gasupu hino Masiri ne. Di kou matatu moko bei ti mano diti ngka, sado sio nfamei etan, **8** po di sio bei galia' hino mai nfamei hila dang a ago di sio ne. Sio napa' bei (walu') sio ntaladan sapi sia ngka. Taladan sapi so ma sio daho, bali mbaruku, bali sio ndio baya, "Kito you po mai. Kito you dang gasupu riwo? kito hino masiri ne po mai." **9** Dadi You notun Musa baya, "Matatu mo ko ge A kananou di ngka. Matatu mo ge ngan di matatu ndian mago' . **10** Kou ge bene sone yelek Aku ge dele. matatu mai ge bei a lian mangkanao tu ka a fene fei kasouk tiba di sio. Madi kou ge mai dang. Kou ge A souk tahu paling soan nun po hino kou.

11 Musa mine bego, dahake galomo Yawe ndian ka danek, baya, "Yawe, mata darunga' di uton di Ke matatu po mai, di sio po Ke gasupu di Ke nima ngkua' hino Masiri ne. **12** Dele dang sio mata Masiri ka notun samuhi paling, baya, "O, You bene bei gaetan sio po gasupu di sio hino mbai, bene yodi sio ha' mbapeng, mohon gamate gasouk di sio hino. Sane-sanek Ke ngali dafa' Ke nfamiking ne ala sio di bia bia. Bia Ke ndian sa mata darunga' di uton ne sorok dafa' hino mai ndeling sa Ke notun bene bei mai. Dele "binasakan" sio. **13** Sane-sanek Ke fiking dafa' po Abarang, Isak, Yako. Ke yanji tu tu hino Ke nsagaro nun, sio tolu ne, baya, "Kemo nuhu nanak waha sa fuho hila i, bali Ke yanji hino sio tolu ne baya, "Petak dang a yanji mai ge A ati po hino kemo nuhu nanak. Sio sado dadi di sio nuhu nanak samuhi mai ma yako petak a yanji mai ge lau togu togu dang." **14** Dadi You mine bego, Matahaya ngali (dorok te??) di nfamiking dang yanji bei gaetan di sio mo ka sadadi dang. **15** Mo souk, mohon Musa nouk paling hino mbapeng mo. Nouk mo, yodi bali nggaha' bakalaba howo. **16** Nggaha' howo mo po You bohik tanefa hila mo hino ngking bali ngking. Nggaha' bakalaba howo mo ge You po mata walu' . You po lefo dang bohik hino nggaha' howo mo ngking bali ngking. **17** Dadi Musa sio howo Yosua mo nou-nouk noson hino mbapeng mo, Yosua mine di hino matatu Isarae mpangalomu mo ge goha mamodon. Yosua mine go notun di hino Musa, baya, "A mine matatu hoga mangele di batotok hino matatu Isarae mpangalomu mo ko." **18** Musa mine go sango baya, "A mine goha mangele mai ge hemung besa matatu batotok ka kala ma dang te matatu batotok ka manang ma dang ka a mine goha mamodon mai ge hemung besa matatu mangkapara di pangadoson."

Tanefa Lewi

Tanefa Lewi 1:1-4

1-2 Naha' kasia, You ndio hino Leha' Tenda Mbaruku You. You ndio mo, yuang Musa. Yuang Musa mo, yago Musa yodi You nsagaro ha' sio Isarae ne sio bei iko You nsagaro. You nsagaro mo po begai. Mata sa ka basanaho You nikan dahō di domba, sapi te kabi. **3** Ngan di sanaho batera' ka dunu sapi, mo ge nikan sapi mo, sapi mene. Sapi mene mo, nikan sapi ndeha' molong. Basanaho di sapi mo, nikan basanaho hino Leha' Tenda Mbaruku You nlaloang. Mo ge dali bali You ndian sado You yala po mata dang basanaho mo. **4** Bali sanaho ntaminen nikan bape nima hino sapi dang dahō di mo nulu, gusu po You yala sanaho mo hemung po sa dosa ntanuman. Sanaho ntaminen ndosa ntanuman po sanaho batera' dang mo.

Pangarekeng

Pangarekeng 13:25-33

25-26 Sio lau nana' petak mo sado lau botu lakangha' mohon sio baling ha' hino sio Isarae mpangalomu dang hino una' tangan Paran mo. Ha' sio mpangalomu hino Kadesi. Sio baling, ha' hino Musa bali Harung hino sio Isarae mpangalomu haya mo ndian. Mohon sio notun di sio mpangalaun. Sio notun di mai dang sio do do, mo ge sio notun gasou-souk hino Musa sio howo Harung bali sio Isarae sou-souk. Bali sio gasupu di mai nfua-nfuan dang sio yodi mo ka ganotun di sio Isarae sou-souk. **27** Sio notun hino Musa, baya, "Kami lau nana' ne ge kami to petak mo, petak nggomon, petak bia tu. To. Mai nfua-nfuan hino mboko po mai. **28** Madi matatu duo' hino mboko ge matatu ngkoyong. Sio ngkota ma haya, sio mbenteng ma ngkoyong. Bali ti kami to Run nuhu nanak ma duo' hino mboko. **29** Matatu Amalek duo' hino Negefe. Matatu He', Yebusi, Amori ge duo' hino mbapeng nahu. Matatu Kanang ge nseing duo' hino una' nun, nseing duo' hino wayo Yoradang.

30 Kalefe mine matatu baya Musa. Kalefe mine matatu baya Musa mo, Kalefe do go, galomo sio ndian, notun baya, "Souk kito lau ratu sio. Kito lau ratu sio ne ala di petak mai, di kito ge ngkoyong ti, kito ge fei kala sio talo."

31 Madi matatu baling hemung bali Kalefe baya, "Kito ge ratu sio talo dang. Sio ge ngkoyong ti." **32** Dadi sio mo lau gegeng nyohi ka bei asi asi mote matatu-tu Isarae. Sio asi asi mo, sio notun di petak dang sio lau nana' ne notun baya, "Petak moko matatu dadi hino talo dang, batananong hino ma talo dang." Bali sio notun, baya, "Matatu dang kami to mboko ne, mo ge matatu nfatang haya. **33** Bali ti kami to matatu-tu besa Run, (Enak nuhu-nanak) ma hino." Baya, "Kami to di sio mo, souk kami to di kami kanangi ge besa kalauhong. Bali kami rai faya sio do kami po bego, besa kalauhong."

Pangarekeng 14:26-32

26-27 You ndio hino Musa sio howo Harung, baya, "Matatu mai sara baya asan ka aku. Matatu mai ge etan tu. Sio ndio mangkarubu mo ge a mine souk. **28** Sio ndio mangkarubu mo ge nikan kou sango hino sio, notun fegai, "Mai ndeling sa sia ka a notun di kemo hila mai, mai ndeling so ge aku ngan di You Yawe fei tu po mai ndeling so. **29-31** Kemo mbangke souk pakarerehng hino una' tangan mai. Kemo sou-souk ndeha' numun taun lakahowo yanak tete ge nate gasou-souk. Hino mata hila dang karubu aku mai ge mata sia ne duo' hino petak a yanji ne ge dang. Kemo notun ne, notun kemo nuhu nanak souk hangkik bali mai ndeling susa mai, ma di mai dang. Kemo nuhu nanak mo ge a hodi ha' hino petak kemo busu mo. Petak mo dadi sio mpetak duo'. **32** Madi kemo ge gobu/nate hino una' tangan mai."

Pangarekeng 20:2-12

Musa Bung Popang Di Katokon

2-3 Dali tempu kasia hino sio mpangalomu mo ndian, wayo yinung ma hino dang. Dadi matatu-tu kaba ha' sai, goho galolik Musa sio howo Harung, ka sio mo sou-souk kaba baya sio howo, baya, "Bia sa kami mate hino You mbelen ndian hemung besa kami ulik kaka ne." **4** Baya, "Besa po keho yodi kami ha' hino una' tangan mai? Bene kami bali kami parauna mai mate

kasouk hino mbai?" **5** Baya, "Besa po keho yodi kami hino Masiri sado ha' ndeha' susa begai. Ndeha' batananong ma doho dang. Hino mbii, wayo inung ma mai hino dang. **6** Dadi Musa sio howo Harung mine bego, sio howo gihik galinga hino sio sado goho hino leha' tenda mbaruku You nlaloang. Sio dorok goho hino ntakolo mo, sio howo dutuk sado nulu dali ofo petak. Sio howo bei bego pasa, You ngkanilan dage hino sio. **7-8** Dadi You ndio hino Musa, baya, "Ala di katokon hino leha' tenda mbaruku You ndian mo. Ala mo souk ge kemo howo Harung lomu kasou-souk matatu. Kou koho hino sio sou-souk mbelen ndian, mohon kou batondo hino popang mpousa mo, ne wayo supu hino. Kou gasupu wayo hino popang ge mandeling po bego ne sio sou-souk bali mparauna bei nwayo yinung. **9** Dadi Musa lau yala katokon dang You yago ko.

10 Yala souk, sio howo Harung lomu ka matatu mo sou-souk hino popang mpou sa mo nsohing. Lomu souk, Musa wai baya ban sio, baya, "Kemo ngan ka di matatu ndian mago' yaga mine. Besa kito kasupu wayo hino popang mai ge besa?" **11** Musa baya hino sio mo bego souk, gahangun katokon, bung di popang. Bung kahowo, wayo dumpik hino popang ngkananging mo. Mohon matatu bali mamparauna, sio kaba yinung. **12** Madi You do go, gasala Musa sio howo Harung, baya, "Kemo ngaku a ge duga duga, di kemo ga notun a kua' di sio dang. A kua' mai ge pede ti. Dadi mai ge keho yodi sio ha' hino petak a yanji ne, mo ge talo dang ngka."

Pangarekeng 21:4-9

Habai Tambaga

4 Mo souk, matatu Isarae ha' hino mbapeng Horo. Lau mo, sio lau mote leling sa ha' talaga Akaba. Lau leling so ne liko' hino petak Edong po dang lau di hino leling so, lau mote leling talaga Akaba mo. **5** Sio lau lau sado ha' leling mbakatanga, napa' sio tabi talo dang. Sio tabi talo dang mo ka wai ka baya You bali baya Musa, baya, "Besa po kemo yodi kami hino Masiri? Bene yodi kami ne ha' hino una' tangan mai ne kami mate hino mbai? Kangan ma hino dang, wayo ma hino dang. Kami kangan mai ge napa' dunu sung ngka, kami to kangan mai ka sung busu." **6** You mine go, galau habai goki dese hino sio sou-souk. Habai mo goki sio matatu Isarae sado nate waha. **7** Dadi sio Isarae kaba ha' hino Musa, baya, "Kami napa' fei dosa di kami faya You bali kami faya ke. Ke babeto hino You ne You yala tiba habai hino kami mai." Musa mine sio baya bego, Musa babeto ban di sio. **8** You mine Musa babeto mo, You yago Musa ne bei habai ase sa ne nyohi matatu badito di habai mo goki mo ka do gatong mo ge sio dadi di. You yago Musa ne dahu habai so hino kayu ndik. **9** Dadi Musa bei habai tambaga sa. Habai tambaga so, Musa dahu hino kayu ndik. Mata dang habai dafu' mo ka do gatong habai tambaga sa dang Musa walu' mo ngka ge, mo ge mata so bia paling sa mena. Mo ge mata mo dadi.

Pangarenkeng 27:18-23

Musa Gafoleng

18-19 You Yawe yago hino Musa, baya, "Uang Nun nanak Yosua mo sai. Hama' You po hino mata so. Uang ne io ha' ma kou gahako gauan io hino mata rame Elea-sara mbelen ndian bali gahoko io hino matatu lomu mai mbelen ndian, di io souk dadi mantika' hino pangalomu mai po io.

Gakoho gauan pasa, pape kou nima hino io ne gahako io dadi mantika' hino pangalalomu mai. Kou bape kou nima ka gahako ko, bene souk ma io ganti kou ne io parenta dumpak paling kou mparenta hino pangalomu mai besa kou. **20** Kou mparenta mo ge kanafu nseing hino io ne mata dang lomu mai ma mine paling po io.” **22** Dadi Musa mine go, bei mote You mpangaago mo. Io yago Yosua ne goho hino mata matatu lomu mo mbelen ndian. **23** Souk, Musa bape nima hino Yosua ne gahako io ne io parenta dumpak paling Musa mparenta dang parenta di sio Isarae mo.

Ulangan

Ulangan 6:1-9

1 Kemo nYou sa Yawe mai po yago aku ne aku katepa kabia-bia kemo hila di Matahaya tanefa kahila dang a mohon fene notun di hino kemo mai, ne souk ma kemo bei mote hino petak sa dang kemo souk duo' hino mo. **2** Tanefa kahila dang a souk ka ati mai ge bene kemo bali kemo nuhu nanak lau sumpa-sumpak ma taka kemo nYou sa Yawe mai sado bei mote gasou-souk Matahaya ntanefa kahila dang a ago di kemo mai. Baya sado kemo numun gafoleng ma kemo bei mote gasou-souk Matahaya ntanefa kahila mai. Bego ngka ge kemo ganahu kemo numun. **3** Kemo matatu Isarae kahila mai, pasang kabia kemo ntalinga ne souk ma kemo bei mote tanefa kahila mai. Bego ngka ge kemo dalo bia bali ti kemo nanak hemung sa tarapa' nuha', po hemung paling sa Yawe, kito usi kobi nYou ne da, yanyi hino kemo ne.

4 Kemo matatu Isarae kahila mai, mine katong bia bia a lio mai. Yawe mai ge kito You. Bali ti Yawe mai sia dufu la. **5** Kemo nikan dalian You Yawe mai ge dalian di kemo ndian nising. Hino kemo ndoik sado yanak dali hete kemo nulu kaba dalian gasou-souk You Yawe mai. Yaga tolom kabia bia lio ngan hila dang a ago hino kemo mai ne tahu denge kemo ndian mo. **7** Bali ti katepa kanotun kabia-bia kemo nanak di lio ngan hila mai. Lio ngan hila dang mai ge nikan gatepa di sio di tempu sa kemo duo' basarita hino kemo ndeha', te baya di tempu sa kemo lau, kemo gatepa lau lau kemo nanak. Te baya tempu sa kemo luku' boya-boyang ma kemo gatepa kemo nanak, te baya yangun hete ma kemo gatepa kemo nanak bego. **8** Lio ngan tanefa kahila mai ge nikan kemo gofo' hino kemo mpule bali gofo' hino kemo nfogo', dele ka mantalingu-lingun paling.

9 Bali ti lio ngan tanefa kahila mai ge nikan kemo lefo hino yarong hino laloang ngking bali ngking. Hino kemo mpaga nlaloang mo ma kemo lefo hino.

Ulangan 22:22-29

22 Bese mene ka luku' bali matatu galia' nsanudong ka kemo do ka yako sio howo mo ge nikan hukung sado nate. Baya mene sa dang luku' bali fine mo ma nikan gamate, baya fine dang mene luku' bali mo ma nikan gamate. Bebego ngka ge kemo gahira gasouk tiba sio howo ndosa mo hino kemo mata soan Isarae mbakatanga.

23 Lio mangan besa hino kampong ndian ne mene sa do yayaru mpolo-mpolo' bakason sa ne luku' bali. **24** Mo ge nikan kemo yodi sio howo ha' kampong mo ntatuong ne dawok sio howo di nggaha' sado nate. Maiko di fine so hino ti kampong ndian mo ma io baroa' bahanging hino matatu dang. Manun kemo nikan hukung sado gamate mene so po di io ndosa sa dang garedek paling fine mpolo-polo' dang napa' bakason noka mo. Bebego ngka ge kemo gahira gasouk tiba sio howo ndosa mo hino kemo mata soan Isarae mbakatanga.

25 Besa mene ka riki fine bakason noka ha' hino ginang ka yapa', mo ge mandeling pede ti. Hukung la mene sado nate. **26-27** Fine mo bene bei sa sa io ma mai dang. Mai ndeling sa badadi hino io ne bene hukung paling di io sado nate ge mai hino dang, di io bei dosa dang. Di

mai ndeling dang mai ge gafua' mote ginang. Masing fine bakason mo baroa' ka bahanging ma matatu riwo io hino dang, di matatu ma dosun dang.

28-29 Lio mangan besa yayaru mpolo-mpolo' bakason dang noson ka mane riki ka yapa', mo ge mandeling pede ti. Mo ge nikan mene so fangu fine so mpangabua hino manama pipi perak ntalan lakalima. Hino mbi, nikan mene so yala fine so ne bei nsanudong. Maiko po di io ndosa dang bei hino fine so. Masing baya lau man sa sa ma io bene gadele paling io nsanudong mo ma talo dang.

Ulangan 34:4-5, 9

Musa Gafoleng

4 You notun di petak mo souk ngka ge, You baya hino Musa, baya, "Petak dang A yanji Abarang, Isak, Yako ne po petak sai." A yanji sio nuhu nanak no po petak sai. A ati kou ge ha' hino talo dang. Do la ge talo." **5** Duo-duo', You nsagaro nun Musa mo gafoleng. Gafoleng mo, gafoleng hino petak Moaba hemung sa You notun ne.

9 You yati Yosua ge mpande hete tu. Io mpande hete tu po di Musa gahako Yosua ne io parenta dumpak paling Musa mparenta. Dadi matatu Isarae bei mote po Yosua ndio, bali bei mote noson You mpangaago hila dang You yati mena hino Musa ne.

Yosua

Yosua 1:1-2

1-2 Dadi You nsagaro nun musa mo gafoleng, You yuang ti Musa nima ndoik Yosua mo, yuang Nun nanak Yosua mo, baya, “A sagaro nun Musa ne ge gafoleng ngka. Dadi mai ge kemo matatu Isarae sou-souk sara hino Wayo Yoradang ne kemo hila sou-souk diak duo' po hino petak dang a ati kemo ngan di matatu Isarae.

Yosua 11:23

23 Petak mo lau dali dali nsohing, Yosua sio yamo hemung besa You yago hino Musa ne. Souk Yosua bai petak mo, mpou sia soan nun sia parenta, mpou sia, soan nun sio parenta, sado nyohi soan nun mo parenta nyohi mpou bei mo, bei mo. Petak dang sio mangahamo mo, Yosua yati hino soan Isarae. Yosua yati mo, bene soan Isarae mata parenta petak mo.

Katua Katua

Katua Katua 2:7-19

Matatu Isarae Ndian Badaduk di You You Galia'

7-8 Tempu sa Yosua dadi mo, lau man sa-sa, ngan di sio mata Isa-rae bei mote noson hino You ndio. Duo-duo', Nun nanak Yosua gafoleng. Gafoleng mo, gafoleng di numun taun karatu' bali hulu. Masing Yosua gafoleng mo ma matatu Isa-rae bei mate noson po hino You ndio, sado tempu mantika-ntika' yako dumpak paling parenta hino Yosua mo ma sio Isa-rae bei mote noson po hino You ndio. Sio ge do dufu di You mai nfamei dang bei gabia sio ne. **10** Dadi lape sa mantika-ntika' dang yako paling Yosua mparenta mo gafa', souk lape sia yako paling ngka ge gananou You dang ngka. Lape sia samuhi mo, baya fine ma, mene, namei-mat[haya napa' gananou You-Yawe dang ngka. Mai ndeling dang You bei gabia sio Isa-rae ne ma napa' mantalingun souk ngka. **11-12** Dadi sio matatu Isa-rae bei dosa gangayak hino You-Yawe mbelen ndian. Sio mbaruku ti you (sa ngan) Ba-ala. Sio dahu ka ndian hino You Yawe dang ka mbaruku ti you Baala. Madi sio nusi kobi nYou dang gasupu sio hino Masiri ne ge sio dahu ka ndian hino dang ngka. Sio ndian suka ti di you you galia' po dang sio mbaruku ti matatu hino Kanang mo nyou sado sio ma dutuk ka tabe paling you hila dang hino mbo. Bego po dang You Yawe mangkanao paling di sio. **13-14** Sio mbaruku mo po mbaruku you Baala, you Asitorek bali you you galia' ma sio mbaruku. You do go, mo ge Matahaya ndian sa mata darunga' di uton ka sado Matahaya ma yaga sio dang ngka, sado musu ma ha' rusu sio mo ka yamo sio mai mai sado souk. You yati sio hino musu mo nima ndian ne musu bei ntamangan sio. Sio bene padu musu mo ma padu talo dang di sio ngkua' ma hino sio dang ngka. **15** Besa sio ka batotok, mo ge You ma ngking bali sio dang, po hemung paling sa You ndio dang yanji di hino sio ne. Dadi sio kangela ka kangela tu kalau.

16 Souk, You do sio kangela bego, You do go, You dahu ne matatu pahala sio hino musu mo nima ndian ma hino. Matatu mo po ngan katua. Katua kahila mo po souk pahala sio hino matatu dang mangahamo sio mai mai mo nima ndian. **17** Masing You dahu ti sio Isarae bali ngkatua bego, madi sio dahu nulu hino katua hila mo dang. Sio dahu ka ndian hino You Yawe dang ka sio lulu ti you you galia' sado sio ma dutuk ka tabe paling you you galia' mo. Sio nfamei bei ge hemung sa sio nusi kobi nfamei dang bei mote You mpangaago kahila di mena ne ge mai dang ngka. Sio ge napa' dipang galia' paling hino sio nusi kobi nfamei mena ne ka bei mote You mpangaago hila ne dang ngka. **18** Dadi besa You ka dahu sio ngkatua hino, mo ge You hemu-hemung po bali sio ngkatua mo ka pahala di sio hino sio musu dang musu sio mo nima ndian, po di tempu sa katua mo hino. You ne mine sio mangkaade di musu bagiging sio bali musu bene yipik sio mo ge You mine bego, You bakaosu sio ka yala di sio hino musu mo nima ndian. **19** Madi besa sio ngkatua mo ne gafoleng, sio gabalik ka bei mote paling po besa sio nfamei etan mena ne paling. Sio nfamei samuhi mo ge sado labe paling hino sio nfamei etan kahila dang mena ne paling. Sio nfamei samuhi mo ge yipik paling manene papa nfamei kahila dang mena ne paling, sado sio mo ma taguhu ti you you galia'. Sio mbaruku you you galia' sado sio dutu' ka tabe paling you you galia' kahila dang hino petak mo. Sio nfamei etan mo ge walu' galua-lua ma dang. Sio ndian mago' mo ma walu' ngali ngali ma dang.

1 Samue

1 Samue 8:1-9

Matatu Isarae Danek Ne Sio Bali Raja

1 Samue sado ntika', gahako paling mananak mene dadi paling katua hino Isarae. **2** Mananak mo sia mantuan ngan Yoe, manulik ngan Abia. Sio howo parenta po hino Bira Siba. **3** Mananak mo nfamei ge bese manama mo dang ka mananak ma nfamei ge lau galia' bali manama mo nfamei. Sio howo mo ge dulok untung ka lelong manuhu nanak ka yala manuhu nanak mpipi ne sio howo untung di. Sio howo mo bei mai waha mote ka mai dang.

4 Dadi mantika-ntika' hino Isarae do go, sio lomu ka lau ha' Samue. Samue di mo duo' po hino mpou sa ngan Rama. **5** Dadi sio ha', sio notun hino Samue, baya, "Yaga fiking. Ke napa' ntika' ngka, bali ke nanak ge nfamei besa ke dang. Bia ge ke gahako mata sa ne dadi kami raja ne parenta kami, ne kami bali raja besa peta-petak galia'."

6 Madi mai ndeling sa sio notun mo dali bali Samue ndian dang. Sio yago baya, "Ati kami raja sa ne parenta kami." Sio baya ti bego madi dali bali Samue ndian dang. Dadi Samue mine sio baya bego, mata mo babeto hino You. **7** Gusu You mine bego, mohon You ndio bali Samue, baya, "Fei mote dafa' sio ndio dang danek hino kou. Bukala sio busu kou dang ka sio busu tu tu po Aku. Sio nraja po aku, madi mai ge sio duli dahak aku.

8 Di naha' sa dang aku kasupu sio hino Masiri sado ha' di dina sai, sio yati ntakolo nun hino aku ka mbaruku you you galia'. Dadi sio bei kou mai po sa sio bei hino aku mai. **9** Dadi mine dafa' sio ndio/ nsanane, madi nikan kou notun gadada-dadang hino sio di mai ndeling sa dang sio danek raja ne parenta sio ka nsalak nangka togu ge souk besa."

1 Samue 11:14-15

14 (Mo mohon) Samue ndio hino sio, baya, "Mai ne kito sou-souk lau ha' Gigala ne kahako Sau dadi kito raja." **15** Baya bego souk, sio mo sou-souk lau ha' Gigala. Sio ha' hino Gigala, gahako Sau dadi nraja. Gahako mo po hino ndeha' mbaruku You. Mo souk, sio basanaho di "sanaho aman", bali Sau sio sou-souk bei rame rame, di sio sou-souk kaba sanang. di mai ndeling mo.

1 Samue 13:13-14

13 Samue gasala Sau, notun baya, "Kemo ge babongon. Besa kemo ka bei mote You mpangaago no ge You yati gaha' kemo mparenta raja mo. Madi kemo ge bei mote You mpangaago mo dang, ka kemo mparenta raja ge butu' po mai. **14** You Yawe fandung po mata bei iko mote Matahaya ndian sagaro. Po dang Matahaya bene gahako ti matatu galia' ne parenta Matahaya matatu Isarae di kemo ge bei mote You mpangaago dang.

1 Samue 16:11-13

11 Samue nikak hino Yese, baya, "Kemo nanak togu po hila hitu mai?" Dadi Yese baya, "Dang. Ndasi ndeha' maipu', io yaga kami domba." Dadi Samue mine go, baya, "Mata sa lau ne ala ban io sai. Kami tuo' hino mbai dele besa io ha' hino mbai." **12** Dadi mata sa lau yala io ka io lau bali ka ha' mbo. Dadi mata mo ha', sio do mata mo mpaha' ma bia mbelen tanuru' ma bia, mbelen ndian ma bagasak nfula nfula. Dadi You yago Samue, baya, "Koho ne kototik minak ko po hino io, di mata soko po mata so. **13** Samue mine go, yala minak ne ka bauk hino io. Bauk mo po bauk hino mangkaka mbelen ndian. Bauk mo, lama mote Hama' You gampik hino io. Dadi di mo sado ha' di dina basamuhi Hama' You po hemu-hemung bali io. Dadi mo gafa', Samue lau ha' Rama.

16:30-33

30 Omi nanak Ahaba mo bei dosa ge bei gangayak ka hino You mbelen ndian. Dosa dosa dang mata mo bei mo ge pasa paling hino raja ndeha' mena-mena ne nfafon. **31** Bei la mai nfamei hino you Ba-ala sado mbaruku paling you Ba-ala mo **32** sado mata mo gahangun leha' sambayang po di You Ba-ala, bali hino leha' so ndian, bei sanaho ndeha' ne souk ma daho di you Ba-ala mo hino. **33** Bali ti mata so bei taladan you (sa ngan) Asera. Hino raja hila mena mena bei dosa, madi duga po raja Ahaba gusu po bakaha' You ndian. Mote You ndian ge sio Isa-rae mbaruku soho la po You Yowe ka di Ahaba mo ge bei galia' You ndian.

Sarita di Dau bali Golia' -- 1 Samue 17

Dali tempu kasia soan sa ngan Falisi-ting lomu mantantara bene lau ratu di sio Isarae. Sio dayak sio ndeha' tenda po hino Soko bali Aseka mbakatanga. Raja Sau ma lomu sio Isarae ka dayak leha' tenda hino ndefak haya mpou sa ngan Ela. Sioo Isarae marka kaka gamenan bene souk ma yuan di sio Falisi-ting dang bene lau ratu sio Isarae mo. Mo souk, sio Falisi-ting goho rei pede ti hino mbapeng sia. Sio Isarae mo po bego, sio goho rei ti hino mbapeng sa. Mbapeng howo mo mbakatanga ndefak haya hino.

Mo souk, mata mene hino Falisi-ting mo sia ngan Golia' supu hino sio mpangalomu mo ka dule sio Isarae mata sia ne sio howo batotok hemung. Mata so manahun ha tolu lasi. Mata so deku nulu po di tope tambaga, ngkalambi pake po kalambi tambaga. Kalambi pake mo manfaha' kilo lakalima tueng hitu. (Ngkanangi ge dutu-dutuk pede di ase) Mpodu leba po duping tambaha. Pede manising nfaha' kilo hitu, mandukan ha tolu. Bali tantara sia Dau mena yodi ban mata mo nwori. Golia' goho gauan hino sio Isarae mo, mohon yuang, gangayak di sio Isarae. Yuang mo po baya, "Besa po kemo supu bego? Kemo ndian batatok po kemo hila supu bego? Kemo ngan di Sau nima-ndo' yaga mine. Aku ge ngan di matatu Falisi-ting. Pili matatu hino kemo, mata sia ne nouk go sai ne batotok bali aku." To di dang ngkoyong sia bi. Batotok mo ka

ngkoyong kemo ka gamate aku mo ge, kami sou-souk mine po kemo. Kami dadi kemo nima ndo'. Te ngkoyong aku ka kamate kemo mo ge kemo sou-souk dadi kami lima-lo' mae, pili hombi-hombik di da, ne kemo mo mata sia bei aku."

Raja Sau hopok sio tantara Isarae do bego, sio mutung pakataku' tu kalau. Sio pakataku' mo po di sio ge nanang sio ngharak hino dang. Tempu sa sio fara howo lomu dang bene batotok hemung mo, Yese nanak tolu mane ge lau bali Sau. Lau mo po di sio tolu ge ngking bali Sau. Bene batotok riwo Sau.

Nyohi ka huko mpalamaung mata mene hino Falisi-ting mo supu ka yuang gangayak sio Isarae ne batotok hemung sado lau botu laka ngha'. Sali naha' kasia, Yese yago mananak dau Lau yodi kangan hino mangkaka tolu mo. Mangkaka mai mo hino sio Isarae pangalomu haya mo. Bali ti Yese yago Dau lau ne do dang mangkaka mai mo bei besa-sa mo yodi paling ngangaje ne ha' hino matahaya. Yese galauy Dau po notun baya, "Sau bali kou ngkaka mai mo bali ngan di mene hino Isarae sou-souk batotok bali sio Falisi-ting hino ndefak haya Ela mo.

Dadi Dau ha' hino pangalomu haya mo, mohon do Golia' supu yuang paling matatu Isarae ne sio batotok. Ma di sio batotok. Ma di sio Isarae sou-souk do Golia' supu ngka ge sio mene hino Isarae sou-souk lahi ndasi kasia dang di sio pakataku' po Golia'. Dadi Dau do go, wai nikak hino matatu goho hino io nsohing, baya, "Besa? Mata mai ge mata ngan sa sa po gahasi You hete nuhu nanak talo? Woi sa souk goho ka benek ban kito mata Isarae mahi?"

Dadi tempu sa Dau ngkaka mantuan mine Sau ndio bego, mangkaka mo ndian yanak mangkanao ka baya Dau, baya, "Besa po kou nouk ha' mbai? Kou lau ha' mbai ge kito domba ko ge woi yaga ban? Kou nfamei mo ge lagu lagu tu ge kou bene mbalalie bali batotok mai."

Masing sio sou-souk baya gaetan ti Dau bego, madi Dau ndio mo ge sio yodi ka ha' hino raja Sau. Sau mine bego, galau matatu ne yala Dau. Dau ha' hino Sau mo souk, Dau ndio hino Sau baya, "Dele matatu pakataku' dalo mata mene hino Falisi-ting mo. Naki ke nima ndo' aku po koho ne lau batotok bali io." Raja Sau mine bego, notun baya, "Mai dang, kou lau batotok bali io talo dang di kou ge mei noson."

Dau mine Sau ndio bego, notun baya, "Tempu tempu daging fani bene gamate a baba mparauna, aku po mata pahala a baba mparauna. Daging fani ma a kamate di a lima. Hino mbi, mata Falisi-ting sa dang gahasi You hete ntantara kito mai ma souk nsanubun noka po bego. Hino dagingfani mo po You po mata yaga ka pahala aku. Souk, You ma yaga ka pahala paling aku hino mata Falisi-ting mai nima ndian. Sau mine bego, baya, "Lau. Sanek ge You hemu-hemung bali kou. Mo souk, Sau yafo manima ndo' ne gataman Dau di pakaka' batotok (pakeang batotok mo ge nfaha' tu di mai mo pede tambaga). Dau ma lau di pakeang mo talo dang. Dadi Dau notun hino Sau, baya, "Begai ge a lau di talo dang di aku ge bayasa dang." Dadi Dau yoi tiba pakeang mo.

Mo souk, Dau yala kayu ndik sa bali dutu' ka yala nggaha' mbalamuyu' lima hino wayo. Yala mo souk, dinggang tadenge ka labe dosun mata mene Falisi-ting mo. Lau mo po hopok womti toyang. Mat mo do go, baya, "Aku ge ngan di asu po kou bene bung aku di kayu ndik?" Dadi mata mo yutok Dau. Souk, baya paling Dau, baya, "Lau dafa' kou sai ne a kamakan kou nising di daging bali manuk.

Dau mine bego, baya, "Kemo ha' aku hopok peda bali podu bali duping. Aku ha' kemo di lima lo' howo. Ma di You ge ngking bali aku. Mata dang kemo yutok ne po ngking bali aku. Dina sai You riwo aku ka ganafu kemo hino a lima ndian po dina sai. Aku fene fei kemo, souk popo' kemo ntakafuhi ne ala kemo nulu ntalan. Kemo hopok tantara Falisi-ting souk-souk mbangke aku po kamakan di daging bali manuk. Ne dina sai ma matatu hino dunia sai sou-souk gananou gatong di You Yawe hino." Mata mene mo mine bego, dinggang tadenge. Dau do bego, Dau ma lahi tadenge. Sio howo sado sia dosun sia, mohon Dau yala nggaha' lima mo sia dahu hino wonti toyang. Souk, wai ka wonti. Dali buak po mata mene mo nfogo'. Nggaha' dang Dau wonti mo ge gapolon hino Golia' nfogo' mo. Lama mote mata mo diba nima, mutung nate hopok ngkambok.

17:1

Dadi mai ge sarita dali ti You mata gegeng (sa ngan) Elia. Elia mo asili hino Gilea mpou sa ngan Ti-sabi. Dali tempu kasia You nsung Elia mo lau ha' raja Ahaba. Ha' Ahaba mo, notun baya, "Ke yaga mine. A lio mai ge Yawe, Isa-rae nYou tu ma mine. Hino taun kahila dang gauan kito mai ge doang. Ngan gi uyan te alo ntalan sia ma dang. Do sado uyan, mo ge dele besas a sanek,

18:17-40

17 Dadi tempu sa Ahaba do Elia hino mbo, mata mo gahanak ndio tete, baya, "Mai, mata sa bei susa kami mata Isa-rae po matya so. **18** Elia mine ge, baya, "Bia notun aku ge dang. Nun kemo ulun so po dang sado susa begai. Di kemo hila dahu ka ndian hino You ntanefa hila bai dang sado kemo mbaruku ti you Ba-ala po dang sado susa begai. **19** Baya, "Dadi mai ge ke lomu ka ke nuhu-nanak matatu Isa-rae sou-souk ne lomu hemung bali aku hino mbapeng Karamele. Bali ke yuang you Ba-ala mamata rame sio ratu' ngha' bali laka lima. Bali ke yuang you Asera mamata rame sio ratu' ngha' ne kito sou-souk kaba lomu hino Karamele (statement about Jezebel left out.) **20** Ahaba mine bego, galau ngangaje ne lomu di manuhu-nanak sio mata Isa-rae mo sou-souk bali mata rame hila dang Elia yago ko ne sio sou-souk kaba ha' lomu hino mbapeng Karamele so. Dadi sio mata Isa-rae bali mata rame kahila mo, sio sou-souk kaba lomu hino mbapeng so. **21** Sio lomu hino mbo souk, Elia dinggang gadosun hino sio mo, notun baya, "Kemo ndian dang howo-howo mo ge noson sa-sa e. Besa You tu po You Yawe mo ge kemo fei iko po You yawe te besa You tu po you Ba-ala mo ge kemo fei iko po you Ba-ala. Dadi sio mo sou-souk mine bego, walu' mata sia ne ndio ge dang. **22** Mohon Elia ndio paling, baya, "You Yawe mata hehen hino Isa-rae ndasi po aku. Ma di you Ba-ala mamata gegeng ge sado mata 450."? **23** Mo souk, Elia yago you Ba-ala mamata rame, baya, "Hodi sapi mene fatang howo sai. Pili ne ala kemo no sia ne popo'. Popo' ne tahu hete kayu dabun nfafon. Yaga dang dahu uton hino. Aku ma souk kanaten sanaho ndeha' a sapi so ma tahu hino kayu dabun mo mfafon. Hino mbi, tahu uton ma dang. **24** Souk, kemo hila babeto hino kemo hila nyou. Aku ga babeto hino You Yawe. Do you sa ne mine sado yati uton, mo ge You tu ko po You so. Dadi sio Isa-rae sou-souk mine bego, kaba gaduo' Elia ndio mo, baya, "Mo ge dufu!" **26** Dadi You Ba-ala mamata rame mo yala

sapi dang Elia yati mo ka bopo' ganaten di sia. Ganaten souk, mohon sio ma babeto hino you Ba-ala. Sio yuang di you Ba-ala mo di huko kapa sado dina goho. Babeto mo po yuang, baya, "Ba-ala ke mine bali kami." Masing sio yuang bego ma mine ka nsanango dan. Ndio ma mine dang. Sado mata rame mo dinggang hino sanaho ndeha' mo bali tolo hino sanaho ndeha' dang sio gahangun mo nfafon. **27** Dali dina goho hete bo, Elia galekok sio, baya, "Paroa' ka haya di da, mo ma kemo nyou ngoro' dalo ti kira kemo nyou lau di ntakolo hun ha', ti you mo lau noson ti. Te luku' noson ge nekan gahangun. Kemo nyou mo ge ngan di you, hedi?" **28** Mata rame mo mine bego, tamba baroa' ganahu paling bali ti sio ma bohik ngkangangi di samarang bali tumbak sado polo' yaga. Iko sio nada'. **29** Dina galenge mo sado ha' palamaung, sio bei bego sado sio besa matatu ndian babongon. Masing sio bei bego ma di mine ka ma sanango sio ndio mo dang, mine walu' nkio bali sio ndik sia ma dang. Walu' mine ka mata dahu ndian hino sio ndio mo ma dang. **30-31** Dadi Elia do bego, yago sio mata Isa-rae sou-souk, baya, "Lau ka dogun ka kemo sai sado dosun hino aku. Sio Isa-rae mien bego, sio lau gadosun tadenge. Badi sio dinggang tadenge sado rampa' hino Elia, mohon do Elia galono' You nsanaho ndeha' mena sa dang gariwa' mo. Souk, mohon Elia yala nggaha' hulu tueng howo. Nyohi soan nun hino Isa-rae nggaha' sia-sia sado nggaha' hulu tueng howo. Iko soan nun Yako nanak hulu tueng howo mo. **32** Nggaha' hulu tueng howo mo po Elia gahangun You Yawe nsanaho ndeha'. Gahangun sanaho ndeha' mo souk, Wlia gayo' galolik sanaho ndeha' mo, tuga di duo-duo' ka di wayo falehang sia. **33-35** Mo souk, dalenga gabia-bia dayu hete sanaho ndeha' mo mfafon. Dalenga souk, gamate sapi sa Elia mo no. Gamate souk, yodok. Yodok souk, bape hino kayu dalenga moi nfafon. Mo mohon Elia yago matatu, baya, "Soling wayo hino tampayang ngha' ne souk ma luba hino sanaho ndeha' mo. Sio mine bego, sio bei mote. Souk, Elia baya, m "Luba paling kasia." Sio do go, luba paling wayo mo kasia paling. Souk, Elia baya, "Luba paling kasia paling." Sio do go, sio bei mote ka luba paling wayo mo kasiapaling, sado wayo mo dopu lolik hino sanaho ndeha' mo sado mpou sa sio gayo' mo dutu-dutuk pede di wayo. **36** Dina so mpalamau-maung Elia dinggang tadenge ka goho gadosun hino sanaho ndeha' mo. Di nyohi palamaung sio Isa-rae bayasa bei sanaho batera' po nyohi palamaung. Elia goho mo souk, gahanak ndio tete, baya, "Yawe, Abarang nYou, Isak nYou, Isa-rae nYou, mine bali aku lio mai. Ke ati tanda hino mbai ne matatu gananou gatong di Isa-rae nYou po Ke, bali sio sou-souk gananou gatong di Ke nima ndo' po aku, bali sio sou-souk gananou gatong di mai ndeling hila dang a fei mai sou-souk manun Ke ndio po dang a fei mai. **37** Yawe, mine bali aku ne matatu mai sou-souk gananou gatong di Ke ngan You Yawe ge You tu po Ke. Hino mbi, sado sio ngali di mfamiking sado gabalik hino Ke po di nun Ke bei mai." **38** Elia baya bego souk, You ganouk uton hete alang. Sanaho mo hopok mangkayu dabun bali sanaho ndeha' nggaha' mo ma uton mo dali ka bateea' gasou-souk, sado petak hino mpou so ma batera' souk. Bali ti uton mo dali wayo dang degak galolik mo ka lama mote kating. **39** Tempu sa sio Isa-rae do mo, sio sou-souk kaba dutuk sado nulu dali ofo petak, sio baya, "Yawe ge You, Yawe ge You." **40** Mo souk, Elia yago, baya, "Hako kasouk you Ba-ala mamata rame. Hako kasou-souk, dele ka pasa sia. Elia baya bego souk, sio sou-souk yako mata rame mo. Yako souk, Elia bali sio Isa-rae yodi sio sado ha' hino wayo (sa ngan) Kison, mohon gamate sousou-souk hino.gusu po uyan. Mai ndeling mai souk sado badadi po di nun You sado ha' hino wayo (sa ngan) Kison, mohon gamate sousou-souk hino.

2 Samue

2 Samue 5:1-4

1 Dadi soan nun hila hino Isarae sou-souk kaba ha' Dau hino Hebarong. Sio sou-souk kaba notun, baya, "Ke yaga mine kami lio. Ke mpolo' po kami, ke nising po kami. **2** Di tempu sa mena ne ge Sau mata dadi kami raja madi ke po mata dang dadi kami leling manulu di tempu sa kito lau ratu kito musu ne po ke. Hino mbi sado You ma notun paling di ke, baya, 'Kou po mata yuna a matatu Isarae. Kou po parenta a matatu Isarae.'" **3** Dau dahu pangayanji sa hino mantika-ntika' Isarae dang ha' hino Hebarong mo. Sio mine bego souk, sio samola (Note: maybe bauk, doling, or luba?) Dau ne gahako Dau ne dadi ti raja hino Isarae. **4** Dau dadi ka raja hino Isarae nangkafohun, io numun mohon taun lakatolu. Mata mo yako ka parenta raja hino mbo sado lau taun lakangha'.

2 Samue 7:1-3

1 Dadi Dau mo duo' ogo ogo hino io ndeha'. Dau duo' ogo ogo hino io ndeha' mo po di You yaga io. Bene musu ne ha' ratu paling io ge dang ngka di You yaga kota io. **2** Dadi mo souk, gusu mohon Dau notun hino mata gegeng Natan, baya, "Ke, yaga fiking. Aku ge tuo' hino kadato manarang pede bia bia, kawahu, kadi Barua Pangayanji You ge kona, noson hino leha' tenda ndian." **3** Natan mine go, baya, "Fei mote dafa' kemo ndian sagaro ko, di You hemu-hemung bali kemo."

2 Samue 7:12-17

12-13 Sado kou ndio dang paling besa kou nusu kobi, mo ge a kahako paling kou nanak sa ne dadi paling raja. Madi hino kou mpolo' diti gusu po dadi paling raja ko. Io po mata gahangun leha' sa dang bei ban aku ko. Parenta raja mai ge aku kanafu gaha' po hino soan sa kou. Parenta raja mai ge lau sumpa-sumpak ma bene togu togu ge dang. **14** Aku po hemung sa io mbaba. Io ge hemung sa a anak. Besa io ka bei dosa, mo ge a dadoto io hemung sa matatu ka dadoto mananak diti di io ge hemung sa a anak diti. **15** Madi io ge a talian ndeha' sia po io, sado a ma fei kabia io. Ma Sau ge a fei kabia dang (di io bei galia' a lian sagaro po dang sado a hoi di io mparenta raja ka a kahako paling hino kou. Sado kou nuhu nanak dang lau sumpa-sumpak mo ge bene ha' nangka togu ge dang. **16** Parenta raja mo po lau sumpa-sumpak po beso kou nuhu nanak dang lau sumpa-sumpak mo. Hino kemo nuhu nanak lau sumpa-sumpak po mata yako parenta raja mai, madi bene ha' nsanubun ge dang, nangka togu ma dang, ma di yako soho noson po parenta raja mai." **17** Mo souk, Natan notun paling hino Dau di You ndio. You mpanganotun dang mo ge, Natan notun gasou-souk hino Dau.

1 Raja

1 Raja 16:30-33

30 Omi nanak Ahaba mo bei dosa ge bei gangayak ka hino You mbelen ndian. Dosa dosa dang mata mo bei mo ge pasa paling hino raja ndeha' mena-mena ne nfafon. **31** Bei la mai nfamei hino you Ba-ala sado mbaruku paling you Ba-ala mo **32** sado mata mo gahangun leha' sambayang po di You Ba-ala, bali hino leha' so ndian, bei sanaho ndeha' ne souk ma daho di you Ba-ala mo hino. **33** Bali ti mata so bei taladan you (sa ngan) Asera. Hino raja hila mena mena bei dosa, madi duga po raja Ahaba gusu po bakaha' You ndian. Mote You ndian ge sio Isa-rae mbaruku soho la po You Yowe ka di Ahaba mo ge bei galia' You ndian.

1 Raja 17:1

1 Dadi mai ge sarita dali ti You mata gegen (sa ngan) Elia. Elia mo asili hino Gilea mpou sa ngan Ti-sabi. Dali tempu kasia You nsung Elia mo lau ha' raja Ahaba. Ha' Ahaba mo, notun baya, "Ke yaga mine. A lio mai ge Yawe, Isa-rae nYou tu ma mine. Hino taun kahila dang gauan kito mai ge doang. Ngan di uyan te alo ntalan sia ma dang. Do sado uyan, mo ge dele besa a sanek,

1 Raja 18:17-40

17 Dadi tempu sa Ahaba do Elia hino mbo, mata mo gahanak ndio tete, baya, "Mai, mata sa bei susa kami mata Isa-rae po matya so. **18** Elia mine ge, baya, "Bia notun aku ge dang. Nun kemo ulun so po dang sado susa begai. Di kemo hila dahu ka ndian hino You ntanefa hila bai dang sado kemo mbaruku ti you Ba-ala po dang sado susa begai. **19** Baya, "Dadi mai ge ke lomu ka ke nuhu-nanak matatu Isa-rae sou-souk ne lomu hemung bali aku hino mbapeng Karamele. Bali ke yuang you Ba-ala mamata rame sio ratu' ngha' bali laka lima. Bali ke yuang you Asera mamata rame sio ratu' ngha' ne kito sou-souk kaba lomu hino Karamele (statement about Jezebel left out.) **20** Ahaba mine bego, galau ngangaje ne lomu di manuhu-nanak sio mata Isa-rae mo sou-souk bali mata rame hila dang Elia yago ko ne sio sou-souk kaba ha' lomu hino mbapeng Karamele so. Dadi sio mata Isa-rae bali mata rame kahila mo, sio sou-souk kaba lomu hino mbapeng so. **21** Sio lomu hino mbo souk, Elia dinggang gadosun hino sio mo, notun baya, "Kemo ndian dang howo-howo mo ge noson sa-sa e. Besa You tu po You Yawe mo ge kemo fei iko po You yawe te besa You tu po you Ba-ala mo ge kemo fei iko po you Ba-ala. Dadi sio mo sou-souk mine bego, walu' mata sia ne ndio ge dang. **22** Mohon Elia ndio paling, baya, "You Yawe mata gegen hino Isa-rae ndasi po aku. Ma di you Ba-ala mamata gegen ge sado mata 450."? **23** Mo souk, Elia yago you Ba-ala mamata rame, baya, "Hodi sapi mene fatang howo sai. Pili ne ala kemo no sia ne popo'. Popo' ne tahu hete kayu dabun nfafon. Yaga dang dahu uton hino. Aku ma souk kanaten sanaho ndeha' a sapi so ma tahu hino kayu dabun mo mfafon. Hino mbi, tahu uton ma dang. **24** Souk, kemo hila babeto hino kemo hila nyau. Aku ga babeto hino

You Yawe. Do you sa ne mine sado yati uton, mo ge You tu ko po You so. Dadi sio Isa-rae sou-souk mine bego, kaba gaduo' Elia ndio mo, baya, "Mo ge dufu!" **26** Dadi You Ba-ala mamata rame mo yala sapi dang Elia yati mo ka bopo' ganaten di sia. Ganaten souk, mohon sio ma babeto hino you Ba-ala. Sio yuang di you Ba-ala mo di huko kapa sado dina goho. Babeto mo po yuang, baya, "Ba-ala ke mine bali kami." Masing sio yuang bego ma mine ka nsanango dan. Ndio ma mine dang. Sado mata rame mo dinggang hino sanaho ndeha' mo bali tolo hino sanaho ndeha' dang sio gahangun mo nfafon. **27** Dali dina goho hete bo, Elia galekok sio, baya, "Paroa' ka haya di da, mo ma kemo nyou ngoro' dalo ti kira kemo nyou lau di ntakolo hun ha', ti you mo lau noson ti. Te luku' noson ge nekan gahangun. Kemo nyou mo ge ngan di you, hedi?" **28** Mata rame mo mine bego, tamba baroa' ganahu paling bali ti sio ma bohik ngkangangi di samarang bali tumbak sado polo' yaga. Iko sio nada'. **29** Dina galenge mo sado ha' palamaung, sio bei bego sado sio besa matatu ndian babongon. Masing sio bei bego ma di mine ka ma sanango sio ndio mo dang, mine walu' nkio bali sio ndik sia ma dang. Walu' mine ka mata dahu ndian hino sio ndio mo ma dang. **30-31** Dadi Elia do bego, yago sio mata Isa-rae sou-souk, baya, "Lau ka dogun ka kemo sai sado dosun hino aku. Sio Isa-rae mien bego, sio lau gadosun tadenge. Badi sio dinggang tadenge sado rampa' hino Elia, mohon do Elia galono' You nsanaho ndeha' mena sa dang gariwa' mo. Souk, mohon Elia yala nggaha' hulu tueng howo. Nyohi soan nun hino Isa-rae nggaha' sia-sia sado nggaha' hulu tueng howo. Iko soan nun Yako nanak hulu tueng howo mo. **32** Nggaha' hulu tueng howo mo po Elia gahangun You Yawe nsanaho ndeha'. Gahangun sanaho ndeha' mo souk, Wlia gayo' galolik sanaho ndeha' mo, tuga di duo-duo' ka di wayo falehang sia. **33-35** Mo souk, dalenga gabia-bia dayu hete sanaho ndeha' mo mfafon. Dalenga souk, gamate sapi sa Elia mo no. Gamate souk, yodok. Yodok souk, bape hino kayu dalenga moi nfafon. Mo mohon Elia yago matatu, baya, "Soling wayo hino tampayang ngha' ne souk ma luba hino sanaho ndeha' mo. Sio mine bego, sio bei mote. Souk, Elia baya, m "Luba paling kasia." Sio do go, luba paling wayo mo kasia paling. Souk, Elia baya, "Luba paling kasia paling." Sio do go, sio bei mote ka luba paling wayo mo kasiapaling, sado wayo mo dopu lolik hino sanaho ndeha' mo sado mpou sa sio gayo' mo dutu-dutuk pede di wayo. **36** Dina so mpalamau-maung Elia dinggang tadenge ka goho gadosun hino sanaho ndeha' mo. Di nyohi palamaung sio Isa-rae bayasa bei sanaho batera' po nyohi palamaung. Elia goho mo souk, gahanak ndio tete, baya, "Yawe, Abarang nYou, Isak nYou, Isa-rae nYou, mine bali aku lio mai. Ke ati tanda hino mbai ne matatu gananou gatong di Isa-rae nYou po Ke, bali sio sou-souk gananou gatong di Ke nima ndo' po aku, bali sio sou-souk gananou gatong di mai ndeling hila dang a fei mai sou-souk manun Ke ndio po dang a fei mai. **37** Yawe, mine bali aku ne matatu mai sou-souk gananou gatong di Ke ngan You Yawe ge You tu po Ke. Hino mbi, sado sio ngali di mfamiking sado gabalik hino Ke po di nun Ke bei mai." **38** Elia baya bego souk, You ganouk uton hete alang. Sanaho mo hopok mangkayu dabun bali sanaho ndeha' nggaha' mo ma uton mo dali ka bateea' gasou-souk, sado petak hino mpou so ma batera' souk. Bali ti uton mo dali wayo dang degak galolik mo ka lama mote kating. **39** Tempu sa sio Isa-rae do mo, sio sou-souk kaba dutuk sado nulu dali ofo petak, sio baya, "Yawe ge You, Yawe ge You." **40** Mo souk, Elia yago, baya, "Hako kasouk you Ba-ala mamata rame. Hako kasou-souk, dele ka pasa sia. Elia baya bego souk, sio sou-souk yako mata rame mo. Yako souk, Elia bali sio Isa-rae yodi sio sado ha' hino wayo (sa ngan) Kison, mohon gamate sousou-souk hino.gusu po

uyan. Mai ndeling mai souk sado badadi po di nun You sado ha' hino wayo (sa ngan) Kison, mohon gamate sousou-souk hino.

2 Raja

2 Raja 25:1-11

Dali tempu kasia Sedekia mbalawan paling Nebukanesa, raja dang parenta Babilonia **1** Nebukanesa do bego, mata mo bali mantentara sou-souk lau rusu Sedekia sio hino Yerusaleng. Tempu sa sio mata dang lau musu Sedekia mo ha' hino Yerusaleng mo, Sedekia mohon yako parenta tahun tasia hino Yerusaleng mo. Dadi mo bombon hulu ha' botu hulu mohon Nebukanesa sio ha' rusu sio mata hino Yerusaleng. Di mo, Nebukanesa yako parenta raja hino Babilonia mohon taun tasia. Sio lau rusu mo, sio dayak galolik sio ndeha' hino kota Yerusaleng ntakolo mo ne gempe kota matatu hino kota mo ndian mo dang sio hino mbo supu bali diak. **2-3** Dadi sio gempe kota raja Sedekia sio sado taun kasia lasi. Sio musu ndeha' sia bebego sado kangan hino Yerusaleng mo hino dang ka sio lara' tu. Dadi bombon ngha' ha' botu tasia ge sio mata Yerusaleng ge sio galak.

4 Souk, Nebukanesa ntentara bala kota Yerusaleng mo mbenteng. Tentara Isarae do sio bala sio mbenteng dang mo, dali modong tofo, sio kaba balahi. Sio balahi mo lau mote raja ngginang ndeling. Sio lahi mo, gatun hino mpou sa ngan Araba. **5** Madi tentara Babilonia lulu raja Sedekia sio sado tarusu sio hino ndeha' gaaba sa ngan Yeriko. Dadi Sedekia bali mantentara balahi mo ge lahi pakapuhak ka mantentara mai mo pede ti, raja Sedekia mo ge pede ti. **6** Sado tentara hino Babilonia mo yako di raja Sedekia talo. Yako di Sedekia mo pasa, yodi ha' hino raja Babilonia hino mpou sa ngan Ribala. Mohon raja Babilonia dahu pangahukung hino Sedekia. **7** Pangahukung mo po sio gamate Sedekia nanak sou-souk hino Sedekia mbeleng ndian. Souk, mohon sio dumpa' di mata mo mbeleng. Dumpa' mambeleng mo souk, sio madung mata mo di rante, yodi ha' kota Babilonia.

8 Dadi sado Nebukanesa yako parenta hino Babilonia taun hulu tueng tasia, dali bombon lima ha' botu hitu, raja Nebukanesa mohon galau matatu dang yaga mata haya mo ka ngkapala sa ngan Nebusaradang ne ha' Yerusaleng. Nebukanesa nima ndoik sio po Nebusaradang mo. Io po mata parenta tentara dang yaga raja mo. **9** Dadi lau ha' Yerusaleng mo, dunu Leha' You bali raja Sedekia ngkadato bali leha-leha' kahila dang hino mbo sou-souk ge dunu ndasi sia dang. Baya ngan di leha' mei haya ma dunu souk. **10** Dunu leha' mo souk, tentara hila dang lau bali Nebusaradang mo duhan hobong batu tela dang lili kota Yerusaleng mo, duhan gasou-souk. **11** Dadi matatu Isarae mandasi hino kota mo bali ti tentara Isarae ndeha' dang balahi ka ngamok hino sio Babilonia, mo ge sio mo sou-souk ge Nebusaradang yala ka yodi sio ha' Babilonia ka sio Isarae duo' teba ti hino Babilonia mo.

1 Tawarikh

1 Tawarikh 22:5-6; 29:26-28

I Tawarik 22:5-6

5 Dau mo fiking, baya, "Aku mai ge nikan kanaten mena di mai waha dang souk ka gahangun di leha' You ko, di a anak Salomo mo nfula noson bali io ma gananou ka mai waha dang noson. Maiko di leha' You sa mai ge bene dulok paling mpaha' hino dunia mai ge mai hino dang. Leha' mai ge nikan paha' bia tu kalau. Dadi Dau mo ha' ka numun gafoleng dang noson napa' ganaten gamenan di leha' mo mai waha. **6** Mo souk, Dau yuang mananak Salomo mo. Salomo mo ha' manama mo, manama mo yago baya, "Kou kahangun leha' sa ne ngan di matatu Isarae sou-souk mbaruku di You Yawe hino."

I Tawarik 29:26-28

26-27 Yese nanak Dau yako parenta raja hino Isarae lau dali dali nsohing yako mo sado taun laka ngha'. Yako parenta hino Hebarong taun kahitu, hino Yerusaleng taun laka tolu tueng tolu, mohon Dau gafoleng. Moko You barakati Dau ne mata gafoleng di numun. You ma napa' barakati Dau di kaya waha ngka. Hino mbi, You ma barakati Dau di ngan haya sa ka sado matatu sou-souk ndio pede bia bia di Dau ngan mo. **28** Gafoleng gafa', Salomo yako dumpak manama mparenta raja mo.

2 Tawarikh

II Tawarikh 2:1; 5:1

2 Tawarik 2:1

2:1 Dadi Salomo ndian soho po gahangun leha' You bali gahangun io ngkadato raja.

2 Tawarik 5:1

5:1 Dadi Salomo gahangun leha' You sado sio ngkarya mo souk.

Masamuru

Masamuru 16:10

10 Ke bene gadele gaha' A nyawa hino lipu mate, ge mai hino dang. Te baya Ke bene yati ne Mata manining sa Aku mai ne mutok paling hino lipu mate ge mai hino dang.

Masamuru 22:6-8, 16

6-8 Aku ge matatu dang ka Aku ge daging. Aku ge dadi pangahutok nun po Aku. Matatu sou-souk mbeleng nduling po Aku. Matatu waha sou-souk do aku, yutok, bali gatuyuk di nsung nubu. Sio fiking safo Aku ka gigu di nulu, baya, "Io notun mangangano nun po hino You. Dadi naki You gusu po pahala lo. Besa mata mo ne dali bali You ndian, mo ge souk do You pahala lo."

16 Musu waha bungu Aku hemung sa asu ngkapu goho galolik Aku. Sio dobok A lima bali A loik.

Masamuru 27:12

12 Dele yati Aku hino musu nima ndian ka musu bei suka suka Aku. Matatu waha nafa gasala Aku notun Aku ge sala. Sio kaba sadehe notun bene bei Aku.

Masamuru 41:9

9 A falituha diti ma bei paling nakan hino Aku. Gan hemu-hemung kangan bali Aku. Souk, A falituha dang A ngaku mo, tofo bei paling nakan hino Aku.

Masamuru 53:7, 9, 12

Yesaya

Yesaya 7:14

14 You bene dahu ndio ngan tatoho sa hino kemo. Yaga fiking lio ngan tatoho soko po begai, "Fine ndeha' gananou ka mene dang noson sa ka ntuka. Ntuka mo ka dabe, dabe namei mene sa. Namei mene so ge fine mo gangan ge ngan Imanue.

Yesaya 50:6

6 Matatu bene bung a takolo nun, A ati takolo nun hino matatu dang bene bung mo. Matatu bene dintak A parabesi, A ati A parabesi hino tadenge la se. Sio bene dakilu A beleng ndian ne A mahi, ma A helek sio di A beleng ndian dang.

Yesaya 53:3-5,7,9,12

3 Matatu yutok bali busu paling Mata so. Bali ti kangela ge napa' bayasa tu ngka. Hino mbi, susa hila i ma dali gasou-souk po Mata so. Ngan di matatu mbeleng nduling po Mata so. Matatu wai do Mata so, pede do dilok. Kito ma fei rekeng dang paling po Mata so. **4** Madi tu tu Mata so po Mata leba ban kangela sa dang hino kito mai, bali ti leba ban susa sa hino kito mai. Masing bei ti bego ma kito fiking Mata so, baya, "You ma bei bali Mata so." **5** Mata mo sado badito po di dosa kahila dang hino kito mai. Hino mbi, sado Mata so ma bitu notun nfafon po di kito mai nfaramai

dang mbalawan You. Kito sado dalo bia paling po di nun Mata mo ngkanangi dang balofong notun nfafon ban di kito.

7 Matatu bagiging Mata so bali gadito Mata so, madi Mata so tabi ndio ka ndio ndik sia ma dang. Mata mo ge mahu sa domba yohi bene bopo', bali mahu sa domba bene gunting nfulun. Mata mo pede tabi ndio la se.

9 Sio waha dahu mai ndeling bene lofu Mata so po lofu hemu-hemung bali matatu ndeha' nfamei etan, mbi, nsanubun tofo ge Mata so mampetak po hino matatu kaya mpetak. Sio waha bene bei ti bego, mbi, Mata so fani ma dang, ndian ngan asi asi ndik sia ma supu hino nsung ma dang.

12 Mata mo po gadele diti ngkanangi sado nate. Matatu waha fiking Mata so hemung sa mata sala, mbi, Mata so diak ban di matatu nsala, bali ti Mata so leba ban matatu waha ndosa.

Hosea 11:1

1 Di Isarae mei noson, A talian. A uang A anak ne supu hino Masiri.

Mika

Mika 5:2

2 Masing matatu baya safo kota Beteleheng baya, "Kota so ge hino soan Yehuda kahila mai ndeha' duo' ge ndeha' sara mei tu kalau po kota so." Masing sio baya safo ti bego madi A matatu sa souk ka parenta soan Isarae mai souk badadi po hino kota so. Di mena o ma mata mo hino ngka.

Yunusi

Yunusi 1:1-17

1-2 Dadi You ndio hino Amitai nanak Yunusi yago baya, "Kou lau dafa' ha' Niniwe ne paroa' ne kasala sio mata duo' hino kota kalang Niniwe mo, di sio bei dosa gangayak hino a belen ndian.

3 Yunusi mine go, balahi You bene ha' (mpousa ngan) Tara sisi. Dadi io dopu sadoha' (mpou sa ngan) Yopa, dalo lage sa. Lage so bene lau ha' Tara sisi. Dadi fangu lage so, mata mo yaak hino, ne lau hemugn bali sio sado ha' Tara sisi. Lau mo po balahi You.

4 Dadi You do go, galau rato ka dalo sio hino gehe fafon. Rato mo ma ngkoyong, koro' ma haya sado lage mo bene ruba. **5** Dadi lage mo ntaminen do bego, sio pakataku' tu ka sado sio bahanging hino mata sia sia nyoun bali sio diba di mai waha hino lage mo ndian mo souk. Tuga di lage mo mamile. Madi Yunusi mo, mata mo napa' nouk ha' lage nluna' ka luku'. Mata mo luku' tofo, ndian ma yati bei fuik. **6-7** Dadi Yuragang nouk hino lage ndian mo tofo, do Yunusi dasadon ka yuang, baya, "Mo luku luku'bego. Hangun ne uang kou nyoun ne you mo kira fiking kito ne kito mate dang. Souk, lage ntaminen mo batondo hemung, baya, "Mae kito undi, wahe di mata sia sia ne to dang woi sa ge sala po dang sado kito dalo di susa begai. Sio batondo hemung mo souk, sio undi, wahe di mata sia sia. sio wahe mo, dalo po Yunusi.

8 Dadi sio do go, sio nikak mata mo. Sio nikak Yunusi mo, baya, "Yunusi, kami sado dalo susa mai ge di woi sa? Kemo, hedi? Kemo kerya nsa? Kemo mata petak bi? Kemo nsoan besa?"

9 Yunusi mine go, sango, baya, "Aku matatu Ibarani. Aku po mata taka you Yawe. Aku You po walu' petak, alang, ndalangan mei ndalangan haya." Mohon io notun di sio di io sone bene balahi You.

10 Sio mine bego, sio pakataku' tu kalau sado baya io, baya, "Besa po kemo sado bei galia' begai i? " Sio baya io bego di sio gananou io balahi You.

11 Dadi sio nikak io, baya, "Mai ge kami fei fesa kemo ne sado gehe mai ogo paling." Sio baya mata mo po di do gehe mo dogo etan.

12 Dadi Yunusi mine sio baya bego souk, mata mo yago sio, baya, "Ala aku ne tiba hino gehe, mo mohon gehe mo ogo paling di." Di a kananou, gehe dang etan {sado} dali kemo mai po di manun aku.

13 Masing io baya bego ma sio sone bese di lage mo ne ha' hino petak madi talo dang, di gehe mo etan nuli etan. **14** Tofo, lage ntaminen mo bahanging hino You Yawe, baya, "Sane sanek hino ke, You Yawe. Dele ka kami mate di mata mai. Bali sane sanek hino Ke, dele dang (sado) matatu sala dang nate ka kami tada. Di mai ndeling mai sado badadi po di Ke ndian suka yelek mata mai po dang sado kami dalo di susa begai." **15** Baya bega souk, yala Yunusi ka diba hino gehe. Diba mo souk ngka ge gehe mo ma manonton lama mote. **16** Sio mata hino lage mo do gehe manonton paling bego, sio taka tu po You Yawe sado sio ma daho You Yawe bali sio yanji ka mai ndeling hila po hino You.

17 Tempu sa mo, You ma galau kenak haya sa ka dolon Yunusi. Yunusi duo' po hino kenak haya ntuka ndian mo sado lau botu tolu.

Yunusi 2:10

10 You mine go, yago kenak so luak Yunusi hino petak kating.

Yunusi 3:1-5, 10

1-2 Dadi kenak mo luak Yunusi mo gafa', You yago paling Yunusi, baya, "Kou lau dafa' ha' hino Niniwe ne gegeng a tanefa fene notun mai." **3** Mata mo mine go, goho lau. Bei mote You ndio ko ka ha' kota kalang Niniwe. Dadi kota Niniwe mo, kota haya tu. Lau hino ndik sado ha' nsanubun mo ge lau botu tolu mandian. **4** Dadi Yunusi diak hino kota mo lau dina sia mago', mohon mata mo gegeng di You ntanefa, baya, "E, noson botu laka ngha' ge You ruba Niniwe mai." **5** Dadi matatu duo' hino Niniwe mine go, sio sou souk ngaku You. Sio taduba di sio nfamei bei dosa sado sio sou souk gan kangan ma dang bali sio sou souk kaba daman sinang baredek. Hino namei matahaya sado dali raja ma bei mai ndeling mo.

10 Dadi You do sio bei bego, do sio sou souk ngali sio nfamei etan mo, You do go, You ngali nfamiking ka bei gaetan sio dang.

Matusi
Matusi 1:1-17
Susun Soan Yesu

1 Mai mohon susun soan Yesu po sarita mai. Dadi Yesu mai ge mansoan nun po Dau. Souk Dau mo paling mansoan nun po Abarang. Dadi nana' hino Yesu nusi kobi Abarang sado lau ha' Dau sado lau sumpa sumpak paling sado ha' hino Yesu Karistu ge susun po begai.

2-6a Soan nun po Abarang, souk mananak paling po Isak.

Isak mo ka mananak paling po Yako.

Yako mo ka mananak paling po Yuda hopok manulik kaka hila.

Souk, Yuda mo ka mananak po Peresi bali Sera (Sio howo nina po Tamara).

Souk, Peresi mo ka mananak paling po Hesarong.

Souk, Hesarong ka mananak paling po Arang.

Souk, Arang mo ka mananak paling po Amina-daba.

Souk, Amina-daba mo ka mananak paling po Nahason.

Souk, Nahason mo ka mananak paling po Samun.

Souk, Samun mo ka mananak paling po Boasi (Boasi Nina po Rahaba).

Souk, Boasi mo ka mananak paling po Obe (Obe Nina po Ru').

Souk, Obe mo ka mananak paling po Yese.

Souk, Yese mo ka mananak paling po raja Dau.

6b-11 Dadi Dau mo nanak paling po Salomo. Bakaanak Salomo mo po di yala Uria nsanudong.

Salomo mo nanak paling po Rehabeang.

Souk, Rehabeang mo ka mananak paling po Abia.

Souk, Abia mo ka mananak paling po Asa.

Souk, Asa mo ka mananak paling po Yosapa'.

Souk, Yosapa' mo ka mananak paling po Yorang.

Souk, Yorang mo ka mananak paling po Usia.

Souk, Usia mo ka mananak paling po Yotang.

Souk, Yotang mo ka mananak paling po Ahasi.

Souk, Ahasi mo ka mananak paling po Hisikia.

Souk, Hisikia mo ka mananak paling po Manase.

Souk, Manase mo ka mananak paling po Amun.

Souk, Amun mo ka mananak paling po Yosia.

Souk, Yosia mo ka mananak paling po Yekonia hopok manulik kaka hila. Yekonia hino po di tempu sa sio Babi-lonia yako ka yodi sio Isarae ka gatuo' bei ntamangan hino Babi-lonia ne.

12-16 Mo gafa', Yekonia nanak paling po Seatia.

Souk, Seatia mo ka mananak paling po Serubabe.

Souk, Serubabe mo ka mananak paling po Abihu.

Souk, Abihu mo ka mananak paling po Eliaking.

Souk, Eliaking mo ka mananak paling po Asu.

Souk, Asu mo ka mananak paling po Sadok.

Souk, Sadok mo ka mananak paling po Aking.

Souk, Aking mo ka mananak paling po Eliu.

Souk, Eliu mo ka mananak paling po Elia-sara.

Souk, Elia-sara mo ka mananak paling po Matan.

Souk, Matan mo ka mananak paling po Yako.

Souk, Yako mo ka mananak paling po Yosek, mata sa dang basanudong bali Maria. Maria mo po mata sa dang dabe Yesu. Mata sa Yesu mai po mata sa dang matatu sou-souk yuang Karistu po Yesu mai. Karistu po mata sa dang You yanyi galau ha' hino dunia mai po Karistu mai.

17 Dadi hino Abarang sado ha' hino Dau ge sumpak hulu tueng ngha'. Souk, hino Dau sado ha' hino tempu sa sio Isarae duo' hino Babi-lonia ne ge sumpak hulu tueng ngha' paling. Souk, hino tempu sa sio duo' hino Babi-lonia mo sado ha' hino tempu sa Yesu dabe mai ge sumpak hulu tueng ngha' paling.

Matusi 1:18-23 **Yesu Mpangadabe**

18 Dadi Yesu Karistu dabe bali mai ndeling sa begai. Maria sio howo Yosek bakason. Masing sio howo bakason ti mo, ma di sio howo ge sia do sia dang. Masing bei ti bego ma Maria ntuka. Ntuka mo ka mandeling po Hama' You deku hino Maria mo. **19** Dadi Maria nsanudong Yosek mo ge mata bei mai ndeling kahila i ge pede dufu. Dadi Yosek do Maria ntuka bego mata mo bene gadele Maria, ma di bene mangkadele mo, Yosek bene mangkadele komo, di Yosek bene bei gamahi paling Maria mo ge dang.

20-21 Dadi Yosek mo tahi tahi noson di mai ndeling sa bene gadele Maria mo, ka dali modong kasia, io luku' tofo, dadopon. Dadopon mo, do You mbidadari sa ha' hino io. You mbidadari mo notun mata mo po begai, baya, "Yosek, kou mata soan hino Dau mo ge yaga ne mine. Kou dele fiking paling goko gai ne kou ala dafa' Maria mo. Di io ntuka sa mo manun po hino Hama' You. Ntuka mo ka dabe talowo ge dabe namei mene sa. Dabe pasa ge kou kangan ngan Yesu. Gangan ngan Yesu mo po di souk mata mo pahala mamatatu mo hino dosa nslak sa mai ntakolo."

22-23 Dadi mai sado dadi begai ne mata gegeng sa mpanganotun dang notun ban di You ndio di mena ne sado muing. Mata gegeng mpanganotun di mena ne baya po begai, baya,

"Yaga mine, fine gananou mene dang noson sa ka ntuka. Ntuka mo ka dabe ge dabe namei mene sa. Namei mene so, gangan mangan po Emanue. Lio ngan so ka mangale po You ge hemu-hemung bali kito."

24-25 Dadi dadopon mo pasa, Yosek yangun tete ka bei mote bidadari mpangaago mo ka yala Maria mo ka bei nsanudong. Masing Yosek yala ti Maria mo ma di Yosek mo ge nima dali Maria mo dang sado namei so dabe. Dadi namei so dabe, Yosek gangan Yesu.

Matusi 2:1-23

Matatu Majusi Ha' Hino Yesu

1-2 Dadi Yesu mo dabe hino Beteleheng, kota sa hino Yudea. Tempu sa Yesu dabe mo, Herodesi po mata yako parenta raja hino Isarae mo. Tempu sa mo, matatu pande ngan Majusi hino dina hanak ma lau ha' Yerusaleme. Sio mo ha', nikak matatu-tu baya, "Raja Yahudi sa mohon dabe ko ge hino hino mbi? Kami napa' to dufu di mata mo ntatoho dabe hino pariama sa. Kami to di pariama so hino dina hanak po dang sado kami ha' di mai, fene ha' mbaruku mata soko."

3-4 Dadi Herodesi mine ngangaje di sio mata Majusi mpanganikak mo, mata mo ndian ofo hete. Baya sio mata hino Yerusaleme sou-souk ma kaba ndian ofo hete po di sio mata dina hanak mpanganikak dang nikak hino sio mo, ka raja mo lomu kapala mata rame bali mata lefo hino mbo sou-souk. Lomu sio mo souk, raja mo nikak sio, baya, "Karistu mai ndeha' dabe hino mbi?" Dadi sio sango, baya, "Mata gegeng lefo di mena ne, notun dali tadenge-denge mata soko dabe hino Beteleheng hino petak Yudea."

7 Herodesi mine go, yuang galikung sio mata Majusi ne nikak di hino sio di fuho mo supu ka nangkafahun ge mandufu bebesa. **8** Nikak mo sado dalo mandufu, mata mo galau sio sado ha' Beteleheng. Galau mo, defa hino sio, baya, "Lau ge tulok kabia-bia namei soko. Kemo ne dalo io, mo ge kemo notun di aku ne aku ma ha' ne mbaruku bali io."

9 Sio mine raja notun bego souk, sio ma lau. Sio lau mo, pariama tatoho hino dina hanak mo lau mena mena hino sio mbelen ndian, sio po bopa basamuhi-muhi. Lau lau sado do pariama mo togu hete namei so ndeha' duo' mo nfafon. **10** Tempu sa sio do pariama mo ge sio mantoro tu di. **11** Sio ha' hino leha' sa mo, do namei so hino. Mo souk, sio yufa' di mbarua dahu di mai mai nsaing haya ka yati hadia bia bia hino namei so. Sio yati mo po yati masi, menyan, bali yati mai nfoun bia sa ngan muru. **12** Yati hadia mo souk, dali modong tofo, You yati dadopon hino sio, yago sio dele ka baling sado ha' hino Herodesi. Sado dadopon mo souk, yangun. Souk, mohon sio baling ha' sio mpetak. ma di sio baling mo, sio baling mote leling galia'.

Matusi 2:13-19

Yosek Sio Lahi Ha' Masiri

13 Sio lau mo pasa, dali modong tofo, Yosek luku' tofo ka dadopon. Dadopon mo, You mbidadari sa ha' io, baya, "Hangun ne ala namei mo bali manina ne lahi ha' Masiri. Tuo' dafa' hino mboko sado A notun paling kou. Di mai ge Herodesi bene galau matatu ne dulok namei so ne dalo ne gamate namei so.

14 Dadi Yosek mo yangun tete, yala namei so bali manina ne lau ha' Masiri. Sio mpangalaun mo po lau di modong. **15** Dadi sio duo' hino Masiri mo sado Herodesi gafoleng pasa mohon sio baling. Mai mo sado dadi bego bene You mpanganotun hino mata gegeng di mena o ma sado mukung. You mpanganotun di mena o baya po begai, baya, "A uang A anak ne supu hino Masiri."

16 Duo-duo' sado Herodesi gananou di sio Majusi gahekok mo ngka ge mata mo ndian bubu'. Ndian bubu' ka galau matatu ne gamate namei mene dang duo' hino kota Beteleheng bali ndeha' duo' mote nsohing. Namei mene numun taun kahowo nouk tofo ge sio gamate gasou-souk. Gamate namei numun bego po di iko paling sio mata Majusi mpanganotun di namei mo ntempu dabe ne.

Matusi 2:19-23

Yosek Sio Baling Ka Duo' Hino Nasarete

19-20 Duo-duo' sado Herodesi gafoleng, dali modong kasia, Yosek luku' ka dadopon bidadari sa ha' hino Yosek mo. Ha' mo, notun baya, "Hangun ne ala anamei so bali kou nsanudong ne paling ha' petak Isarae, di matatu dang bene gamate namei so ne ge gafoleng souk ngka. Yosek dadopon mo di tempu sa sio duo' hino Masiri.

21 Yosek yangun tete, yala namei so bali gahangun manina ka sio tolu baling ha' petak Isarae. **22** ma di sio lau lau noson, napa' mine ngangaje Herodesi nanak Akilasi po parenta dumpak paling manama mparenta. Yosek mine go, mata mo ntaku'. Souk Yosek mo dadopon paling. You ndio hino Yosek mo, notun baya, "Kemo ge dele ha' petak Yudea mo." Dadi Yosek dadopon mo souk, sio lau ha' ti Galilea. **23** You ndio mo souk, Yosek sio lau sado ha' kota sa ngan Nasarete ka duo' hino. Mai sado dadi begai po hemung paling sa mata gegeng mpanganotun di mena ne. Sio mpanganotun ne po baya begai, baya, "Mata soko souk matatu yuang mata Nasarete po mata soko."

Matusi 3:1-12

Sarita Di Yohanesi Mata Batisi

1 Tempu sa mo, Yohanesi ha' hino una' tangan Yudea. Yohanesi ha' mo, gegeng di You ndio ngan.

2 Gegeng mo po notun, baya, "Ngali dafa' kemo nfamiking hino kemo ndosa da, di mai ge You mparenta raja ha' hino dunia mai ge gasapa' tu ngka. **3** Di mena ne mata gegeng Yesaya napa' batondo gamena-menan di Yohanesi mai. Yesaya notun ne po baya,

"Dali tadenge-denge mata sa gegeng hino una' tangan ge ndio ngan baya po begai, baya,
"Kaka' kamenan ban You ndeling lau ne You ndeling lau mo ma kabarising.""

4 Dadi Yohanesi mo ngkalambi daman ge unta nfulun, ntanga lalik ge sapi ngkulik. Mata mo ngkangan gan po fako, manwayo yinung po mandayo nwayo. **5** Dadi matatu waha sou-souk kaba ha' di hino mata so. Matatu waha dang kaba ha' mo nseing hino Yerusaleng, nseing hino Yudea mo ka mpou mei haya po kaba ha' gasou-souk dang mo. Bali hino Wayo Yoradang ngking bali ngking mo ma kaba ha' gasou-souk. **6** Sio ha' mo, sou-souk kaba mangaku di sio ge bei dosa. Dadi Yohanesi mine di sio kaba mangaku di sio bei dosa dang mo, mata mo do go, batisi sio hino Wayo Yoradang.

7 Matatu Farisi bali matatu Saduki ma sio ha' waha. Sio ma fandung bene Yohanesi batisi bali sio. ma di Yohanesi do sio ha' waha mo, wai ka baya hino sio, baya, "Kemo ge man habai. Woi po notun kemo di You mpangahukung dang souk ka dadi mai? **8** Do kemo ka ngali kemo nfamiking noka, mo ge do kemo bei mai waha pede dufu. **9** Dele kemo rai ka fiking hino kemo ndian, baya, "Kito sado pasa po di nun Abarang nuhu nanak po kito." Mo ge dang, di a fene notun katong kemo, You ge bei nggaha' mo ma sado badadi Abarang nuhu nanak ma talo." **10** Mo souk, Yohanesi baya sawali hino sio, baya, "Yaga ne fiking. Mansabek bene deu di kayu ma manaten ngka. Nyohi ka kayu dang nfuan pakasakik, mo ge deu gasou-souk ne diba hino uton. Mansabek mai po hemung sa kemo ndosa mpangahukung dang napa' dahuku kemo matatu baradosa.

11 Aku ge batisi kemo di wayo. Batisi mo po tanda sa kemo napa' ngali nfamiking hino kemo ndosa hila mai. ma di Mata sa souk ka ha' samuhi paling hino aku mai ge, Mata soko ge batisi di Hama' You bali batisi di uton. Mata soko ge hete ti, ma di aku ge ofo ti. Mata sa mo nsandali ma a lian yati hodi dang di aku ge hino Mata mo ndoik ndian. **12** Bali ti Mata mo nima ma bali tatapa hino. Tatapa mo po bene souk ma yapa di padi gandung ne sado nsewang hino dang. Padi gandung dang yapa ka napa' nsewang dang noka mo ge dahu gabia hino io ndeha' dahu. Ma di padi gandung nsewang mo sou-souk ge dunu hino uton. Uton mo ge bene gamate ma talo dang. Hino mbi, uton mo ge dadi gaha'."

Matusi 3:13-17

Yohanesi Batisi Yesu

13 Tempu sa Yohanesi batisi matatu-tu mo, Yesu lau hino Galilea, sado ha' Yohanesi hino Wayo Yoradang mo. Yesu ha' hino mbo souk, yago Yohanesi ne batisi bali. **14** Yohanesi mine go, ndian nfaha' ka notun baya, "Aku fene batisi paling Ke ge talo dang. Ke ne batisi aku ge dufu."

15 Dadi Yesu mine bego, notun baya, "Masing bego ma di mai ge fei dafa', di kito fefegai ge kito fei dufu sia bali You ndian suka." Yohanesi mine bego souk, mata mo batisi Yesu.

16-17 Batisi souk, Yesu mo yanak hino wayo nsohing. Lama mote alang gaufa' bali Yesu do Hama' You nouk bete sai mpaha' bese fatiwon. Do Hama' You nouk mo sado dong hete Yesu nulu

nfafon. Souk, sio mine You ndio hino alang, baya, "A Anak talian po Mata sai. Mata sai ge bei A lian ka sanang."

Matusi 4:1-11
Lusifa Soba Yesu Ndian

1 Dadi mo souk, Hama' You lau gabali Yesu mo sado ha' hino una' tangan bene Lusifa soba Yesu mo ndian hino una' tangan mo. **2** Dadi Yesu mangaodon hino una' tangan mo sado lau botu lakangha' ka mata mo mbaluhan. **3** Dadi mohon Kakatipu Nene ha' di hino Yesu mo, yago baya, "Besa Kemo ka You Nanak tu mo ge ago nggaha' mo ne badadi roti."

4 Yesu mine go, baya, "Hino Buku You mpanganotun ne po baya,

`Ngan ka di matatu ge badadi soho pede di roti dang ka dadi po di nyohi You ndio ngan hila."

5-6 Mo souk, mata mo yala Yesu ka yodi paling sado ha' hino Yerusalemleng. Ha' hino mbo souk, gahanak Yesu hino Leha' You ntubu nfafon ka gakoho di Yesu mo hino. Gakoho souk, Lusifa yago baya, "Besa Kemo ka You Nanak tu mo ge Kemo kanafu diti Kemo ngkanangi. Faya ka hino Buku You notun, baya,

`You yago mambidadari ne yaga kemo. Bidadari mo po mata yaga ka dagong kemo dang kemo ndoik dali ofo nggaha' mo."

7 Yesu mine go, baya, "Hino Buku You notun po begai, baya,

`Dele ka kemo soba paling kemo nYou Yawe."

8-9 Mo souk, Lusifa yala paling Mata mo ka yodi. Yodi Mata mo, sado ha' hino mbapeng nahu tu sa nfafon. Ha' mbo souk, ganotun hino Yesu di parenta bia kahila hino dunia mai sou-souk. Notun di petak mo souk, baya, "Besa Kemo ne dutu' ne tabe paling aku mo ge mai kahila dang a notun di Kemo ko ge a ati kasou-souk hino Kemo.

10 Yesu mine go, baya, "Are, lau kalia' tiba so. Hino Buku You notun baya,

`Mbaruku ge mbaruku soho la You Yawe, bali bei iko la po hino You Yawe mai nfamei kahila mai."

11 Yesu baya bego souk, Lusifa ma lau. Lau gafa', bidadari ha' tulung Yesu.

Matusi 6:24-34

24 Mata sia ne bene dahu soho nulu hino mata howo ge talo dang. Di besa bego ge souk io dalian sia, madi mata sia ge io mahara ngka. Bali ti bei mote sia madi sia paling ge io busu ngka. Kemo po sago paling. Kemo bene dahu nulu hino You bali dahu nulu hino kaya teba ge talo dang.

25 Dadi mo po dang aku notun kemo fegai. Dele ka kemo ndian ngai ngai paling di kemo mpangadadi teba mo, besa mai dang kemo souk gan te kemo souk yinung ge dele. Hino mbi, dele ka kemo ndian ngai ngai paling di kemo mai pake. Mai ndeling sia bi po penting ti ko? Kito dalo pangadadi te kito dalo kangan? Mo ge kito dalo pangadadi. Te baya mai pake bene yipik paling kanangi ge talo dang. **26** Tangaha to dafa' manuk kahila dang doban hete alang notun mai dang batananong ma dang, yala kangan ma dang. Hino mbi, lomu kangan ma dang. Masing ti bego madi kemo mBaba sa hino You Ndipu mai makan gabia sio. Kemo fiking kemo ge pasa ti hino manu-manuk kahila mai dang? Mo ge pasa. **27** Mata woi sa po hino kemo bene ganahu paling manumun mpou nia' sa po di nun lian sa ofo hete di mai teba kahila mai talo? Mo ge hino dang.

28 Besa po kemo ndian ofo hete paling di kemo mai pake? To dafa' bungang kahila dang dadi hino kalian mai. Masing ti bungang mo karaya ma dang, te bene dolong lawe ma dang **29** madi a notun katong kemo fegai: Raja Salomo, mata kaya ka kaya tu di mena ne da, bene mampakeang ne mpaha' bia lulu bungang nasan mo ge mai dang.

30 Fulung kahila mai You po mata gapake. Fulung sa dina sai kito to dadi, huko matatu dunu ka hino dang ngka mai ge You po Mata gapake. Do You ne gapake fulung kahila mai souk, mo ge You bene gapake bali kito mai dang? Mo ge gapake. Kemo mo da, ngaku You mai ge ngaku duga duga. **31** Dele ka kemo ndian ngai ngai paling ka notun, baya, "Mai ge souk kito kan ti mansa e?" Te notun baya, "E, mai souk kito inung ti mansa e?" Souk, baya, "Mai souk kito pake ti mansa e?" Mo ge dele. **32** Mai ndeli-ndeling mo da, soan kahila dang gananou ka You dang dang mai sio lulu la po mai ndeli-ndeling kahila mo. Madi kemo mBaba You sa dang hete alang mai gananou gatong ti di kemo ngkurang gako' waha mai. **33** Bia ge kemo lulu dafa' po mai ndeling bia kahila hino You mparenta raja mai. Bali lulu dafa' po pangadadi sa dufu sia dang hino You mai. Mo ngka ge You mo ma yati di kemo mai dang kurang gako' ko. **34** Dadi dele ka kemo ndian ofo hete paling di dina huko mai, di dina huko ge io nsusa pede ti. Faya ka nyohi naha' kito bakamun di naha' so nsusa. Dadi dele kito pusing di dina huko nsusa.

Matusi 7:15-23

Kito Nikan Kanaten Kamenan

15 Yaga ne eling kabia-bia hino sio mata gegeng nafa' bei dang ha' hino kemo ka bei mpaha' besa domba mo, madi sio ge tutu ngan di daging fani ka fani lau togu tu.

16 Kemo souk do dufu ti sio talo po di hino sio nfamei bei. Di mata bene yala boyon nfuhan hino baguyu ge talo dang te mata bene yala lansa' nfuhan hino fulung bali nsina' ge talo dang.

- 17** Mo ge hemung po besa nyohi kayu ndeha' dang bia mo ge souk io nfuun paling ma bia. Madi nyohi kayu ndeha' dang pakasakik mo ge io nfuun mo pakasakik.
- 18** Bene kayu ndeha' dang bia ne io nfuun pakasakik ge dang. Te kayu ndeha' dang pakasakik ne nfuun pakasakik dang ge mai dang.
- 19** Dadi nyohi kayu kahila dang nfuun pakasakik ge souk deu ne diba hino uton.
- 20** Dadi kemo souk do dufu ti sio po di hino sio nfamei bei.
- 21** Bia notun nyohi matatu kahila dang yuang aku, "Tuhang, Tuhang ka souk sio kaba diak hino You mparenta raja sa hino You ndipu mai ge mai dang. Togu togu po io mata sa bei mote A Baba ndian suka ge diak hino You ndipu talo.
- 22** Ha' di hino dunia nsanubun mai ge souk matatu waha yuang Aku ge, "Tuhang, Tuhang. Manun ke ngan po dang sado kami notun kamenan di mai ndeling dang badadi di dina basamuhi ko te dang? Bali ti manun Ke ngan po dang sado kami kataga di man ton te dang? Bali ti manun Ke ngan po dang sado kami fei di tanda herang waha talo te dang? Mo ge pede talo.
- 23** Dadi di tempu sa mo po notun kato-tong hino sio po baya, "Aku ge mutung kananou ka kemo dang. Are, lahi kalia' tiba kemo mata dang yako gaha' mai nfamei etan mo hino mbai."

Matusi 9:18-25

Yesu Gadadi Paling Anamei Gafoleng Sa, Bali Bei Gabia Fine Sa Hu' Man

- 18** Tempu sa Yesu nsung batondo-tondo noson di mai ndeli-ndeling mo, bali do mantika' hino Yahudi ndeha' lomu sa ha'. Ha' sai, dutu' tabe paling Yesu bali gahanak ndio tete, baya, "A anak fine sa mohon gafoleng. Masing gafoleng ti mo ko ma Ke lau ha' hino mboko ne Ke bape Ke nima hino io. Bei bego ge io souk dadi paling talo." **19** Yesu mine go, goho ka lau hemung bali mata mo. Yesu nanak gatepa mo ma lau hemung bali Yesu.
- 20** Dadi Yesu mo ndoik lau lau noson fine sa yako mata mo ngkalambi ndoik nun. Fine so susa di mai bagasak lau napa' taun kahulu tueng howo ngka. **21** Fine so fiking denge ndian, baya, "Besa a ka hako la Mata so ngkalambi la ma napa' a bia paling ngka."
- 22** Fine mo fiki-fiking noson denge ndian bali Yesu bolik ka do fine so, baya, "Mina, dele kage. Kou bia paling ngka mai di kou ngaku aku." Yesu baya lio ngan mo lama fine mote fine so ma bia paling.
- 23-24** Mohon Yesu lau sado diak hino mantika' Yahudi mo ndeha'. Diak mo, do sio mata hino mbo ndeha' bu suling bali mine sio mo nseing ma wewa-wewak. Dadi mata mo do go, yago sio baya, "Supu kasou-souk kemo gusu. Namei fine sai da gafoleng dang ka luku'." Dadi sio mine go, sio kaba galekok Yesu ndio mo ka kaba dangei. **25** Dadi Yesu gasupu sio mo gafa', mata mo dinggang tadenge ha' hino namei sa gafoleng mo ka dabak nima, yako di namei so nima. Namei so ma yangun lama mote tete.

Matusi 12:38-41

Sonto Di Yunusi

38 Mata lefo bali mata Farisi nseing baya, "Guru, fei tanda herang ne kami to bali da."

39 Yesu mine go, baya, "Soan sa kemo ge mbalawan bali kemo ge sara etan tu ka lau, po di danek bene do tanda herang. Mo ge A mote dang. Dele souk ka bese sonto hino mata gegeng Yunusi ne. **40** Yaga talian di sonto Yunusi ne. Yunusi mo duo' hino kenak haya ntuka ndian lau botu tolu mandian, souk ngan di Mata dang You yanyi mo duo' paling hino petak ndian po lau botu tolu mandian. **41** Dali tadenge-denge souk matatu Niniwe gasala paling kemo. Tempu sa Yunusi gegeng hino sio ne ge sio ma ngali sio nfamiking hino sio ndosa. Yaga ne fiking. Di mai, mata pasa ti hino Yunusi mo ma hino."

Matusi 12:43-45

43 "Besa mai nton ne supu lau galinga hino matatu sa mo ge mai nton mo lau mote mpo-mpou dang kabarising. Madi besa io ne dalo ndeha' wasik hino mpo-mpou mo dang. **4** Mo ge souk io baya, "A paling dafa' ne ha' paling a leha' sa dang a kadele ne." Dadi tempu sa io baling ka ha' paling leha' mo ge io do leha' mo ge kabarising bali ti barasi bia bia bali mai waha hino leha' ndian mo ge susun gabia-bia. **45** Io ne do bego, io supu lau ka dule paling mai nton ndeha' dang etan tu mata hitu paling ka sio ha' duo' hino mata so ndian. Nsanubun tofo, mata so mpangadadi samuhi mo ge etan yipik paling mampangadadi farasia di mena ne paling. Mai ndeling mo po sado badadi paling hino matatu-tu ndeha' dang nfamei etan di dunia ndoa' sa mai."

Matusi 13:24-30

24 Yesu bei paling lio sawali sa hino sio waha mo baya: "Hino You Mparenta Raja dang mai mandeling ge hemung po besa sawali sa ami. Mata sia io batananong hino mangginang. Tananong ntalan dang io danong mo ge pede tananong ntalan ndeha' dang bia. **25** Madi dali modong tofo sado matatu luku' souk mata dang pake maus ginangn ntaminen mo ha' ka danong ti padang ntalan sampun paling hino ta5rigu ntalan dang ginang ntaminen danong mo, danong pedang ntalan mo souk mata mo ma lau di. **26** Dadi tarigu mo sado dadi hino mbi sado nasan ma supu mohon do ti padang mo dadi dula' hino tarigu mo tete paling.

27 Dadi ginang ntaminen mo manima ndoik ha' di hino ginang ntaminen mo ka nikak di hino baya, "Fatak ke danong hino ke ngginang mboko ne ge ke danong pede tananong ntalan dneha' dang bia hedi? Madi besa po sado padang ma dadi sampun bali tarigu mo ko, padang mo ge hino mbi? **28** Ginang ntaminen mo baya, Mo ge matau kabaifu nfamei po mo. Dadi manima ndoik mo mine go baya, "Basa ke ne ndian di ge kami sintak kalinga tiba padang mo? **29** Madi ginang ntaminen mo baya, "Dele, dele ka sado kemo dintak padang mo ka sado tarigu mo ma gasintak hemu-hemung bali padang dang kemo dintak mo. **30** Kadele go ne sio howo dadi

hemu-hemung dafa' go ne sado ha' di ntempu dibik. Besa sado ha' di ntempu dibik mo gusu po a ago hino sio mata dang dibik mo ago lomu mena padang mo ne gofo' bai mbanta-mbantan ne souk ma dunu. Souk gusu po lomu ti tarigu mo ne gasiak dahu hino a gudang."

Matusi 14:13-21

Yesu Makan Mata Ribu Lima

13 Dadi Yesu sio mine ngangaje mo, sio mo supu lau hino mbo, yanak hino lage bene lau ha' ndeha' matatu dang, ne duo' pede hino. Dadi matatu-tu mine Yesu mo lau, sio sou-souk kaba supu hino ngkampong duo' ka langon lulu Yesu mo. **14** Dadi lage mo taga toyo, Mata mo supu hino lage mo, napa' do matatu waha kaba duo' naki hino una' nun ngka. Yesu do go, ndian yanak bakaosu, sado bei gabia ban matatu-tu dang hu' hino mbo.

15 Dadi naha' so dali mpalamau-maung, Mata mo nanak gatepa ha', notun baya, "To, naha' dulok gapodok ngka, hino mbi, mbai ma kangan hino dang. Ago dafa' sio waha ne baling duka dafa' sio ngkangan gan hino sio ngkampong." **16** Yesu mine sio ndio bego, baya, "Sio dele lau ma bia, kemo ati dafa' sio ngkangan." **17** Sio mine Yesu baya bego, sio sango, baya, "Ke do hino mbai ge noson roti lima bali kenak howo dufu la." **18** Yesu mine bego, baya, "Hodi dafa' sai."

19 Souk, Yesu yago sio waha mo ne kaba duo' ofo. Sio mine go, kaba duo' ofo souk. Yesu yala di roti lima mo bali kenak howo mo. Yala kangan mo souk, dangaha tete ka do alang, danek di tarima kasi hino You. Baya mo souk, mohon bika' di roti mo ka galung nyohi hino mananak gatepa mo. Mohon mananak gatepa mo yala ka yati nyohi paling hino sio waha mo. **20** Sio mo sou-souk gan kangan mo sado nfutong. Sio mo gan souk, Yesu nanak gatepa mo yala kangan ndasi mo, yisi sado tibi ndik hulu tueng howo. **21** Sio mata gan kangan mo sou-souk mene sio ribu lima. Fine bali namei ge rekeng dang.

Matusi 14:22-32

Yesu Dupa Hino Wayo Ngkulik

22 Dadi mo souk, Yesu gasun mananak gatepa mo, yago sio yanak di hino lage mo ne lau mena ne ha' di mote talaga mo ngking. Yesu nanak gatepa mo lau pasa, Yesu wai notun hino sio waha mo, baya, "Paling dafa' kemo." **23** Dadi sio waha mo baling souk, Yesu yanak hino mbapeng mpou sa ne babeto pede hino. Sado dina bulu ma Matahaya hino mbapeng mpou so noson. **24** Lage so ma napa' laya sa tondong ngka di supu yawo noka. Bali ti lage so ma dalo koro'. Koro' mo basepa di lage so di wohe lau ngkoyong, hino mbi wohe mo ma wohe badok menak.

25 Dadi modong so, sado modong bagilik, mohon Yesu ha' hino sio mata hino lage mo. Yesu ha' mo po Yesu dupa hino wayo ngkulik. **26** Mananak gatepa hino lage mo wai do mata mo dupa hino wayo ngkulik mo, sio pakataku' notun nate sado baroa', bahanging, baya, "Mai nton po mo."

27 Sio baya mo, lama mote Yesu galomok sio, baya, "Bia ntaku'. A po mai."

28 Petusi mine go, mata mo ndio, baya, "Tuhang, besa Ke po mo, mo ge Ke ago aku ne aku tupa hino wayo ngkulik mo ne sado ha' hino Ke." **29** Yesu mine go, baya, "Lau dafa' sai." Dadi Petusi mo supu hino lage mo, nouk ka dupa hino wayo ngkulik mo, bene ha' hino Yesu mo. **30** Dadi mata mo lau bei yawo mou, ngkanangi maya', di do wohe mo ngkoyong sado ndoik ma gafui hino wayo ndian mo. Mata mo nanang go, bahanging hino Yesu, baya, "Tuhang, Ke pahala bali a da." **31** Yesu mine go, lama mote dabak nima yako di mata mo ka darik, baya, "O, kou ndian mo ma ngaku dang noson. Besa po kou ndian sado ofo hete paling bego?" **32** Mo souk sio howo yanak paling hino lage mo. Yanak mo ngka ge wohe mo ma denteng di. **33** Yesu nanak gatepa do go, sio mbaruku mata mo baya, "Ke ge You Nanak tu po Ke."

Matusi 15:1-16

1 Mo gafa' matatu Farisi bali sio mata lefo hino Yerusalema ma kaba ha' hino yesu ma waha. Sio ha' mo, sio baya hino Yesu baya, **2** "Besa po Ke nanak gatepa mo bei galia' hino kito usi kobi sio mai nfaramai? Sio yano' gamenan nima gusu gan di kanga ma dang." **3** Yesu mine bego sango, baya, "Besa po kemo ma bei galia' hino You ntanefa mai di manun kemo bei mote kemo nusi kobi sio ma nfaramai mo? **4** Di hino You ndio ngan notun po begai, 'Kemo nikan sayang bali bei mote po kemo nina bali kemo nama.' Bali notun paling begai, 'Besa mata woi sa ka duda manina bali duda manama mo ge masing besa ma di nikan hukung io po sara gamate'. **5** Ma di kemo ngkatepa ge ntoun baya, "Mata woi te woi nikan notun hino manina bali manama baya, 'Mai dang nikan a ati hino kemo ge napa' a saho di You ngka.' **6** Matatu nde' dang bego ge bene souk ne sio sayang bali bei mote manina nama ge mai dang ngka. Dadi di manun dang sado kemo bei rekeng dang di You ndio ngan mai po di manun di kemo nusi kobi sio mai nfaramai mo. **7** Kemo ge ngan di matatu gahanak ngan po kemo! Yesaya mpanganotun di mena dang notun di kemo mai ge tu kalau. **8** You ndio notun po begai, 'Soan sa sio mai da, gihak Aku ge sio gihak la di sio nsung nubu, ma di hino sio ndian denge ge kafa yao bali Aku. **9** Sio mbaruku ti Aku, ma di si nfaramai dang mbaruku Aku mo ge parasuma la se. Hino mbi, sio mai nfaramai dang gatepa di matatu mo ge manun hino matatu ising bali polo' nfamiking diti.'" **10** Mo souk, Yesu yuang matatu waha mo, bali notun hino sio waha mo baya, **11** "Yaga ne mine kabia-bia A lio mai bali ti tahu kabia-bia hino kemo ndian. Di bia notun mai dang diak hino sung ka garedek matatu ge mai dang. Ma po mai dang supu hino matatu nsung gusu po garedek matatu mo." **12** Mo souk Yesu nanak gatepa mo ma ha' hino Yesu notun Yesu, baya, "Ke gananou di Ke ndio ngan dang baya ko ge sio mata Farisi mo ge sio ndian ngai ngai di ko?" **13** Yesu sango hino sio, baya, "Nyohi tananong ka tananong nde' dang A Baba sa hino You Ndipu mai no danong dang mo ge dintak sado ha' manlabo' ma dintak gasou-souk. **14** Kadele go ne sio bego ma bia. Sio mo da, matatu fuhuk bali fuhuk ka nseing doto nseing. Besa matatu duhuk bali fuhuk ne nseing doto nseing mo ge fayaka sio hwo souk kaba nafu hino mai noang." **15** Mo souk, Petusi ndio bali Yesu, baya, "Ke notun nana' kabia di Ke ndio sawali mo manglae hino kami mai." **16** Yesu mine go sango, baya, "Kemo ma gananou gatong A lio ko mangale dang?"

Matusi 16:13-17
Petusi Notun Gatong Yesu Ge Karistu

13 Dadi tempu kasia Yesu ha' hino kota Kasarea-filipi ntakolo. Ha' mbo, wai nikak hino mananak gatepa, baya, "Aku mai ge matatu bayasa yuang A ngan ge yuang besa?"

14 Mananak gatepa mo mine bego, sango baya, "Matatu nseing notun Ke ge Yohanesi, mata batasi ne po Ke. Nseing notun paling Ke ge mata gegeng Elia po Ke, nseing notun paling Ke ge mata gegeng Yeremia te mata gegeng galia' sa po Ke."

15 Yesu mine go, baya, "Mo ge kemo besa? Kemo hila ge fiking Aku ge fiking woi sa po Aku mai?"

16 Simong Petusi (Yunusi nanak) mine go, baya, "Ke ge Karistu, Raja sa dang You yanyi ne po Ke. You tu Nanak po Ke.

17 Yesu mine go, baya, "Sanang ka sanang tu po Yunusi nanak sa kou sado sango ka dufu begai. Ma di kou sado sango ka dufu begai ge di nun ising bali polo' yufa' ban kemo nfamiking dang ka nun A Baba dang hete alang mai po dang yufa' ban kou nfamiking ko.

Matusi 16:24-27

24 "Besa mata woi sa ne bene iko Aku ge dele besa io yelek diti io ngkanangi teba nafisu mo talo, bali ti leba diti mangkayu salipi, bali ti bei mote po Aku. **25** Mata woi te woi ne bene dahake pahala diti mangkanangi mo ge souk dali basamuhi ge io dalo dadi dang, ma di mata woi te woi ne gafoleng di nun iko Aku, mo ge mata so ge souk basamuhi ge io dalo dadi. **26** Lio mangan besa mata sa, io mura la di mai hino dunia mai sou-souk. Dadi souk tofo, io nyawa rugi. Mo ge mata so ge untung te rugi? Mo ge rugi. Matatu bene souk batayadi manyawa di mai sa sia ne souk notun paling untung besa napa' rugi manyawa noka? Mo ge untung ge mai hino dang ngka. **27** Dali tadenge-denge Aku souk ha' hemu-hemung po bali bidadari hila i. A ha' ko ge nyohi matatu kahila i kaba do A faramai bia dang hemung bali A Baba nfaramai bia dang mai. A Baba nfaramai ge bia ka bia lau togu tu. A ha' mo, A to dufu ti mata sia sia nfaramai. Matatu ne ndeha' manfaramai bia, mo ge A bala' di bia. Matatu ne ndeha' mo ge a bala' po di pangahukung.

Matusi 17:1-13
Yesu Mpaha' Ngali

1 Mo souk, lau botu nong, Yesu yala Petusi bali Yakobusi hopok Yohanesi ka yodi sio ne ha' mbapeng nahu sa. Bene sio hila mo pede ti hino mbapeng sa mo. **2** Ha' mo souk, mai tolu mo do Yesu mpaha' mo ma ngali. Ngali mo po do Yesu mbelen ndian karapakan sa naha' mbelen, mpakeang mo ma kabafufuk sa seleng. **3** Sio tolu do bego, karabobok belen ge do Musa bali

mata gegeng Elia ma goho hemu-hemung bali Yesu mo. Mai tolu mo do Musa sio howo Elia batondo hemu-hemung bali Yesu.

4 Dadi Petusi do go, ndio bali Yesu, baya, "Tuhang, kito hino mbai ge ngan di bia tu. Besa Ke ne ndian di ge, a kahangun leha' tenda tolu hino mbai. Sia Ke no, sia Musa no bali sia ge Elia no."

5 Petusi mo batondo-tondo noson bego bali wana nsungkang bagagila' sia domu' sio. Mo mohon sio mine lio sa supu hino wana nsungkang sa dutu' sio mo ndian. Lio so po baya, "Mata mo ge A Anak talian tu po Mata mo. Mata mo ge bei A lian ka sanang. Kemo mine kabia po Mata mo."

6 Tempu sa Yesu nanak gatepa mine lio mo, sio mo gahukan ngkanangi ka dampak ofo petak. Sio bebego di ntaku'. **7** Yesu do go, dinggang tadenge, yako sio ka gahangun, baya, "Hangun ne koho dafa'. Dele pakataku'." **8** Mai tolu mo mine bego, dangaha do. Do napa' pede la Yesu ngka. Ma di matatu howo ne ge, do hino dang ngka.

9 Mo souk, Yesu sio nouk paling hino mbapeng mo. Sio nou-nouk noson hino mbapeng mo, Yesu defa sio tolu, baya, "Mai dang kemo tolu do ko ge, bia bakafu-fuk paling di hino matatu-tu ne souk ma sado kemo tolu do Aku dadi paling hino mate sai ndian."

10 Dadi Yesu defa mai tolu mo souk, mohon Yesu nanak gatepa nikak hino Yesu, baya, "Besa po sio mata lefo gatepa matatu-tu, notun baya, "Karistu ha' dang noson, ma di Elia ge ha' mena ngka."

11-12 Yesu mine nanak gatepa mo nikak bego souk, Yesu baya, "Mo ge tu. Elia po ha' mena. Di mai bene dahu nun fohu di mai ndeling kahila mai ne bia paling sa mena ne. Ma di yaga mine, Elia mo ge napa' ha' ngka, ma di matatu-tu ge do dufu io dang. Bali ti matatu-tu bei suka suka po mata so. **13** Hino mbi, Aku mai ma souk matatu bei gaetan paling Aku po hemung sa mata sa ne paling." Mata mo nanak gatepa mine bego, mohon sio fiking dali di mata sa Yesu batondo di baiko ge Elia dang ka Yohanesi, mata batisi ne.

Matusi 21:1-11

Sio Matatu Yerusaleng Goho Nyalo Yesu

1-2 Tempu sa Yesu sio dosun hino Yerusaleng, sio ha' mena po hino kampung sa ngan Befage nsohing. Befage mo hino Mbapeng Saitun nfafon. Sio ha' dosun hino Befage mo nsohing mohon Yesu galau mena di nanak gatepa mo howo, defa hino sio howo baya, "Keho lau ha' hino kampung soko. Keho ha' kampung soko ngka ge, do kaladai sia bali mananak, do do' hino mboko. Kemo howo do bego ge hoi ne hodi sado ha' hino mbai. **3** Besa matatu ka nikak ge sango fegai, faya, 'Tuhang ndian suka di po kaladai sai.' Io mine bego ngka ge, io ndian gahubak ka yati kaladai soko."

4 Mai sado dadi begai ne mata gegeng mpanganotun di mena ne ma sado mukung. Mata gegeng mpanganotun ne po begai, baya,

5 "Notun sio mata hino kota Siong, baya, 'Di mo ge kemo nRaja bene ha' kemo. Mata mo fani dang. Mata bia tu. Mata mo ha', kemo do Mata mo lau di kaladai nanak sa.'"

6 Mananak gatepa howo mo mine Yesu defa di kaladai mo ka sio howo lau ka bei mote Yesu ntanefa mo. 7 Sio howo lau ha' hino mbo, yala kaladai so bali mananak mo. Yala souk gabalik paling ha' hino Yesu. Ha' mbo souk, sio laping kaladai mo ntakolo nun di sio ngkalambi. Bebego souk, Yesu yanak hino kaladai nanak so ka lau di. 8 Dadi matatu waha hino Yerusaleng kaba goho nyalo Yesu di Yesu ha' mo. Sio waha mo nseing gapa sio ngkalambi bali nseing paling dibik mai ndon ka gapa hino Yesu ndeling lau mo, ne tuga di Yesu dupa di hino kalambi bali mai ndon mo nfafon. 9 Yesu lau mo, sio matatu Yerusaleng waha lau gatangan Yesu mo. Sio dang lau gatangan Yesu mo, sio baroa', gahanak Yesu ngan baya, "Tuhang ge bei gabia tu po Ke, di Ke po Mata sa dang lau ban di Tuhang mparenta. Kami gihak Ke di Dau nuhu nanak po Ke." Nseing baroa', baya, "Kami sahete Ke ngan." Nseing baroa' paling, baya, "Kami kihak You Hete ngan." 10 Yesu sado diak hino kota Yerusaleng mo, sio mata hino kota mo goha bali gegeng di Yesu ha' mo. Sio waha nikak, baya, "Woi sa po ha' ko?" 11 Sio waha notun, baya, "Mata gegeng Yesu po ha' ko. Mata Nasarete hino petak Galilea po ha' ko."

Matusi 24:14-16

Yudasi Bei Ngkira-kira Ne Bei Gaetan Yesu

14 Mo Souk, Yesu nanak gatepa sia ngan Yudasi lau ha' sio kapala mata rame. 15 Ha' mo, baya, "Besa aku ka ati Yesu hino kemo, mo ge souk kemo yati ti mansa hino aku mai?" Sio mine bego, rekeng pipi perak ntalan lakatolu ka yati hino mata mo. 16 Yudasi yala pipi mo souk ngka ge, mata mo dulo-dulok nsolang ne bei ngkira-kira ne yati Yesu hino sio mo.

Matusi 24:25, 36-44

Dele Sado Kito Lelong Diti Kito Kanangi

25 Dadi yaga ne fiking di mai ndeling kahila mo badadi dang noson madi A napa' notun kamenan di hino kemo hila ngka.

36 Madi panganotun di hino dina te tempu sa mo ge bene mata woi sia ne io gananou gamenan ge mai hino dang. Baya bidadari kahila hino You ndipu i ma sio gananou dang te baya You nanak ma gananou dang. Mata dang gananou togu togu po pede Baba.

37 _Di mai ndeling sa mai ge hemung po besa dunia ndoa' sa Nu sio ne, mo ge souk You mpatumang sa dadi matatu mai mpangaha' mai ge hemung po sago paling.

38 Di hemung besa matatu di tempu sa Nu sio ne kadi awan yanak dang noson mo ge sio po gan kangan mangainung bali ti basanudong lau dumpak ntabuleng sado ha' di hino dina sa Nu sio mo diak hino lage ndian mo.

39 Dadi sado awan mo sapu sio sou-souk gusu po mohon sio fiking ha' di mo ge mai ndeling bebesa po badadi mo. Mo ge souk hemung po besa You mpatumang sa dadi matatu mai mpangaha' mai.

40 Di tempu sa mo ge mata howo ne karaya hino ginang, mo ge souk yala sia ka yodi madi sia ge dadele.

41 Te besa fine mata howo ne gili-giling gandung mo ge souk yala la sia ka yodi madi sia ge gadele la se.

Matusi 26:14, 17-28, 36-68

Yudasi Bei Ngkira-kira Ne Bei Gaetan Yesu

14 Mo souk, Yesu nanak gatepa sia ngan Yudasi lau ha' sio kapala mata rame. **15** Ha' mo baya, "Besa aku ka ati Yesu hino kemo, mo ge souk kemo yati ti mansa hino aku mai?" Sio mine bego, rekeng pipi perak ntalan lakatolu ka yati hino mata mo. **16** Yudasi yala pipi mo souk ngka ge, mata mo dulo-dulok nsolang ne bei ngkira-kira ne yati Yesu hino sio mo.

Tempu Sa Yesu Gan Hemung Ngale Domba Pasa Bali Nanak Gatepa

17 Dina nangkafohun sio Isarae bei sio mai nfaramai sa ngan Ngale Roti Nragi Dang, Yesu nanak gatepa lau ha' di hino Yesu nikak, baya, "Ke fiking besa? Ngale pasa mai ge tahu kanaten ban Ke no hino mbi?" **18** Yesu notun, baya, "Kemo lau ha' hino kota ne ha' mata sa hino mboko, notun io faya fegai, faya, 'Guru defa baya, 'A tanohon ge napa' gasapa' tu ngka. A fene kan ngale pasa hemu-hemung bali A anak gatepa hino kemo ndeha'." **19** Yesu nanak gatepa mine Yesu ndio bego pasa, sio ma lau. Sio bei mote Yesu ntanefa mo ka lau ne dahu ganaten gamenan ban di Ngale Pasa mo.

20 Dali modong tofo, Yesu bali mananak gatepa hulu tueng howo mo duo' gan hemung kangan.

21 Sio duo' ga-gan kangan mo, mohon Yesu notun hino sio baya, "Yaga mine A lio. Kemo mo mata sia souk po bei paling nakan hino Aku mai." **22** Yesu nanak gatepa mo mine bego, sio kaba nanang ndian susa di Yesu ndio ngan so, sado sio mo sou-souk kaba nikak nyohi hino Yesu, baya, "Ke ndio ngan sa baya ko ge tu tu dali aku dang, hedi?" **23** Sio nikak nyohi bego pasa, Yesu notun, baya, "Mata sa dang dobu roti hemung bali Aku hino safo sai ko, ge mata so po souk bei paling nakan hino Aku mai. **24** Mata sa dang bei nakan hino Aku mai ge souk io nsanubun di susa. Faya ka Aku ngan di matatu ge souk mate po hemung besa mata gegeng lefo hino You Mbuku di mena ne. Madi mata so ge bia sa mata so ne dabe dang dafa' ge bia." **25** Yesu baya bego souk, Yudasi, mata sa souk ka bei gaetan Yesu mo, nikak paling Yesu baya, "Guru, Ke ndio ko ge tu tu dali aku mai ge mai dang, hedi?" Yesu mine go baya, "Mo ge kemo mo po mata baya diti ko."

26 Mo pasa, Yesu sio duo' ga-gan kangan, Mata mo yala roti mpou sa ka babeto hino You. Babeto mo po danek tarima kasi hino You. Babeto souk, Yesu bika' roti mo ka yati nyohi hino nanak gatepa mo. Yesu yati roti mo souk, Yesu yago mananak gatepa, baya, "Ala ne kan da. Roti sai ge hemung paling po sa A kanangi mai." **27** Mo souk, Yesu yala anggur safo sia. Yala souk, babeto danek paling tarima kasi hino You. Babeto souk, yati safo mo hino mananak gatepa, baya, "Kemo sou-souk kaba inung dafa'. Anggur sai ge hemung paling po sa A polo' mai. **28** A polo' mai po dang sado gagaha' You mpangayanyi. A polo' dang souk ka basarabik mai po bene gahira ban matatu waha ndosa."

Yesu Babeto Hino Gesamani

36 Mo souk, Yesu bali mananak gatepa sio kaba lau ha' hino mpou sa ngan Gesamani. Sio ha' hino Gesamani souk, mohon Yesu yago sio mo nseing baya, "Kemo tuo' hino mbai, ne A ha' hino mbo ne A babeto." **37** Yesu lau mo, dule Petusi bali dule Sabede nanak howo Yakobusi sio howo Yohanesi ne lau bali. Tempu sa sio lau mo, Yesu ndian nanang susa tu bali Yesu ma nfamiking daroto' tu. **38** Dadi sio ndoik lau lau noson, Yesu ndio bali mai tolu mo, baya, "A lian susa dulok togu. Kemo tuo' hino mbai ne yaga riwo." **39** Yesu baya bego souk, lau. Lau gafa' bei yawo mou, mohon dampak ofo petak ka babeto hino You. Babeto mo, baya, "Baba, besa Ke ndian, ala tiba kangela dang souk ka Aku leba mai ne dali Aku dang. Madi mo ge naki hino Ke ndian suka." **40-41** Mo souk, Yesu baling paling ha' sio tolu, do sio tolu mo napa' luku' ngka. Yesu do go, baya hino Petusi, baya, "Besa po kemo yaga ha' ka ora' ka sia ma talo dang begai? Kemo yaga kabia-bia bali kemo babeto hino You, dang dele ka kemo ndian souk mbalomo paling ka bei mote paling pangabuyu hila dang souk ka dali kemo. A faya ka matatu perlu ge ndian ngkoyong, madi tu tu lian matatu ge mbalomo, po dang sado iko paling pangabuju kahila mai." **42** Matahaya baya bego souk, mohon lau babeto paling kasia. Babeto mo, baya, "Baba, kangela sa mai ka sado A leba, mo ge naki hino Ke ndian suka." **43** Babeto souk, Yesu baling ha' paling mai tolu mo, madi do sio tolu mbelen badebang ka luku' paling ngka. **44** Yesu do mai tolu mo luku' bego, Yesu gahangun dang ka lau babeto paling kasia. Mo, mohon Yesu lau babeto katolu po di kasia mo. Babeto paling kasia mo po hemung sa babeto kahowo mena ko. @45@ Babeto souk, Yesu baling ha' paling mai tolu mo madi do mai tolu mo luku' noson. Yesu do go, baya, "Ye. Kemo tolu luku' wasik noson? **46** Yaga mine. A tanohon sio matatu baradosa yako Aku ge gasapa' tu ngka mai. Hangun dafa' ne kito lau. To. Mata dang souk ka bei gaetan Aku ko po lau sai ngka mo.

Sio Yako Yesu

47 Yesu notu-notun noson nanak gatepa mo bego, do nanak gatepa hulu tueng howo sia Yudasi lau sai. Matatu galia' waha ma lau hemung bali Yudasi mo. Ndeha' yako kayu ndik ma hino, ndeha' yako samarang ma hino. Kapala mata rame bali mantika' Yahudi po dang galau

matatu waha dang mo. **48** Yudasi mata dang bei nakan hino Yesu mo, napa' dahu gamenan ngkira-kira hino sio waha dang ha' mo baya, "Do aku ne fou Mata sa, mo ge kemo tadenge ne hako po Mata so, di Mata soko po Mata so." **49** Dadi Yudasi lau sai mo, gila gila goho hino Yesu nsohing, baya, "Kona, mai mane po mohon to paling kami Guru po mai." Baya bego pasa, lama mote bou Yesu. **50** Bou Yesu pasa, mohon Yesu notun, baya, "Soba', kemo ha' bene bei mansa-nsa, ge fei dafa'." Yesu baya bego pasa, sio waha mo kaba dinggang tadenge ka yako Yesu. **51** Yesu nanak gatepa sia do go, dintak peda ka dibik di kapala mata rame nima ndoik mo sia ntalinga ndon ka ntalinga ndon butu'. **52** Dadi Yesu do go, yelek, baya, "Suru paling kou mpeda mo hino mangguma. Woi woi ka batotok di peda, mo ge souk nate paling po di peda." (**Lukasi 22:51** Baya mo pasa, Yesu bei ban mata so ntalinga ndon ka bia paling sa mena.) **53-54** Mohon Yesu baya, "Kemo hila yaga ne fiking. Besa A pahanging hino A Baba ne galau tantara bidadari bali ma ribu ma talo. Madi A ne fei paling fego ge souk You ndio ngan di mena ma mucking dang. Madi mai ge A fefego dang, ne sado You ndio ngan di mena ma mucking." **55** Mo mohon Yesu wai ka ndio bali sio waha dang yako Yesu mo, baya, "Besa? Aku ge ngan di matatu faramei etan po dang kemo hila ha' hopok kayu ndik hopok peda nahu sado kemo yako di Aku dang mai? Yaga talian. Di nyohi ka naha' mbaine ge Aku katepa matatu-tu hino Leha' You ndian, mo ge besa po kemo yako di Aku ne dang? **56** Faya ka mai ndeling mai sou-souk nikan badadi po begai ne tuga di mata gegeng mpanganotun di mena ne ma mucking begai. Sio mpanganotun di mena ne ka mohon dadi po mai." Yesu baya bego souk, mananak gatepa mo ma lahi gadele Yesu.

Sio Gakoho Yesu Hino Makama Yahudi Mbelen Ndian

57 Yesu nanak gatepa lahi pasa, mohon sio mata yako Yesu mo yodi di Yesu sado ha' hino kapala mata rame Kayafasi ndeha'. Matatu lefo bali mantika-ntika' Yahudi napa' lomu gamenan di hino Kayafasi ndeha' ngka. **59** Sio kapala mata rame hopok Makama Yahudi sone dulok matatu-tu ne bei lio mai da-dang ne gasala di Yesu mo ne notun Yesu po Mata sala. Bei lio asi asi bego ne bene souk ma parenta hukung di Yesu mo ne sado Yesu gafoleng. **60-61** Sio dulok mata asi asi ne gasala Yesu ka dalo dang. Matatu asi asi waha ma kaba ha' madi ndeha' bene ganafu Yesu ge mai hino dang. Nsanubun tofo, mata howo dinggang tadenge gasala Yesu baya, "Mata mo ndio mbaine po notun baya, "A riwa' Leha' You mo, botu tolu mandian ge Aku kahangun paling talo."" **62** Kapala mata rame mine go, goho tete, nikak hino Yesu, baya, "Sio howo ndio ko ge, dufu te sala?" **63** Yesu mine bego, madi ndio lafa dang. Mo souk, kapala mata rame mo nikak gatong Yesu, baya, "Mai ge A fene nikak kemo, ne kemo manyawo A lio mai ma You sa tu nising mai ma mine kemo manyawo mo. Kemo ge You Nanak Karistu po kemo te mai dang?" **64** Yesu mine bego baya, "Ma po besa kemo baya ko. Madi kemo ngan di matatu yaga ne mine A lio mai. Mai gafa' ge souk do Aku tuo' po hino You ngking wanan bali ti dali tadenge-denge do Aku mai ne ha' paling hino dunia mai ge do A tupa po hino wana etan hino alang mai bete." **65-66** Kapala mata rame mine Yesu baya, bego, rafik diti ngkalambi bali baroa' tete, baya, "Baya bego ge ngan di bene yipik paling You." Souk, wai baya hino sio waha mo, baya, "Bene yuang paling matatu-tu ne gasala paling ge dele ngka, di Mata mai ndio ngan sala

ko ge kito kaba mine diti di kito talinga ngka." Mo mohon kapala mata rame nikak hino matatu waha dang pakatuo' mo, baya, "Kemo bene sara besa lo mai?" Sio kaba gahanak ndio, baya, "lo ge sala ka lo ge nikan kamate."

67 Mo mohon sio kaba goho ka dakilu Yesu mbelen ndian bali dutu Yesu. **68** Sio dang dutu dutu Yesu mo bali gofo' Yesu mo mbelen, baya, "Woi sa po dutu dutu kemo mai? Notun katong di da. Kemo ge ngan di Karistu, sedi? Besa kemo po Raja dang You yanyi ne mo ge do kemo gananou gamenan di mai ndeling kahila dang dali kemo mai. Dadi woi po dang dutu dutu kemo mai? Notun katong di da."

Matusi 27:1-2, 11-14, 22-26

Sio Yodi Ka Yati Yesu Hino Pilatusi

1 Kabarising basolang sio kapala mata rame bali mantika-ntika' Yahudi sio sou-souk dahu ngkira-kira bene gamate di Yesu mo. **2** Dadi sio madung Yesu ka yodi yati hino Pilatusi. Pilatusi mo ge gubenur Roma.

11 Dadi Yesu goho hino gubenur mo mbelen ndian mohon Pilatusi nikak gatong Yesu, baya, "Kemo ge raja Yahudi po kemo?" Yesu mine go, baya, "Mo ge ma po besa Ke ndio baya ko." **12** Nikak mo gafa', sio kapala mata rame bali mantika-ntika' Yahudi gasala paling Yesu. Masing sio gasala ti mpaha' mo madi Yesu mine sio ngkasala waha mo, madi Yesu ndio ndik sia ma dang. **13** Pilatusi do Yesu ndio dang bego, nikak paling Yesu baya, "Lio kasala waha mai ge kemo mine dufu te dang? Sio gasala kemo di mai ndeling waha mai ge kemo mine ge nanang nfaha' te dang?" **14** Yesu mine go, madi Yesu baya ndio ngan ndik sia ma dang, sado Pilatusi mo fiking, baya, "Mata mai ge besa e? Lio kasala waha mai ma walu' Mata mai ndio ndik sia ma dang."

Matusi 27:22-26

22 Mo souk, wai nikak ti sio waha mo, baya, "Mai ge souk a fei fesa Yesu dang matatu yuang Karistu mai? Kemo waha mo ndian besa?" Sio waha mine go, kaba gahanak ndio tete, baya, "Padok Mata so hino kayu ndik ne sado nate." **23** Pilatusi mine sio ndio baya mo, baya, "Mata mai dosa sala ka di nsa?" Madi sio waha mo baroa' nuli baroa', yalu tamba yalu, baya, "Padok dafa' Mata so hino kayu ndik sado nate."

24 Pilatusi mine sio ndio ngkang-kang mo, Pilatusi fiking baya, "Masing a fei fesa sa madi mai ge a fei talo dang. "Pilatusi ma fiking sio mo ma mangamok, ka mata mo yala wayo ka yano' di nima hino sio waha mo mbelen ndian. Yano' nima mo, baya, "Kemo ndian suka di Mata mai nate, mo ge kemo po mata dun bali leba, madi aku ge kananou ha' dang." **25** Sio waha mine go, sio sou-souk kaba gahanak ndio tete, baya, "Ihi, kami po mata dun bali leba, sado dali bali di kami uhu anak basamuhi ma baya dun bali leba paling ma bia." **26** Pilatusi mine go, gasupu

Barabasi hino bui ndian po besa sio danek ko. Mo mohon Pilatusi yati Yesu hino manima ndoik ne manima ndoik luhung Yesu di kapung sa mpaha' besa ahi niku. Sio luhung Yesu mo souk, mohon Pilatusi ntantara yala ka yodi Yesu ne souk ma badok Yesu hino kayu ndik.

Matusi 27:28-31

28 Tantara mo yala Yesu, yoi mampakeang hino Yesu ngkanangi mo. Souk, yala tantara nsinang bagasak sia ka dalili di Yesu. **29** Souk, tantara mo yala mai bali nsina-nsina' ka bei besa mai pali ka deku paling di Yesu mo nulu, notun Yesu mo manawong raja. Sio deku di mai pali mo pasa, gahako paling Yesu di kayu ndik sa. Gahako mo po gahako hino nima ngking wanan. Mo souk, sio nafan dutu' tabe yutok Yesu. Sio yutok mo gahekok gahanak Yesu ngan, baya, "O raja Yahudi po Ke." **30** Sio baya bego pasa, dinggang tadenge dakilu Yesu mbelen ndian bali yamo di kayu ndik dang sio gahako di mo ka bu-bung di Yesu nulu ntalan. **31** Sio yutok dangei Yesu mo pasa, yoi paling sinang bagasak dang dalili di Yesu mo. Yoi mo pasa, mohon gataman paling Yesu di Yesu mpakeang mena mo paling. Mo mohon sio yodi di Yesu, bene badok hino kayu ndik.

Matusi 27:33

Sio Badok Yesu Hino Kayu Salipi

33 Sio lau lau sado yanak hino mbapeng sa ngan Gologota. Mbapeng sa ngan Gologota mo ge lio Yahudi notun ulu ntalan ndeha'.

35 Sio ha' hino mbo souk, badok Yesu hino kayu ndik sa ngan kayu Salipi. Badok Yesu mo souk, tantara mo boyang di dadu, bene do dang woi sa untung ka dalo Yesu mpakeang. **36** Bage Yesu mpakeang mo pasa, sio duo' yaga Yesu mo. **37** Mo mohon tantara mo sia lefo hino papang mpou sa ka dahu hete Yesu nulu nfafon. Sio lefo mo po dahu, "Mata sai ge raja Yahudi Yesu po Mata mai". Sio bei nsangaya mo po bei iko paling sio ndio ngan dang gasala Yesu ne. **38** Mo souk, tantara yala paling matatu pakanako howo ka gofo' sio howo mo hino kayu ndik howo ka gakoho sio hino Yesu mo ngking bali ngking. **39-40** Dadi matatu-tu dang lau hino Yesu nsohing mo ge, gatuyuk di nsung bali gigu di nulu, baya, "Kemo po bene riwa' Leha' You, ne botu tolu mandian ma gahangun paling, sedi? Bese kemo ka You Nanak, mo ge do kemo pahala diti kemo ngkanangi mo talo, mo ge nouk dafa' hino kayu ndik mo." **41-43** Kapala mata rame bali sio mata lefo bali mantika-ntika' Yahudi mo ma ha' ka yutok dangei Yesu. Sio waha notun, baya, "Io pahala matatu galia' talo madi lo pahala diti ngkanangi ge talo dang. Raja Isarae po Mata mai? Ye! Raja Isarae po mo! To Mata mo ne nouk hino kayu ndik mo talo, mo ge mohon kami ngaku Mata mo. Io notun lo ndian soho po hino You bali notun lo ge You Nanak po lo. Di besa Mata mai ka dali bali You ndian mo ge do You pahala Mata mo." **44** Baya sio mata pakanako howo dang sio mohon dahu hino kayu ndik mo ma yutok paling Yesu mo. Yutok hemung sa sio waha dang yutok mo.

**Matusi 27:45-47, 50-51,
Yohanesi 19:30, Matusi 27:54
Yesu Gafoleng**

45 Tempu sa mo dali dina goho, dina basakodo, sado dina galenge yawo ma basakodo ndeha' sia. Petak mo basakodo lau dali dali nsohing. **46** Dina galenge yawo, Yesu baroa', gahanak ndio tete, baya, "Eli. Eli. Lama sabaktani." Lio ngan mo ka mangale po "You. You. Besa po Ke gadele Aku?" **47** Matatu dang goho gadosun hino mbo nseing notun, baya, "O, lo yuang Elia."

50 Yesu ndio baroa' paling, baya, (Jn. 19:30 "Mo ge A fei souk ngka.") Yesu ndio mo souk, Yesu baroa' gahaya paling kasia, mohon wohe souk.

51 Yesu gafoleng mo, lama mote sinang hino Leha' You mbakatanga mo ma garafik gasidak. Mahuyu ma lau, sado popang ma kafa.

54 Dadi tantara bali mamparawira dang yaga Yesu mo, sio nanang mahuyu lau bali do mai ndeling hila dang badadi mo, sio mata sia sia pakataku' tu kalau, mohon sio baya, "O, Mata mai ge You Nanak tu po Mata mai."

**Matusi 27:57-60
Yosek Lofu Yesu Ngkanangi Haya**

57 Naha' so dali palamaung, Mata kaya sa hino petak Ari-matea ha'. Mata mo ngan Yosek. Mata ngaku Yesu sia po Yosek mai. **58** Dadi mata mo lau ha' hino Pilatusi danek di Yesu ngkanangi haya mo hino. Pilatusi mine go, yago mantantara ne yati dafa' Yesu ngkanangi haya hino Yosek mo. **59-60** Dadi Yosek yala Yesu ngkanangi haya mo ka yodi pasa, souk mohon lalik di kan kabafufuk mpou. Mangkalono' mo pasa, mohon gasiak dahu hino Yesu mangkubu diti. Kubu mo sio gayo' man dang noson. Gasiak mo souk, mata mo gatempa nggaha' haya sa ka dutuk di kubu mo nlaloang. Dutuk souk, mohon mata mo lau.

**Matusi 28:1-10
Yesu Yangun Paling Hino Mate Ndian**

1 Dina Saba' gafa' dali huko, Maria Maga-dalena bali Maria galia' sa, sio howo lau do kubu mo. **2** Sio howo ha' mbo souk, sio howo kage di mahuyu lau. Mahuyu mo ge ngkoyong tu kalau. Mahuyu mo po di You bidadari sa hino You Ndipu ka nouk. Nouk mo, nouk galuling galia' nggaha' dutuk di Yesu ngkubu mo. Galuling galia' nggaha' mo pasa, duo' hino nggaha' mo nfafon. **3** Bidadari so mbelen ndian karapakan sa naha' mbelen, mpakeang kabafufuk sa seleng.

4 Tantara dang yaga kubu mo, do bidadari mo, sio ntaku' tu sado kanangi baratinding ka daroso. Daroso mo sado bukan ofo sa matatu nate.

5-6 Mo souk, bidadari so batondo bali fine howo mo baya, "Bia ntaku'. Aku kananou, kemo howo lau dulok Yesu dang sio badok sado nate hino kayu salipi ne. Mata mo ge hino mbai dang ngka. Mata mo ge napa' yangun hino mate sai ndian hemung sa Mata mo ndio baya di mena ne. Mae ne kemo to diti ndeha' dang sio dahu di Mata mo ngkanangi haya hino ne." **7** Sio howo do souk, bidadari so yago sio howo baya, "Hombi-hombik ne lau notun paling mananak gatepa hila. Notun sio fegai, faya, "You napa' gahangun Mata mo hino mate sai ndian ngka. Mata mo lau mena ka ha' Galilea ngka. Kemo ne ha' Galilea ge do Mata mo hino Galilea. Dadi kemo howo yaga talian lio ngan dang a mohon notun di kemo howo mai."

8 Sio howo mo mine go, sio lahi. Lahi bene notun di Yesu nanak gatepa. Sio howo lau mo, ndian sia ntaku', ndian sia mantoro di. **9** Mai howo mo ndoik lau lau noson, kage kage batarusu bali Yesu. Batarusu bali Yesu, Yesu baya, "Kona. Kito nseing to paling nseing." Mai howo mo mine go, dinggang tadenge ka dutu' yapa' Yesu ndoik bali mbaruku Yesu. **10** Mo mohon Yesu ndio, baya, "Bia ntaku'. Lau ne notun hino A soba' hila ne yago sio lau ha' Galilea. Ha' hino mboko, do Aku hino."

Matusi 28:16-18

16 Dadi Yesu nanak gatepa sio hulu tueng sia lau ha' hino mbapeng sa hino Galilea. Sio lau mo, bei mote Yesu mpanganotun dang notun di hino sio ne. Sio ha', do Yesu hino. **17** Do go, sio dutu' ka mbaruku Yesu madi sio mo nseing ge ndian ofo hete. **18** Yesu lau gadosun sio, mohon baya, "Mai ndeling parenta You ndipu bali mai ndeling parenta dunia mai ge napa' You ganafu gasou-souk hino Aku ngka mai. Dadi kemo hila lau nyohi dafa' ha' hino matatu kahila hino dunia mai sou-souk ne bei paling A anak katepa fohu po sio. Batisi sio po di nun Baba ngan, bali ti batisi sio po di nun You Nanak ngan, bali ti batisi sio po di nun Hama' You ngan. Katepa kabia sio ne sio ma bei mote paling po pangaago hila dang A napa' tahu hino kemo mai. Yaga ne fiking. Aku mai da hemu-hemung bali kemo, sado ha' dunia mai nsanubun nangatogu ma Aku katuha po kemo."

Marakusi

Marakusi 1:14-20

Yesu Dule Mata Diba Yaring Mata Ngha'

14 Mo souk, dali paling dina kasia, tempu sa Raja Herodesi napa' gasiak Yohanesi Mata Batisi hino bui ndian nokac, tempu sa mo ge Yesu ha' hino petak Galilea mo, bene gegeng di You Ngangaje Bia mai. **15** Yesu gegeng mo po notun baya, “You mparenta raja ge ha' ntempu po mai ngka. Tanohon ha' kemo po mai ngka. Ngali dafa' kemo nfamiking hino kemo ndosa ka ngaku dafa' Ngangaje Bia hino You mai.”

16 Yesu hino Galilea mo ka dali tempu kasia Yesu bopik hino talaga Galilea mo nsohing. Bopik mo, batarusu mata howo. Mata howo mo sia ngan Simong. Simong mo manulik ngan Andeasi. Do sio howo mohon diba yaring. Sio mbayasa po diba yaring nyohi naha' di dulok kenak. **17** Yesu do go, dule sio howo baya, “Mae ne lau bali Aku. A fene katepa kemo ne kemo dadi mata dang diba yaring. Madi diba yaring mo ge dali kenak dang ka dali ti matatu.” **18** Mai howo mo mine go, gadele manyaring mo hino mbo ka sio howo goho hete ka lama mote lau bali Yesu mo.

19 Souk, Yesu lau paling bei yao mpou do paling mata howo. Mata howo mo po Sebedeusi nanak howo. Sebedeusi nanak howo mo sia ngkaka ngan po Yakobusi. Sia nulik ngan po Yohanesi. Mai howo mo duo' ka gau-gau' galono' yaring hino lage nfafon. **20** Yesu mbeleng dali, lama mote yuang baya, “Kemo howo mo ge lau bali Aku.” Mai howo mo mine bego, gadele manama bali manima ndoik hino lage nfafon mo ka goho hete ka lau bali Yesu.

Marakusi 1:21-34

Yesu Gasupu Ban Mai Nton Hino Matatu Ngkanangi

21 Mo souk, Yesu sio lau paling sado ha' kota sa ngan Kapenaong. Sio ha' hino mbo, dali dina Saba' sa nangkafohun, Yesu ha' hino matatu Yahudi ndeha' lomu sa. Ha' ka diak gatepa matatu-tu hino Yahudi ndeha' lomu mo. **22** Dadi Yesu gatepa mo, sio waha mine ka kage. Sio kage mo, baya, “E, mata mai mbatondo ge besa ka matatu ndeha' dang gananou mai ndeli-ndeling kahila i manfamei. Mata mai ngkatepa ge bia notun hemung besa sio guru agama waha mai ge dang, ka mata mai ngkatepa ge di You po yati kua'.” **23** Matahaya mangkatepa-tepa noson, sio waha mo kage di mai nton daledung hino mata sa hino sio waha mo mbakatanga ngka. Mata so gahanak ndio tete, baya, **24** “Yesu, Ke mata Nasarete bene bei nsa hino kami? Ke ha' bene bei gaetan kami sou-souk? Ke ge a to dufu ti Ke. Mata manining sa dang You galau ne po Ke.”

25 Yesu mine bego, ndio bopo' di mai nton ndio mo, yago baya, “Dele ndio, ne supu kalia' tiba hino mata so.” **26** Mai nton mo mine bego, bagigu di mata mo ngkanangi pasa, baroa' ndio ndik nahu sia, mohon mai nton mo supu hino mata so.

27 Dadi sio waha mo do bego mata sia sia kaba kage, sado sia nikak di hino sia, baya, “Mai ge besa e? Mangkatepa nfamei kasia mai ge kami mohon to po kasia mai. Mangkatepa kasia mai ge hopok ngkua'. To. Mata mo yago mai nton, mai nton ma mine ka bei mote.” **28** Sio ndio mo gafa', sasahati la ge lama mote matatu gegeng di Yesu mo ngangaje hino Galilea mo sado mpou mei haya souk.

Yesu Bei Gabia Matatu Waha

29 Dadi, tempu sa Yesu sio supu lau hino Yahudi ndeha' lomu mo, sio lau gila gila sado ha' hino Simong sio howo Andeasi ndeha'. Sio lau mo, Yakobusi bali Yohanesi ma lau bali. **30** Ha' hino mbo, Simong ntamong fine ma hu' di gagado ngkoyong. Bulehaya mo gabuli-buling ofo. Simong sio howo Andeasi gila gila notun hino Yesu di matatu hu' mo. **31** Yesu lau ha' bulehaya gagado mo, dabak nima ka yako bulehaya mo nima ka gakoho. Bulehaya mpangahu' dang mo ma lama mote hira. Mo gafa', mohon bulehaya mo dahu ban sio ngkangan.

32 Mo souk, dali palamaung tofo, matatu hino kota mo yodi matatu hu' bali yodi matatu ndeha' mai nton daledung hino ka ha' po leha' so. \v 33 Matatu sou-souk hino kota mo kaba lomu hino leha' so nun. **34** Dadi Yesu bei ban sio mpangahu' paha' rupa rupa mo ka sado hira souk. Bali ti gari mai nton dang daledung hino matatu mo sado supu galinga hino matatu mo souk.

Marakusi 2:1-13

Yesu Bei Gabia Ban Mata Basedu Sa Ngkanangi

1 Yesu hino Galilea sado botu hila sa mandian, mohon baling paling ha' mandeha' hino kota Kapenaong. Ha' mbo, matatu waha mine di Yesu napa' baling paling ka ha' hino mandeha' hino Kapenaong mo. **2** Dadi matatu waha mine ngangaje bego, kaba ha' hino mbo. Sio lomu hino mbo sado duo' duo' dang. Bene ha' ne goho gadosun laloang mo ma talo dang, di matatu waha dalo. Yesu denge leha' ndian mo po gatepa-tepa sio di You ndio ngan.

3 Yesu nsung batondo-tondo noson do mata ngha' yodi mata basedu sa ka ha'. Sio bene yodi ha' Yesu **4** madi diak doho dang di matatu waha dalo. Mai ngha' mo do go, yoi ato hete Yesu nulu nfafon ka ganouk mata so hino ato dang yoi mo tofo. Ganouk mata mo tofo, mata mo po gabuli-buling hino ndeha' luku' mo nfafon. **5** Dadi Yesu do sio mo ngaku tu tu Matahaya, Yesu baya hino mata sa basedu mo, baya, "Mama, kou ndosa mo ge A kahira ngka po mai."

6 Tempu sa Yesu baya bego, guru agama Yahudi hila ma duo' bali hino mbo. Sio tahi hino sio ndian, baya, **7** "Besa po sado mata mai batondo paling begai? Yesu baya bego ge baya ganafu paling You ngan di mata dang gahira dosa ma po pede la You."

8 Sio fiking bebego lama mote Yesu gananou di sio nfamiking dang yanak hino sio ndian mo ka wai nikak hino sio, baya, "Besa po kemo hila tahi paling A lio ngan hila dang faya ko hino kemo hila ndian dang mo? **9** A fene nikak hino kemo, mai ndeling sia mbi po mura ti ko. Besa A notun katong mata mai, faya, 'Kou ndosa mo ge A kahira ngka mai', te besa A ago mata basedu mai, faya, 'Koho ne sanata kou ndeha' luku' mo ne lau.' Mai ndeling howo mai sia mbi po mura faya ti ko?" **10** Yesu dumpak mandio paling baya, "Begai. Ne tuga di kemo gananou gatong di Aku ngan di You Mpatumang Sa Dadi Matatu hako parenta haya ne kahira ban dosa hino dunia mai talo, mo ge Aku bukti begai." Mohon Yesu wai ka yago mata basedu so, baya, **11** "Koho, ala kou ndeha' luku' ne paling ha' hino kou ndeha'."

12 Lama mote mata mo goho ka yala mandeha' luku' mo ka supu lau hino sio waha mo mbakatanga. Matatu hino mbo sou-souk kaba kage ka gahanak You ngan. Sia wai baya ban hino sia, "Mai ndeling begai ge kami mohon to po kasia mai."

13 Mo gafa', souk mohon Yesu lau ha' paling hino talaga Galilea mo nsohing. Matatu waha ma kaba ha' paling hino Yesu, sado sio kaba goho galolik hino Yesu. Yesu do go, gatepa paling sio waha mo.

Marakusi 5:1-20

Yesu Gataga Mai Nton Dang Daledung Hino Matatu Sa

1 Dadi Yesu bali mananak gatepa mo taga mote talaga Galilea mo ngking. Sio taga toyo mo, taga hino mpou sa ngan Gerasa. **2** Dadi Yesu nouk hino lage mo pasa, do matatu mai nton daledung hino sa ha'. Mene so duo' nyohi mote petak bahu bali kubu. Mata mo duo' nyohi mote kubu kubu. Matatu bene madung paling mata so ma madung talo dang. Baya bene rante di rante ase ma rante gaha' dang. **4** Di mena, matatu pake madung mata mo nima bali rante mando'. Madi rante ase mo, io wola' ka rante ase mo butu', pangamadung mo ma io wola' ka butu'. Mata bene gamahu io ne yako paling io ge mai hino dang. Mata so ge ngkoyong tu. **5** Nyohi dina modong io lau nyohi mote mbape-mbapeng ka io baroa' bali lau nyohi mote kubu kubu ka yalu. Bali ti io gakani diti ngkanangi.

6 Dadi mata mo do Yesu lau sai, yawo yawo noson, mata mo lahi tadenge sado ha' Yesu, gila gila duo', dokon ntun hino Yesu mbelen ndian. **7** Mata mo duo' dokon ntun pasa, yalu gahaya ndio, baya, "Yesu bene besa aku? Ke ngan di You hete nanak bene besa aku? Suba You, Ke dele bagiging paling aku." **8** Mai nton mo ndio bego po di Yesu napa' yago mai nton mo ge supu hino mata mo. Yago ko po notun, baya, "Kemo mai nton mo da, supu kalia' tiba hino mata mo."

9 Yesu nikak mai nton mo, baya, "Kemo ngan sa?" Dadi mai nton mo notun, baya, "Aku ngan Legiung di kami waha." **10** Dadi mai nton hila mo sia danek, souk danek hino Yesu ne dele ka gataga sio hino petak mpou so.

11 Dadi tempu sa mo, yaba sobung haya sia manga-mangan hino ntombing ngkananging hino sio howo nsohing mo. **12** Dadi mai nton hila mo danek hino Yesu ne Yesu yati sio ne sio daledung ti hino yaba waha mo. **13** Sio dane-danek bego, Yesu yati, baya, "Supu kalia'." Yesu ndio mo pasa, mai nton hila mo kaba supu hino mata mo ka daledung ti hino yaba waha mo. Dadi yaba mo dosun fatang ribu howo te sa. Dadi mai nton hila mo daledung hino yaba sobung so pasa, yaba mo rundung gasidak ka nouk soru soru di hino wayo, bali gapodok gila gila. Yaba mo nate gasou-souk.

14 Dadi sio mata yaga yaba mo do go, sio lahi ka gegeng di hino kota bali matatu dang duo' hino kota mo ntakolo. Sio waha mine bego, kaba lahi ka ha' hino mbo, bene do dang mai sa sa po badadi hino mbo. Sio bene dulok di mai ndeling dang badadi mo ka mandufu. **15** Dadi sio waha ha' Yesu mo, do mata dang mai nton daledung hino mo ma duo' hino. Sio do mata mo ma napa' daman paling ngkalambi ngka bali ti sio ma do dufu paling mata mo di mata mo ndian ma mantong ngka ka sio kaba pakataku'. **16** Dadi matatu dang do diti mo, basarita paling di. Basarita di mata so bali basarita di yaba dang mo. **17** Dadi sio mata petak mo ntaminen mine sio notun paling di bego, sio danek ne Yesu supu galinga hino sio mpetak duo'.

18 Dadi Yesu mine go, mata mo bene yank paling hino lage. Dadi mata sa dang mai nton daledung hino ka napa' bia paling dang mo ma ha'. Ha' mo, danek hino Yesu ne lau bali. **19** Yesu mine go, notun baya, "Mai dang. Paling ne ha' dafa' kemo nfalituha mai ne notun di mai ndeling dang Tuhang bei gabia ban di kemo mai. Notun di sio faya, "Tuhang nafan bakaosu ti aku ka bei gabia aku."" **20** Mata mo mine go, lau. Lau ka gegeng paling di mai ndeling dang badadi hino io mo hino kota kahulu. Gegeng mo, notun di matatu-tu di mai ndeling sa dang Yesu bei gabia di mata mo. Matatu dang mine mo sou-souk kaba kage ka bakuba di.

Marakusi 9:14-29

14 Di tempu sa Yesu, Petusi, Yakobusi bali Yohanesi sio baling bene ha' paling mananak gatepa ndeha' galia' dang lau dang mo, sio do la matatu waha bapungu di sio, hino mbi sio mata lefo ma nikak lelong Yesu nanak gatepa hila mo. **15** Dadi tempu sa matatu waha mo do Yesu ha' mo, sio mata sia sia sara kage di, ka sio mo kaba lahi tedenge ka nyalo Yesu mo. **16** Mo souk Yesu nikak hino mananak gatepa mo mo baya, "Kemo koge nikak lelong sio mata lefo mo di mansa?" **17** Dadi maea sa hino sio waha mo baya hino Yesu baya, "Guru a hodi a anak sai gimo Ke. Di mai nton dang bei matatu ka sado ndio talo dang daledung hino io. **18** Besa mai nton mo ne roso io moge mai nton mo yegu io ofo petak, yegu io mo pasa moge ionsung ma gakantung, bali ti io ngkanangi ma bakayu. A napa' ago le nanak gatepa mone sio gataga ban mai nton mo, madi sio ge gataga mai nton mo talo dang." **19** Dadi Yesu baya hino sio mo baya, "mai ge ngan di ngaku Aku ge ngaku duga duga. Mai ge nikan A tuo' noson hino kemo lau man sa nsa? Hodi dafa' anamei so sai. **20** Mo souk sio yidi anamei so ka ha' hino Yesu. Dadi di tempu sa mai nton mo do Yesu bali mai nton mo ma bagigu di anamei so sado anamei sa mo bukan mantarabu' hino petak sado anamei so nsung ma bakabuk. **21** Souk Yesu nikak hino amanei so ma nama mo baya, "Mai mo ge napa' dali io mans a nsa ngka, manama mo sango baya, "Di tempu sa io mei noson ne ma napa' dali io ngka." **22** Hino mbi tempu tempu ge mai nton mo roso io ka yohi io mote uton bali ti mote wayo bene gamate di io hino. Dadi mo po dang besa Ke ne talo mo ge Ke riwo bali kami bali Ke bakaosu bali kami." **23** Yesu mine go sango baya, "Kemo ndio ko notun Ke talo mai ndeling kahila i ge pede talo gasou-souk hiti la matatu nikan ngaku. **24** Lama mote anamei so manama mo baroa' gahanak ndio tete baya, "A ngaku. Riwo dafa' a lian sa pake ngaku dang dang mai." **25** Dadi Yesu do matatu waha kaba ha' dumpak ntabuleng, Matahaya ma gahiak gataga mai nton mo baya, "Mai nton dang bei matatu ka sado ndio talo dang bali bei matatu ka sado ntalinga mine mai dang. Aku ago kou ne kou supu kaling tiba hino anamei so bali ti dele kou diak paling hino io ngka. **26** Dadi Yesu ndio bego lama mote mai nton dang daledung hino anamei sa mo, lama mote supugalinga hino anamei so. Mai mo supu gafa' ge do anamei sa mo hemung sa matatu nate noka sado matatu waha mo baya, "Io ge napa' nate ngka." **27** Madi Yesu yako anamei so nima ka gahungun lama mote anamei so ma yangun di hete. **28** Dadi Yesu sio mo sado ha' hino leha' bali ti Yesu nanak gatpa mo sado pede bali Matahaya, mohon Yesu nanak gatepa mo nikak di hino Yesu baya, Besa po kami kataga mai nton mo talo dang? **29** Yesu mine go sango baya, "Mai nton fara sia mo ge gataga sio bego ge talo dang togu togu po sara babeto la."

Marakusi 10:17-31

17 Di tempu sa Yesu sadadi paling mampangalaun lau mo, do mata sa ha'. Mata sa dang ha' hino Yesu mo ge ndoik lahi lahi sado ha' ka duo' dokon ntun hino Yesu mbeleng ndian. Lama mote danata ndio tete baya, "Guru dang bia po Ke, aku mai ge fei mote mai ndeling bia bebesa

sia ne sado a dalo di pangadadi baraasan mai? **18** Yesu mine go, sango baya, "Besa po kou notun aku ge matatu bia? Ngan di matatu ge bene sia ne bia ge mai hino dang. Mata dang bia ko ge togu togu You gusu po mata dang bia. **19** Faya ka You ntanefa ngan kahila mai ge kou ma napa' gananou ngka. You ntanefa dang notun dele mangkamate matatu, dele luku' bali matatu nsanudong, dele pakanako, dele kemo asi asi notun matatu sala dang ka notun sala, dele mangalelong matatu, bali sayang kemo nina nama ge kou napa' gananou di ngka. **20** Dadi mata so mine bego, sango baya, Guru, Ke do tanefa ndeling kahila mo ge napa' a fei mote di tempu sa a ngangare mei noson sado ha' di mai ge a fei mote noson souxsouk. **21** Yesu mo do gatong mata sa mo bali ti Yesu ma ndian yanak bakaosu mata mo. Souk, Yesu ndio paling bali mata mo baya, "Madi mai ndeling sia ge kou kurang noson hino. Paling dafa' kou ne masak kasouxsouk mai kahila dang kou parenta ko, bali ti mai kahila mo nsan ge nikan batila nyohi hino matatu tu ndeha' dang misiking. Bei bego gusu po kou dalo di kaya sa hino You ndipu mai. Mo souk, gusu po kou ha' paling sai ne iko Aku. **22** Mata mo mine Yesu baya bego, io nanang ndian sanang gabia dang bali mata mo ma goho ka lau. Io lau mo ge mata mo ndian nanang susa, di mata mo ge kaya tu.

23 Mo souk, Yesu wai do mananak gatepa dang goho galolik hino Matahaya nsohing mo bali ndio bali sio baya, "Ngan di susa ka susa tu po matatu ndeha' dang kaya di mai teba ka sio bene diak hino You ndipu. **24** Dadi Yesu nanak gatepa mo mine Yesu ndio ngan sa baya mo, sio mata sia sia ndian kage di. Souk, Yesu dumpak paling mandio ngan sa baya mo, baya, "Ngan di susa ka susa tu po matatu diak hino You ndipu." **25** Unta sa ne diak hino palau' nu ne mbalalua mo ge matatu kaya ma diak hino You ndipu talo." **26** Yesu nanak gatepa mo mine Yesu ndio ngan dang baya mo, sio mutung gapopong sado sio mo nseing baya ban hino nseing baya, "Besa bego mo ge woi sa ne io pasa talo?" **27** Yesu mine go, mbeleng gaha' hino sio mo bali baya, "Ngan di matatu ge bene bei mai ndeling sia ne talo ge mai hino dang. Madi You ge pede ti, di hino You ge bene mai ndeling nfaha' sa sia ge mai hino dang. Di ngan ka di mai ndeling kahila i ge You bei pede talo gasouxsouk." **28** Mo souk, Petusi baya hino Yesu baya, "Ke do kami mai ge napa' kadele mai kahila i kalau ti bali Ke." **29** Yesu mine bego sango Petusi ndio mo, baya, "A lio tu nising po lio ngan sa mai. Besa di manun Aku bali ngangaje bia sa hino You mai ka sado mata woi sa gadele di mansanudong te nulik kaka, te baya gadele di manfoto mina, te baya manlodong, **30** mo ge mata sa mo da, masing di tempu sa mai ma mata mo dalo paling mai waha mo sado lipa' karatu', mansanudong, manulik kaka, manfoto mina, mananak bali ti manlodong. Faka mata mo ma nafu togu togu dang hino ndufa ndufa etan ndian di ndoa' sa mai, madi dali dunia ndoa' basamuhi ko ge io dalo ti di pangadadi baraasan mai. **31** Madi matatu waha dang dadi leling manulu ge souk dadi leling maniku. Matatu ndeha' dang dadi leling maniku ge dadi leling manulu."

Lukasi

Lukasi 1:5-25

Ngangaje Di Yohanesi Bene Dabe

5 Tempu sa Herodesi yako parenta raja hino petak Yudea ne, mata rame sa ngan Zakharia ma hino. Mata mo po mata rame hino soan nun mata rame farasia sa ngan Abia. Io nsanudong ngan Elisabet. Mansanudong mo ge nsoan nun mo ma mata rame. **6** Dadi sio howo mo nfaramai dufu sia, sado dali bali You ndian ka sanang. Dali bali You ndian mo po di yako gabia di You Ntaneffa Kahila hino Buku You ka dalo di kasala ndik sia ma dang.

7 Sio howo mo ge matatu nanak dang, di Elisabet mo matatu bakaanak dang. Hino mbi, sio howo mo ma napa' ntika' ngka. **8-9** Dali naha' kasia, soan farasia sa hino Zakharia mo galau ti sio ndinsi hino Leha' You. Tempu sa mo sio bei sio mbayasa po wahe ne dulok mata sia dang souk bei mai ndeling dunu manyan. Wahe mo dalo Zakharia po mata diak Leha' You ne bei ti dinsi sa mo hino You mbeleng ndian.

10 Dadi mata rame Zakharia diak mo, matahaya nima dunu dunu noson manyan denge Leha' You ndian mo, matatu waha lowo ntakolo nsung ma babeto-beto hino You. **11** Karabobok beleng ge Zakharia do You mbidadari sa goho hino manyan ndeha' dunu mo ngking wanan.

12 Zakharia do go, kage gasidak bali ntaku' notun nate. **13** Dadi bidadari so do go, baya, "Zakharia, bia ntaku'. Mai ge You mine kemo mbabeto dane-danek ne ka You bene bei mote kemo nsananek mo. Dadi kemo nsanudong Elisabet souk ntuka. Souk ntuka mo ge dabe namei mene sa. Do io dabe talowo, ge kangan io ngan Yohanesi. **14** Io dabe talowo kemo ma bakuba gabia bia di io. Kemo mantoro di io bali matatu galia' waha mo ma mantoro di io, **15** di namei so dali tadenge-denge ge io dalo ngan haya hino You mbeleng ndian. Hino mbi, io yinung anggur ge talo dang, bali manumang ma talo dang. Bei bego mangale po You bei mano diti po io. You bei mano diti ka Hama' You ma deku hino io. Namei so hino manina ntuka ndian ma napa' Hama' You deku hino io ngka. **16** Nun mata soko po sado matatu Isarae waha ma gabalik ka ngaku paling di hino You di You po sio Ntamineng tu ko. **17** Hino mbi, mata soko ndinsi bali ngkua' ge nun hemung sa mata gegeng sa Elia ne. You sakua' mata so ne lau gamenan ne dadi You ndeling manulu po mata so. Manun mata mo po sado mene mene dang dalian mananak dang, souk gabalik ka dalian paling mananak mo. Hino mbi, matatu dang bei mote You dang, mo ge souk gabalik ka bei ntalinga hino matatu-tu dang gatepa di You mpande. Mata so ganateng gamenan bego ne sio Ntamineng ha' basamuhi ko ma matatu ndian dufu manateng gamena-menan di ngka."

18 Bidadari so ndio baya bego souk, Zakharia nikak, baya, "E. Mai ndeling mai ge sado besa ne sagado badadi? Di kami howo a sanudong ma napa' ntika' ngka mai. Tanda ndeling besa sia po sado a kananou katong di mai ndeling mai sado badadi?"

19 Bidadari so notun paling baya, "Aku mai ngan po Gabriel. You nsagaro nun dang koho hino You mbeleng ndian po aku mai. Aku sado ha' mai po di manun You galau aku ne hodi ngangaje bia sa mai ne notun hino kou. **20** Kou ngaku di a lio mai dang, madi dina basamuhi souk badadi la se. Manun kou ndian sa ngaku dang dang mo po tanda ge souk kou ndio talo dang. Naki sado dali ntanohon dabe mo mohon kou ndio paling talo." Bidadari so ndio po bego.

21 Sio hino Leha' You ntakolo naki naki Zakharia, fiking baya “Mata mai ge besa po napa' man ngka begai?” **22** Sio fiki-fiking bego, Zakharia ma supu di sai. Supu di sai mo ndio ma talo dang ngka, ka sara batondo di nima. Dadi sio do Zakharia bego, baya, “O, mata mo do mai ndeling sa hino You, po dang sado mata mo ndio talo dang, ka batondo di nima mo.” Sio ndio baya po bego. **23** Mo gafa', Zakharia mo bei mandinsi hino Leha' You mo sado dali botu hila sa mandian, mohon mata mo baling. **24** Souk, Zakharia bali Elisabet sio howo duo-duo' hino leha', ma-man tu ka dang Elisabet ma ntuka. Elisabet ntuka mo, duo' la hino leha' ndian supu supu dang sado lau bombon lima mandian. **25** Hino leha' ndian mo ge Elisabet fiki-fiking hino ndian di mantuka mo ka baya, “Mai ge You nfan bakaosu aku ka sado a ntuka mai. You gahira ban a mahi mai ka mahi di matatu waha mo ma dang ngka. You napa' bei gabia di aku mai pede bego.”

Lukasi 1:26-38

Ngangaje Di Yesu Bene Dabe

26 Elisabet ntuka mo sado lau bombon nong mandian, mohon You galau paling bidadari Gabriel mo. Gabriel lau ha' hino kampong sa ngan Nasarete hino petak Galilea. **27** Lau mo ne ha' hino yayaru sa bakason bali mene sa ngan Yusuf. Yusuf mo ge mansoan nun po hino raja Daud. Yayaru sa mo ngan Maria. **28** Bidadari so ha' Maria mo, ndio gabia hino io baya, “Maria, mantoro dafa' di ma bia! Kito sado batarusu mai po di You nfan bei gabia kou. Di Tuhang ge hemu-hemung po bali kou.” **29** Fine mo mine bego, ndian ofo hete ka samantong fiking, baya, “E. Mata mai ndio ngan mai ge mangale besa e.” **30** Bidadari so do bego, baya, “Dele ntaku', di kou ge dali bali You ndian. **31** Yaga mine. Kou souk ntuka. Kou ntuka mo ge dabe Namei Mene sa. Namei Mene so ge gangan, ngan po Yesu. **32** Dali tadenge-denge Namei soko dadi matatu ngan haya sa. Bali ti matatu notun Mata so ge You Hete Nanak po Mata so. Hino mbi, You Yawe ma gahako paling Namei so dadi paling raja po hemung sa manusi kobi Daud di mena ne. **33** Namei soko po souk yako gaha' parenta raja hino soan Yakub. Parenta mo bene ha' nsanubun ge dang, nangkatoğu ma dang. Parenta mo ge lau ndeha' sia.” **34** Souk, Maria mine bego, baya, “E. Aku mai ge mene nima ma dali aku dang noson begai, souk a ntuka sara besa?” **35** Bidadari mine bego souk notun paling, baya, “Hama' You souk deku hino kou. You Hete mai ngkua' souk duman kou, po dang namei sa dabe mo ge mata manining sa. Matatu ma notun baya, ‘You Nanak po Mata so.’ **36** Yaga ne fiking dafa' kou nseing sa Elisabet mo. Masing ti io ntika', madi io napa' ntuka ngka. Ntuka mo ge namei mene sa. Di mena ne matatu sou-souk baya begai, baya, ‘E, mata mo ge matatu nanak dang po mata mo.’ Madi di mai ge io napa' ntuka bombon nong ngka. **37** Yaga ne fiking hino mbo, di hino You ge mai ndeling nfaha' sa hino You ge hino dang.”

38 Maria mine bego, baya, “Mai ge a kalung a kanangi mai hino You nima ndian ne You po Mata parenta. Ke ndio ngan baya mo, mote a lian nising ge sane-sanek ne badadi hino aku.” Maria baya bego gafa' mohon bidadari so lau.

Lukasi 1:39-44

Maria Lau Batarusu Bali Elisabet

39 Mo gafa', man tu dang Maria mangkalono' ne lau ha' Zakharia sio ndeha'. Mangkalono' mo souk, lau fudu fudu ka ha' hino kampong sa hino petak Yudea ka hino ntombing mpou sa, di Zakharia sio ge duo' hino mbo. **40** Maria mo ha' gila gila diak sio ndeha' mo ka yuang Elisabet. **41** Elisabet mine Maria ndio dang yuang mo, lama mote nanang namei sa hino ntuka ndian mo ma wola'. Di tempu sa mo ge Hama' You ma deku hino Elisabet mo. **42** Deku mo, Elisabet lama mote gahanak ndio tete, baya, “Hino fine fine dang You barakati ka barakati lau togu tu po kou. Bali ti namei sa souk dabe hino kou mo ge You bei gabia tu.” Elisabet ndio paling baya, **43-44** “Kou yuang ko ge lama mote a nanang anamei sa hino a tuka ndian mai ma wola' di mantoro. Wola' mo po aku ma kanou katong di a Tamineng hino kou ntuka ndian mo. Kona. A Tamineng manina ha' hino aku mai ngka. Mo ge mata sa dang ofo po aku ge dalo bia mai sado besa?”

Lukasi 1:57-64

Sarita Di Yohanesi Mata Batisi Dabe

57 Elisabet ntuka sa mo dali ntanohon ka dabe namei mene sa. **58** Dadi Elisabet mo mansei-nseing bali manfalituha do bego ka sio ma mantoro rio ban di You ndian sa napan bakaosu Elisabet mo. **59** Sado botu walu, mohon Elisabet bali Zakharia mansei-nseing kaba ha' hino mbo ne bene bei mai nfamei duna'. Dadi sio waha ha' po notun baya, “Anamei so ge kito nikan kangan io ngan hemung paling besa manama mangan mo.”

60 Manina mine go, baya, “Mo ge dang. Io ge nikan ngan Yohanesi.”

61 Nsei-nseing mo mine go, baya, “Madi hino kemo nsei-nseing mo ge ngan bego ge hino dang noson.”

62 Mo mohon sio gawai batondo di nima hino manama mo, ne sio gananou manama mo ndian suka di gangan anamei so ge ngan besa. **63** Manama do go, gatuyuk di nsung ne danek mai mpou sa ka lefo di namei so ngan hino. Lefo mo po notun, “Io gangan po Yohanesi.” Sio mo sou-souk do mata lefo mo, fatak lefo mangan sa ‘Zakharia’ mo, mbi lefo mo ge ngan ‘Yohanesi’ ka sio kaba kage di. **64** Lama mote Zakharia mo nsung gaufa' ka batondo paling talo. Batondo mo po gihak di You ngan.

Lukasi 2:8-20

Bidadari Notun Hino Domba Mpangayaga Di Yesu Dabe

8 Tempu sa mo, bali matatu farasia ti. Sio mo duo' yaga yaga domba hino petak mpou sa mo ka mpou galia' sa. Sio yaga domba mo po di modong. **9** Sio yaga yaga, kage di do You mbidadari sa goho hino sio mbelen ndian. Bali ti You naha' ma dage galolik hino sio duo' mo, sado sio mata sia sia ntaku' notun togu. **10** Bidadari do go, galomok sio ndian, notun baya, "Bia ntaku'. A ha' mai ge a ha' di hodi ngangaye bia sa hino kemo. Ngangaye bia sa mai po sado matatu sou-souk ndian kaba yanak mantoro ko po di ngangaye bia sa dang a hodi mai. **11** Di dina soko ge Mata Pahala sa dabe. Dabe mo, dabe paling hino Dau ngkota dabe. Mata sa dang dabe moko ge Tuhan Karistu, Mata dang You yanyi galau hino dunia mai po Mata soko. **12** Kemo souk do dufu di namei soko po di tatoho begai. Namei soko ge do lalik di sinang mpo-mpou. Bali ti do luku' hino daging mpakik."

13-14 Bidadari so baya bego souk, kipu' kalihak ge sio do bidadari waha ma napa' ha' ka pakakoho hino bidadari sa mena mo nsohing. Bali gahanak ndio tete di gihak You ngan baya, "Kami kihak po You ngan. Kihak di ofo sado yanak dali hete ka hete tu po You ngan. Bali ti matatu hino dunia mai sado dame paling po di nun You. Ngan di matatu ndeha' dang sado dame hemung paling ko po mata hila dang You napan bei gabia."

15 Bidadari mo mangadoson souk, baling ha' hino You ndipu. Mo pasa, mohon domba mpangayaga mo sia baya ban hino sia, baya, "Mae ne kito lau ha' Beteleheng ne to di mai ndeling sa dang You notun di hino kito ko."

16 Sio batondo mo souk, sio ma kaba lau. Sio lau fudu fudu sado ha' Maria sio howo Yosek. Namei so ge sio do luku' hino daging mpakik. **17** Domba mpangayaga mo do go, sio ma notun paling di bidadari mpanganotun dang notun di hino sio mo. **18** Matatu waha mo kaba mine di domba mpangayaga mpanganotun mo ka sio kaba kage. **19** Madi Maria mine bego, Maria tahi hino ndian, baya, "Mai souk mangale besa?" **20** Mo souk, domba mpangayaga mo ma baling. Sio baling mo lama mote bali mangadoson. Mangadoson mo po di gihak You ngan di mine You mbidadari mpanganotun hila ne ge sado do musing souk.

Lukasi 2:41-51

Tempu Sa Yesu Batondo Hino Leha' You Nnian

41 Nyohi taun Yesu nina nama lau ha' Yerusaleng. Lau mo po bei iko paling mai nfamei sa Ngale Domba Pasa dang You dahu hino Musa ne. **42** Tempu sa Yesu dali numun taun hulu tueng howo, Yesu sio sou-souk kaba lau ne bei mai nfamei bayasa hino Ngale Domba Pasa mo. **43** Sio bei Ngale Domba Pasa mo pasa, Yesu nina nama mo baling. Sio baling mo, madi nanak Yesu hino Yerusaleng mo noson. Madi manina nama mo ge mamongo di Yesu noson hino Yerusaleng mo. **44** Sio fiking Yesu ge lau hemung bali sio. Sio sado fiking bego po di sio baling mo, lau bali matatu waha. Dadi dina mago' sia pasa, do Yesu hino dang, mohon Yesu nina nama dulok hino mansei-nseing waha mo, bali dulok hino sio manfaltuha-tuha mo. **45** Sio dulok hino sio waha mo dalo dang, sio howo baling paling ka dulok hino Yerusaleng. **46** Baling mo, dulok sado lau botu tolu, mohon dalo namei so hino Leha' You ndian. Namei so duo' hemung bali sio Isarae ngguru waha mo. Mine bali nikak sio ngguru waha mo. **47** Guru waha mo sou-souk mine namei

so ndio bego ka kage. Sio kage mo po di mine namei so pande hino mai ndeli-ndeling kahila mai bali namei so ndio sango hino matatu waha mo ge pede dufu. **48** Tempu sa Yesu nina bali nama mo do Yesu bego, sio howo kage tu kalau, sado manina baya Yesu, baya, "Mama, besa po kou bei kaho begai? Kami howo kou nama lian yatu yatu di tulok kou."

49 Namei mo mine bego, baya, "Besa po kemo howo dulok Aku? Besa po kemo howo gananou dang? Aku ge nikan hino A Baba ndeha'." **50** Yesu baya ti bego madi sio howo gananou ka mangale dang.

51 Mo souk, Yesu baling paling bali sio howo, sado ha' hino sio ndeha' duo' hino Nasarete mo. Yesu duo' mo, sayang manina nama bali ti bei mote po manina nama. Mai ndeling hila hino Yesu mpangadadi mo manina fiking gasou-souk hino ndian.

Lukasi 8:4-9, 11-15

Yesu Baya Sawali Di Mata Sa Widing Tananong Ntalan

4 Matatu-tu hino kampong waha kaba ha' hino Yesu. Farasia ha' pasa, farasia ha' paling. Sio waha mo kaba ha' souk, mohon Yesu baya lio ngan sawali sa hino sio. **5** Yesu ndio ngan baya mo po begai, baya, "Dali tempu kasia, mata sia lau widing tananong ntalan hino ginang. Tananong ntalan widing dang mo, nseing nafu hino leling. Ndeha' nafu hino leling mo, manuk gan nseing, matatu betak nseing. **6** Tananong ntalan mo nseing paling nafu ti hino petak mpou sa bali nggaha' pakaragang hino. Tananong ntalan farasia mo, do ti mbelen dumpa' ngka, madi tofo ge, mesek gasou-souk. Mesek mo po di petak mo nggomon dang. **7** Bali ti ndeha' nafu mote fulung bali nsina' ma hino. Tananong ntalan mo kaba dadi hemu-hemung bali fulung bali nsina' mo tete. Souk, fulung bali nsina' mo buyu paling ka nate gasou-souk. **8** Bali ti tananong ntalan mo ndeha' nafu ti hino petak mpou bia ma hino. Nseing dang mo dadi balalundak sado ntalan sia dalo paling nfuon bali maratu'." Yesu baya sawali mo souk, gahanak ndio tete baya, "Besa kemo ka bali ntalinga, ge mine kabia di A lio mai, te besa kemo ne bali ndian ge yaga ne fiking kabia di A lio mai."

9 Yesu ndio mo souk, mananak gatepa nikak Yesu, baya, "Ke ndio sawali mo ge mangale besa?"

11 Yesu mine go, baya, "A lio sawali mai mangale po begai. Tananong ntalan mo po hemung sa You Ndio Ngan kahila mai. **12** Tananong ntalan dang nafu mote leling mo po hemung sa matatu ndeha' dang mine You ndio ngan mai ka souk Lusifa ha' lelong paling sio ndian, ne dele ka sio ngaku ka sado sio dalo di pasa. **13** Dadi tananong ntalan dang nafu hino nggaha' pakaragang nfafon mo po hemung sa matatu dang mine You ngangaje mai ka sio mahesi la di nangkafohun. Sio ngaku la di ndian nfafon, madi diak tu tu hino sio ndian mo dang. Pangabuju ne dali sio noka ge sio gadele di You Ndio Ngan mai ngka mo. **14** Souk, tananong ntalan ndeha' dang nafu ti hino fulung bali nsina' mo po hemung sa matatu dang mine You ndio ngan mai madi taguhu noson di pangadadi teba ndeling etan bia kahila mai, sado nfamiking ma roto' di, po hemung sa mai buyu tananong sado tananong mo roto' ka nising dang. **15** Madi tananong ntalan dang nafu hino petak bia mo ge hemung sa matatu ndeha' mine You ngangaje mai ka dahu gabia-bia hino sio

ndian. Sio ndian ge bei mote po You Ndio Ngan kahila mai. Mata so ndian sone soho la hino You Ndio Ngan mai. Mo ge dali dina basamuhi io mpangadadi bali nising."

Lukasi 8:22-25

Yesu Yahak Wohe Bali Koro'

22 Dali tempu kasia, Yesu bene yanak hino lage sa. Yesu dule bali mananak gatepa ne yanak hemung bali Matahaya, baya, "Mae ne kito soban ne ha' hino talaga ngking moko." Yesu baya bego souk, sio yanak hino lage mo ka sio supu. Sio doban mo, Yesu ma luku'. **23** Yesu luku' mo pasa, sio lau dali hino talaga mo mbakatanga, wohe dina dofu ma riki sio hino. Wohe dina dofu mo lau sado koro' ma yunsang hino lage mo nfafon. Sio susa di lage mo bene gapodok di koro' diak hino lage ndian. Tempu sa sio susa dang mo, Yesu ge luku' noson hino lage mo ndian. **24** Dadi mananak gatepa mo do sio kaba susa noka mo, sio ha' ka gahangun Yesu mo, baya, "Tuhang, Ke pahala bali kito da. Noson mpou nanak sa ge kito umun." **25** Yesu mine bego, yangun ka goho tete, yahak koro' mo bali wohe dang lau mo ka wohe mo ma denteng, koro' mo ma manonton di, sado talaga mo ma dolik lama mote. Mo mohon Yesu wai baya hino mananak gatepa, baya, "To. Besa po kemo ntaku' mo? Kemo ge ngaku Aku ge ngaku di ndian ngkulik." Nanak gatepa mo do bego, mata sia sia sara kage di, sado sia baya ban hino sia, baya, "Mata sai ge besa e, po wohe bali koro' ma mine paling po Mata sai."

Lukasi 16:19-31

Lasarusi Bali Mata Kaya Sa

19-20 Mai ge sarita di matatu kaya sia bali matatu kasiang sia po nsarita dang mai. Matatu kaya so mpakeang pede pakeang nsaing haya. Hino mbi, mata kaya so bene kurang paling mai ndeling sa sia ge mai hino dang. Mai ndeling hila i nyohi naha' pede hino. Io ngkangan gan mura gaha'. Matatu kasiang so ge matatu bayasa yodi ka gatuo' hino matatu kaya so mpaga laloang nsohing. Io ngkanangi mo dutu-dutuk pede di ngkani. Matatu kasiang so ngan Lasarusi. **21** Dadi Lasarusi duo' hino mata kaya so paga laloang nsohing mo ne yaga di mata kaya so ngkangan nsewang nafu ne gan. Hino mbi asu ma ha' ka balo' mata so ngkani.

22 Duo-duo' sado mata kasiang so ma gafoleng. Gafoleng mo pasa, bidadari ha' yala mata mo. Ha' yala mata mo nyawa ka yodi ha' hino You ndipu ka gabali hino Abarang. Dadi duo-duo' mohon mata kaya so gafoleng ti. Gafoleng mo, matatu yala mata mo ngkanangi haya ka lofu. **23** Matatu kaya so manyawa duo' ti hino lipu hukung. Io kangela tu. Dali tempu kasia io dangaha ka do Abarang. Do Abarang mo yawo. Bali ti Lasarusi ma goho hino Abarang nsohing. Dadi mata kaya so do go, bahanging hino Abarang, baya, "Baba Abarang, ke bakaosu bali aku da. Ke kalau ban Lasarusi ne io dobu nima kiking hino wayo ne ganggomon ban a man di wayo ntalan sa di aku ge oli tu hino uton ndian mai.

25 Abarang mine bego, baya, "Mama, yaga talian noson di tempu sa kemo dadi noson ne, kemo dalo pede bia, ma Lasarusi dalo pede susa. Di mai noka ge io dalo ti sanang hino mbai, madi kemo ge dalo oli hino mbo. **26** Hino mbi, hino kito howo mbakatanga mai ma nubong nahu hino. Nubong mo po dang sado matatu hino mbai bene ha' hino kemo ma talo dang, souk matatu hino kemo bene ha' hino mbai ma talo dang."

27-28 Mata kaya so mine bego, baya, "Bego ge sane-sanek hino ke ne ke kalau Lasarusi ne ha' hino a baba ndeha' ne notun kabia-bia ban a ulik kaka sio lima ne dele ka sado sio ma ha' ndeha' susa mai." **29** Mata mo baya bego souk, Abarang sango, baya, "You ndio dang Musa bali mata gegeng hila lefo di mena o ge kemo nseing napa' gananou di ngka. Bia sa sio bei mote dafa' You Ndio Ngan mo ge bia. **30** Abarang baya lio mo souk, matatu kaya so ndio paling, baya, "Baba, ke do bego ge talo dang. Nikan mata sa yangun paling hino mata sai gusu po notun gabia-bia paling ban hino sio gusu po talo, mo mohon sio ngali di sio nfamiking hino sio ndosa."

31 Abarang mine bego, baya, "Yaga ne fiking. Kemo do sio dahu ka ndian hino Musa bali mata gegeng hila mpanganotun ne dang, mo ge masing do mata sa yangun ti hino mate sai ndian ka notun gabia ban hino sio ma sio ngali sio nfamiking dang ko da."

Lukasi 24:44-48

Yesu Ha' Hino Mananak Gatepa

44 Mo mohon Yesu notun sio, baya, "Mai ndeling hila dang sio lefo gamenan di Aku ne ge napa' badadi ngka. Baya hino Musa ntanefa hila bali hino sio mata gegeng lefo ne, bali hino buku Masamuru mo, sou-souk ge napa' badadi ngka. Yaga ne talian. Mai ndeling hila dang nikan badadi hino Aku mai ge a napa' notun kamenan kemo di tempu sa kito hemu-hemung noson ne. A notun kamenan di kemo ne po baya, `Mai ndeling kahila mai nikan souk badadi po hino Aku mai.'" **45** Mo mohon Yesu yufa' ban sio nfamiking ne sio gananou gatong di You Ndio Ngan mai ka mangale dufu. Yesu yufa' sio nfamiking po notun baya, "Sio mata hila dang lefo ban di Aku ne po dahu begai, "Dali tadenge-denge matatu bagiging Karistu sado nate. Souk Karistu mo nate, botu tolu mandian, yangun paling hino mate ndian. **47** Ngangaje di Karistu mai nikan notun di petak hila hino dunia mai sou-souk. Notun nangkafohun po notun hino Yerusaleng. Ngangaje mai nikan notun nyohi la mote matatu-tu di nikan matatu ngali nfamiking hino sio ndosa. You do ngali nfamiking ngka ge, gahira ban sio ndosa ngka mo." **48** Mohon Yesu notun sio baya, "Kemo mata dang do diti mai ndeling kahila mai di kemo mbelen, souk dina basamuhi notun diti di kemo nsung paling mote matatu-tu paling sado matatu-tu galia' gananou po di nun kemo nsung."

Lukasi 24:50-52

Yesu Yanak Paling Ha' Hino You Ndipu

50 Yesu baya bego souk, yodi sio sado supu hino kota mo ntakolo ha' mpou sa ngan Betania. Ha' mbo souk, Yesu danata nima, danek hino You ne You bei gabia sio. **51** Yesu nsung batondo-tondo noson mo, napa' Yesu mo yanak ndoya-ndoyang tete, bene ha' You ndipu. **52** Sio do do sado do Yesu dang, gusu mohon sio kaba baling ha' kota Yerusaleng. Sio baling mo, sio ndian yanak mantoro tu kalau. Sio ndian mantoro mo po dang sado sio gihak gaha' You ngan hino Leha' You lau butu-butuh dang.